ПРИРУЧНИК ЗА ВРЕДНОВАЊЕ РАДА СУДИЈЕ И ПРЕДСЕДНИКА СУДА

- Бојана ЧОГУРИЋ
- Проф. др Јелена ВУЧКОВИЋ
- Др Дијана ЈАНКОВИЋ
- Наташа МИЛЕНКОВИЋ
- Јелена ГАЈИЋ
- Гордана ВЕЉОВИЋ
- Доц. др Марко РАДОВИЋ

Припремљено у сарадњи са Високим саветом судства

Суфинансира Европска унија

ЕВРОПСКА УНИЈА

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Суфинансира и спроводи Савет Европе

Ова публикација је припремљена уз финансијску подршку Европске уније и Савета Европе у оквиру програма Horizontal Facility за Западни Балкан и Турску. Садржај је искључива одговорност аутора/ауторке и не представља нужно званичне ставове Европске уније, Савета Европе, ни Мисије ОЕБС-а у Србији.

Дозвољена је репродукција извода (до 500 речи), осим за комерцијалне сврхе, под условом да је очуван интегритет текста, да се извод не користи изван контекста, да не даје непотпуне информације, нити на неки други начин доводи читаоца на погрешне закључке о његовој природи, обиму или садржају текста.

Извор текста је увек обавезно навести на следећи начин "©Савет Европе, 2026".

Све друге захтеве за репродукцију/превод дела или целог текста, треба упутити на Директорат за комуникације, Савет Европе (F-67075 Strasbourg Cedex или на publishing@coe.int).

Сву осталу кореспонденцију која се односи на ову публикацију треба упутити на адресу: Human Rights and Justice Co-operation Department

© Фотографија на корицама: Aerial Mike/Shutterstock.com

Дизајн и прелом: CMYK Kolibri doo, Beograd

Council of Europe

Human Rights and Justice Co-operation Department
F-67075 Strasbourg Cedex
www.coe.int

© Савет Европе, август 2026. Сва права задржана. Лиценцирано Европској унији под условима.

Публикација настала у сарадњи са:

Република Србија
Високи савет судства

oebs Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
Misija u Srbiji

ПРАВОСУДНА АКАДЕМИЈА

Бојана Чогурић
Проф. др Јелена Вучковић
Др Дијана Јанковић
Наташа Миленковић
Јелена Гајић
Гордана Вељовић
Доц. др Марко Радовић

ПРИРУЧНИК
за вредновање рада судије и председника суда

Београд, 2026.

Ова публикација је припремљена уз финансијску подршку Европске уније и Савета Европе у оквиру програма Horizontal Facility за Западни Балкан и Турску. Садржај је искључива одговорност аутора/ауторке и не представља нужно званичне ставове Европске уније, Савета Европе, ни Мисије ОЕБС-а у Србији.

Дозвољена је репродукција извода (до 500 речи), осим за комерцијалне сврхе, под условом да је очуван интегритет текста, да се извод не користи изван контекста, да не даје непотпуне информације, нити на неки други начин доводи читаоца на погрешне закључке о његовој природи, обиму или садржају текста.

Извор текста је увек обавезно навести на следећи начин "©Савет Европе, 2026".

Све друге захтеве за репродукцију/превод дела или целог текста, треба упутити на Директорат за комуникације, Савет Европе (F-67075 Strasbourg Cedex или на publishing@coe.int).

Сву осталу кореспонденцију која се односи на ову публикацију треба упутити на адресу: Human Rights and Justice Co-operation Department

© Фотографија на корицама: Aerial Mike/Shutterstock.com

Дизајн и прелом: CMYK Kolibri doo, Beograd

Council of Europe

Human Rights and Justice Co-operation Department
F-67075 Strasbourg Cedex
www.coe.int

© Савет Европе, август 2026. Сва права задржана. Лиценцирано Европској унији под условима.

Публикација настала у сарадњи са:

Република Србија
Високи савет судства

oebs Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
Misija u Srbiji

ПРАВОСУДНА АКАДЕМИЈА

ПРЕДГОВОР

Судска власт своју легитимност не црпи само из уставних јемстава и законом поверених овлашћења, већ превасходно из квалитета судских одлука, стручности судија, ефикасности рада судова и поверења које грађани имају у правосуђе. Управо зато вредновање рада судија и председника судова представља један од најважнијих метода савременог система управљања правосуђем и његовог развоја.

Систем вредновања треба да буде усмерен ка обезбеђењу објективног сагледавања професионалног рада носилаца судијске функције, а не средство контроле независности судија. Такође, овај систем треба да допренесе унапређењу квалитета рада судова.

Савремени европски стандарди, нарочито ставови Консултативног већа европских судија (CCJE), Европске комисије за ефикасност правосуђа (CEPEJ), као и пракса Европског суда за људска права, полазе од становишта да систем вредновања има два циља, која се на први поглед чине супротстављеним: очување пуне независности судије и обезбеђивање одговорности носилаца судијске функције. Само пажљиво успостављена равнотежа између ова два начела може обезбедити легитимитет поступка вредновања.

Полазећи од тих начела, Република Србија је, након доношења новог Закона о судијама 2023. године, успоставила нови нормативни оквир вредновања рада судија и председника судова. На основу законског овлашћења, Високи савет судства је 17. априла 2024. године донео Правилник о вредновању рада судије и председника суда, који је објављен у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 34/2024, који је измењен и допуњен на седници од 30. априла 2026. године („Службени гласник РС“, број 40/2026) – (даље у тексту: Правилник). Овим Правилником је први пут успостављен свеобухватан систем вредновања, заснован на квалитативним и квантитативним показатељима, јасно дефинисаним критеријумима и поступку који треба да обезбеди једнообразну примену правила у свим судовима Републике Србије.

Потом, Високи савет судства је, 28. маја 2026. године, усвојио Упутство о поступању Комисије приликом вредновања рада судије и председника суда – (даље у тексту: Упутство), чија је основна сврха да обезбеди јединствено тумачење Правилника, уједначен рад Комисија и доследну примену критеријума и показатеља у сваком појединачном поступку вредновања.

Међутим, сваки нормативни акт, па и најквалитетнији, оставља простор за различита тумачења приликом његове примене. Посебно је то изражено код критеријума који садрже правне стандарде, чија конкретизација зависи од околности сваког појединачног случаја. Због тога се јавља потреба за сис-

тематичним приручником који ће повезати нормативне акте којима је регулисано вредновање рада судије и председника суда са практичним изазовима у овој области и којим ће се указати на циљ појединих решења и понудити смернице за њихово правилно разумевање.

Овај приручник нема за циљ да замени Правилник или Упутство, нити да установљава нова правила вредновања. Његова сврха је да помогне члановима Комисија за вредновање рада судије и председника суда (даље у тексту: Комисија), судијама, председницима судова и свим другим учесницима поступка да постојећа правила примењују доследно, једнообразно и у складу са њиховом сврхом.

Методолошки приступ овог рада заснива се на интегралном тумачењу Устава Републике Србије, Закона о судијама, Закона о уређењу судова, Правилника, Упутства, Судског пословника, релевантних међународних стандарда и упоредноправних искустава. Поред нормативне анализе, посебна пажња посвећена је практичној примени сваког критеријума, начину коришћења извора података, типичним дилемама у раду Комисија и могућим решењима која обезбеђују законито, објективно и правично вредновање.

Посебна вредност овог приручника огледа се у настојању да се сваки критеријум и сваки показатељ сагледају као део јединственог система вредновања, у коме се коначна оцена заснива искључиво на свеобухватној анализи укупног професионалног рада судије или председника суда. Само такав приступ одговара уставном положају судијске функције и обезбеђује да поступак вредновања остане средство унапређења квалитета правосуђа.

На крају, изнета становишта аутора нису обавезујућа за чланове Комисије, већ служе као препоруке које су свакако подложне критици и не морају се нужно следити.

Аутори

Садржај

ПРЕДГОВОР **3**

УВОД **11**
1. Вредновање као елемент савременог правосуђа 11
2. Независност судије као граница вредновања 12
3. Од квантитета ка квалитету 12
4. Значај Приручника 13

ДЕО ПРВИ: УСТАВНОПРАВНИ И ЗАКОНСКИ ОКВИР ВРЕДНОВАЊА РАДА СУДИЈЕ И ПРЕДСЕДНИКА СУДА **14**
УСТАВНОПРАВНИ ОКВИР ВРЕДНОВАЊА 14
1. Општа разматрања 14
2. Уставни положај судске власти 14
3. Независност као гаранција заштите права грађана 15
4. Одговорност као друга страна независности 15
ЗАКОНСКИ ОКВИР ВРЕДНОВАЊА 16
1. Закон о судијама као нормативни основ вредновања 16
2. Овлашћење Високог савета судства 17
3. Правилник о вредновању рада судије и председника суда и Упутство о поступању приликом вредновања 17

ДЕО ДРУГИ: ПРИМЕНА ПРАВИЛНИКА О ВРЕДНОВАЊУ РАДА СУДИЈЕ **19**

ГЛАВА I: СУБЈЕКТ ВРЕДНОВАЊА, ПЕРИОД ВРЕДНОВАЊА И ОРГАН КОЈИ ВРЕДНУЈЕ **19**
1. Субјект и врсте вредновања 19
2. Период вредновања 19
3. Орган вредновања 20

ГЛАВА II: ОКВИРНИ ПРИКАЗ ФАЗА КРОЗ КОЈЕ КОМИСИЈА ПРОЛАЗИ ПРИЛИКОМ ВРЕДНОВАЊА И ПОЧЕТНЕ ПРАКТИЧНЕ СМЕРНИЦЕ **21**
Општа разматрања 21
1. Прва фаза – утврђивање релевантних извора података 22
2. Друга фаза – анализа показатеља сваког појединачно прописаног критеријума 22
3. Трећа фаза – међусобно повезивање показатеља 23
4. Четврта фаза – вредновање критеријума 23
5. Пета фаза – формирање јединственог закључка 24
6. Практична смерница за Комисију 24

ГЛАВА III: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - СТРУЧНО ЗНАЊЕ И СПОСОБНОСТ ЊЕГОВЕ ПРИМЕНЕ **25**
1. Појам стручног знања и способност његове примене 25
2. Сврха критеријума 25
3. Методологија вредновања критеријума стручности 26
4. Практична анализа показатеља у оквиру критеријума стручног знања и способности његове примене 27

5. Практични приказ у погледу оцене показатеља приликом вредновања критеријума поседовања стручног знања и квалитета његове примене 29

ГЛАВА IV: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - СПОСОБНОСТ АНАЛИТИЧКОГ МИШЉЕЊА И РЕШАВАЊА ПРАВНОГ ПИТАЊА .. 31

1. Појам и сврха критеријума 31
2. Први показатељ: препознавање чињеница и доказа који су од значаја за одлучивање у конкретној правној ствари 32
3. Други показатељ: јасно и сажето приказивање чињеничних и правних питања 35
4. Трећи показатељ: Заузимање јасних ставова у односу на питања која су од значаја за предмет поступка 37

ГЛАВА V: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - СПОСОБНОСТ ДОНОШЕЊА ОДЛУКЕ У ПРИМЕРЕНОМ РОКУ 40

1. Решавање предмета по редоследу пријема и степену хитности у складу са законом и Судским пословником 41
2. Решавање старих предмета 42
3. Ажурност у поступању 43
4. Степен савладавања прилива 43
5. Дужина трајања поступка 44
6. Број основаних притужби на дужину трајања поступка 44
7. Број усвојених приговора и жалби због повреде права на суђење у разумном року 45
8. Израда одлука у прописаним роковима, а најдуже до 60 радних дана 45
9. Постигнути обим рада судије 46

ГЛАВА VI: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА – ВЕШТИНА ВОЂЕЊА РАСПРАВЕ И САСЛУШАЊА 47

1. Појам и сврха критеријума 47
2. Благовремено заказивање рочишта и поступање у предмету 48
3. Предузимање других радњи у циљу испуњавања процесних услова за одржавање рочишта 49
4. Усмеравање тока поступка на решавање спорних чињеничних и правних питања 50
5. Поштовање процесних права странака и учесника у поступку 50
6. Старање о поштовању процесне дисциплине и спречавању злоупотребе процесних овлашћења 51
7. Број основаних притужби на поступање судије 52

ГЛАВА VII: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - СПОСОБНОСТ УСМЕНОГ И ПИСМЕНОГ ИЗРАЖАВАЊА И АРГУМЕНТОВАЊА 53

1. Појам и сврха критеријума 53
2. Коришћење јасног и разумљивог језика у усменом и писменом изражавању 53
3. Сажето изражавање без непотребног понављања 55
4. Писање судске одлуке језиком који је разумљив за странке у поступку 56
5. Критичка оцена критеријума 57

ГЛАВА VIII: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - СПОСОБНОСТ ОРГАНИЗОВАЊА СУДИЈСКОГ ПОСЛА 58

1. Појам и сврха критеријума 58
2. Ефикасно планирање и коришћење радног времена 59

3. Ефикасно планирање и коришћење људских ресурса, уз поштовање интегритета других судија, помоћника, приправника и других запослених у суду, које се претпоставља, осим ако постоје докази о супротном 61
4. Одређивање приоритета и одржавање квалитета рада под већим оптерећењем послом 64
5. Благовремено поступање по предлозима странака и учесника и другим примљеним поднесцима 66
6. Број мериторних одлука 68
7. Број других одлука донетих у предмету 70
8. Стручно усавршавање у функцији квалитетнијег обављања судијске функције 72
9. Критичка оцена критеријума 73

ГЛАВА IX: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА – СПОСОБНОСТ ОБАВЉАЊА ЗАДАТАКА РУКОВОДЕЋЕГ МЕСТА 74
1. Појам и сврха критеријума 74
2. Показатељ за заменика председника суда 75
3. Показатељи за председника одељења и заменика председника одељења 75
4. Показатељи за руководиоца судске праксе 76
5. Општа препорука за рад Комисије 78

ГЛАВА X: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - ПРЕУЗИМАЊЕ ДОДАТНОГ ПОСЛА И ЗАДУЖЕЊА 78
1. Појам и сврха критеријума 78
2. Менторство 80
3. Учешће у стручном усавршавању као предавач 81
4. Учешће у радним телима за израду закона и других прописа 82
5. Учешће у комисијама и другим радним телима унутар суда 82
6. Учешће у јавним расправама 83
7. Учешће у пројектима међународне сарадње 83
8. Обављање других послова и задужења од значаја за рад суда 83

ГЛАВА XI: УСЛОВИ РАДА 85
1. Појам и сврха 85
2. Услови рада у суду 87
3. Оптерећеност судија и одељења бројем предмета и бројем старих предмета 89
4. Обим, врста и структура послова конкретног судије, нарочито поступање у више материја 91
5. Структура, сложеност и прилив предмета по судији 92
6. Број волонтера, приправника, судијских помоћника и корисника почетне обуке Правосудне академије 94
7. Самостално коришћење кабинета и судница 95
8. Рад у вишејезичној средини 96

ГЛАВА XII: ИЗВОРИ ПОДАТАКА ЗА ВРЕДНОВАЊЕ РАДА СУДИЈЕ – ПРАВИЛНА ПРИМЕНА И ОГРАНИЧЕЊА 97
1. Општи осврт на изворе података 97
2. Статистички подаци о раду судије и суда, извештаји о раду суда и евиденција суда о основаним притужбама, усвојеним приговорима и жалбама због повреде права на суђење у разумном року до које је дошло услед поступања судије чији се рад вреднује - извори које доставља председник суда 98

3. Подаци о стручном усавршавању који су уписани у лични лист судије - извори које доставља Високи савет судства и сертификати које достави сам судија 100
4. Самопроцена и разговор са судијом 101
5. Непосредан увид у правноснажно окончане предмете у које је судија поступао као судија појединац или судија известилац у периоду за који се врши вредновање, при чему пет предмета бира сам судија, а пет предмета бира Комисија у складу са чланом 37. Правилника 101
6. Непосредан увид и у друге предмете по потреби 102
7. Правилна примена извора података и ограничења 102
8. Извори података који се односе на критеријуме способности обављања задатака руководећег места и преузетог додатног посла и задужења 103

ГЛАВА XIII: ЛИСТА СА ОЦЕНОМ КРИТЕРИЈУМА И ПОКАЗАТЕЉА 104
1. Критеријум стручно знање и способност његове примене 105

ДЕО ТРЕЋИ: ПРИМЕНА ПРАВИЛНИКА О ВРЕДНОВАЊУ РАДА ПРЕДСЕДНИКА СУДА 127
ГЛАВА I: О ВРЕДНОВАЊУ ПРЕДСЕДНИКА СУДА УОПШТЕ 127
1. Сврха вредновања рада председника суда 127
2. Врсте вредновања рада председника суда 129
3. Посебност ванредног вредновања председника суда који истовремено обавља судијску функцију 132
4. О критеријумима за вредновање рада председника суда 133

ГЛАВА II: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - СТАРАЊЕ О ОДРЖАВАЊУ НЕЗАВИСНОСТИ СУДИЈА И УГЛЕДУ СУДА 134
1. О критеријуму 134
2. Практични примери повреде независности судија од стране председника суда 134

ГЛАВА III: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - СПОСОБНОСТ ОРГАНИЗОВАЊА РАДА СУДА 136
1. Појам и сврха критеријума 136
2. Усвојен Правилник о систематизацији радних места који је усклађен са кадровским и финансијским планом 137
3. Систематизација радних места је у складу са кадровским планом и потребама суда 138
4. Годишњи распоред послова је у функцији ефикасног рада суда 138
5. Равномерно распоређивање волонтера, приправника, судијских помоћника и корисника почетне обуке Правосудне академије 139
6. Успостављање и одржавање добрих међуљудских односа у суду 139
7. Избор руководилаца у суду 140
8. Обезбеђивање једнаких услова за стручно усавршавање и напредовање 140
9. Доношење и праћење спровођења програма решавања старих предмета 140
10. Реализација мера из програма за решавање старих предмета 141
11. Планирање и предлагање буџета за бољи и ефикаснији рад суда 141
12. Предлагање предузимања мера надлежним органима ради побољшања рада суда. 141

ГЛАВА IV: ПРАКТИЧАН ПРИМЕР КРИТЕРИЈУМА - СПОСОБНОСТ РУКОВОЂЕЊА СУДСКОМ УПРАВОМ 142
1. Појам и сврха критеријума..... 142
2. Савесно и одговорно коришћење расположивих ресурса 143
3. Законито и правилно финансијско пословање суда 144
4. Контрола наплате судске таксе..... 144

ГЛАВА V: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - СПОСОБНОСТ ЗА ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ ПРАВИЛНОГ И БЛАГОВРЕМЕНОГ РАДА СУДА .. 146
1. Појам и сврха критеријума..... 146
2. Тачна, правилна и уредна примена Судског пословника 147
3. Законит, правилан и благовремен рад свих судских одељења..... 148
4. Редовна и правилна израда и анализа извештаја о раду..... 148
5. Праћење рада судских тумача, судских вештака и судија поротника, као и предузимање одговарајућих мера..... 148
6. Старање о благовременом извршењу кривичних и прекршајних санкција 148
7. Благовремено решавање поднетих притужби..... 149

ГЛАВА VI: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - СТАРАЊЕ О СПРОВОЂЕЊУ СУДСКОГ ПОСЛОВНИКА 150
1. Појам и сврха критеријума..... 150
2. Уредно и правилно вођење евиденција и статистика..... 151
3. Правовремено увођење нових подуписника ради равномернијег оптерећења судија..... 151
4. Уредно вођење регистра правних схватања 152
5. Уредно вођење јавних књига у складу са посебним законима..... 152

ГЛАВА VII: ПРАКТИЧАН ПРИМЕР КРИТЕРИЈУМА - ПРЕДСТАВЉАЊЕ СУДА У ОДНОСУ СА ДРУГИМ ДРЖАВНИМ ОРГАНИМА, ОРГАНИЗАЦИЈАМА, ИМАОЦИМА ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА, СТРАНКАМА И УЧЕСНИЦИМА У ПОСТУПКУ 153
1. Појам и сврха критеријума..... 153
2. Делотворна сарадња суда са другим државним органима, организацијама и имаоцима јавних овлашћења..... 154
3. Доступност председника суда и судске управе за странке и друге учеснике у поступку..... 154

ГЛАВА VIII: ПРАКРИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - ОДНОС СА ЈАВНОШЋУ 155
1. Појам и сврха критеријума..... 155
2. Редовно и благовремено обавештавање јавности о раду суда..... 156
3. Редовно и ажурно обавештавање медија о раду суда и појединим предметима..... 156
4. Ажурна израда и објављивање информатора о раду суда 157
5. Ажурна интернет страница суда..... 157

ГЛАВА IX: УСЛОВИ РАДА КАО ПОСЕБАН ЕЛЕМЕНТ ВРЕДНОВАЊА РАДА ПРЕДСЕДНИКА СУДА..... 158
1. О условима рада битним за вредновање председника суда..... 158
2. Појединачни елементи који одликују услове рада..... 159

ГЛАВА X: УМАЊЕЊЕ ПРИЛИВА ПРЕДМЕТА 161
1. Сврха умањења 161
2. Разлози за различит степен умањења прилива..... 161
3. Посебан положај чланова Комисије за вредновање рада..... 162
4. Умањење прилива по другим основима 163
5. Забрана кумулирања више основа за умањење..... 163

ГЛАВА XI: ЛИСТА СА ОЦЕНОМ КРИТЕРИЈУМА И ПОКАЗАТЕЉА ЗА ПРЕДСЕДНИКА СУДА..... 164

ДЕО ЧЕТВРТИ: ПОСТУПАК ВРЕДНОВАЊА 180

ГЛАВА I: ОРГАНИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПОСТУПКА ВРЕДНОВАЊА... 180
1. Уопштено о органима за вредновање 180
2. Начело вредновања од стране непосредно вишег суда..... 180
3. Стручност као услов за чланство у Комисији 181
4. Састав Комисије према материји..... 182
5. Заменици, мандат и обука 182
6. Независност и непристрасност Комисије..... 183
7. Административна подршка и Упутство 183

ГЛАВА II: ТОК ПОСТУПКА ВРЕДНОВАЊА..... 184
1. Опште напомене..... 184
2. План спровођења поступка вредовања 184
3. Прикупљање података и право судије на приговор 189
4. Избор предмета који ће бити предмет анализе и ток вредновања..... 189
5. Разговор са судијом и тонско снимање 190
6. Доношење одлуке о вредновању 191
7. Право на жалбу и управни спор..... 194
8. Правила поступка ванредног вредновања 195
9. Последице вредновања – обавезна обука судије и разрешење председника суда ... 196

УВОД

1. Вредновање као елемент савременог правосуђа

Једно од најзначајнијих питања сваког демократског друштва јесте на који начин обезбедити да судска власт истовремено буде независна, непристрасна, стручна, ефикасна и одговорна. Независност судија представља темељ владавине права и претпоставку за заштиту људских права и слобода. Независност сама по себи није довољна, већ мора бити праћена професионалном одговорношћу, високим стручним стандардима и механизмима који омогућавају стално унапређење квалитета рада судије и председника суда, па самим тим и судова.

У том смислу, вредновање рада судија не представља механизам контроле судијске функције, већ инструмент управљања квалитетом правосуђа. Његова сврха није да утиче на слободно судијско уверење, нити да преиспитује исправност појединачних правних ставова, већ да кроз објективне критеријуме омогући процену професионалних способности судије, начина вршења судијске функције и испуњености законом прописаних стандарда.

Савремени системи вредновања настали су као одговор на захтеве јавности да рад судова буде не само независан, већ и транспарентан, предвидив и мерљив. Истовремено, међународне организације које се баве развојем правосуђа указале су да је неопходно успоставити равнотежу између независности судије и легитимног интереса државе да обезбеди висок квалитет вршења судијске функције.[1] Та равнотежа представља основну идеју савременог система вредновања.

Вредновање, дакле, није циљ само по себи. Оно представља средство којим се обезбеђује висок квалитет рада судова, што последично доприноси квалитету судске заштите. Такође, оно подстиче професионални развој судија, уочавају се потребе за стручним усавршавањем, доводи до јачања поверења јавности у судску власт, а свакако се обезбеђује и објективна основа за одлучивање Високог савета судства у поступцима који су законом условљени резултатима вредновања.

Из наведеног произлази да вредновање истовремено представља право судије и обавезу институција које га спроводе. Право је судије да његов рад буде вреднован искључиво према унапред познатим, објективним и једнаким критеријумима, а обавеза Комисије за вредновање (у даљем тексту: Комисија) да сваки поступак спроведе непристрасно, стручно и уз пуно поштовање процедуралних гаранција.

---

1 Мишљење број 17 (2014) Консултативног већа европских судија (CCJE) о вредновању рада судија, квалитету правде и поштовању независности правосуђа.

2. Независност судије као граница вредновања

Највећи изазов сваког система вредновања јесте очување независности судијске функције.

Уколико би се вредновање сводило на оцену правног става који је судија заузео у конкретном предмету, оно би непосредно угрозило једно од темељних начела судске власти — слободу судије да одлучује искључиво на основу Устава, закона, потврђених међународних уговора, општеприхваћених правила међународног права[2] и свог уверења заснованог на доказима.

Из тог разлога савремени европски стандарди полазе од јасног правила: **предмет вредновања није садржина судске одлуке, већ квалитет вршења судијске функције**.[3]

Ово правило преузело је и домаће законодавство. Закон о судијама и Правилник о вредновању рада судије и председника суда (даље: Правилник) изричито прописује да вредновање рада судије не обухвата процену примене слободног судијског уверења у оцени доказа и тумачењу прописа.4 Ова одредба има далеко већи значај него што се на први поглед може закључити. Она представља уставноправну гаранцију независности судије и истовремено поставља границу овлашћењима Комисије за вредновање. Комисија није „виши суд“ који преиспитује правилност судских одлука. Она не одлучује да ли је правно становиште судије било исправно. Њен задатак је да оцени да ли је судија поступао професионално, благовремено, стручно, савесно и у складу са критеријумима прописаним законом и Правилником.

Из тога произлази један од најважнијих принципа овог Практикума: **Комисија никада не вреднује исход судског поступка, већ Комисија вреднује начин вршења судијске функције.**

3. Од квантитета ка квалитету

Дуги низ година је у већини европских правосудних система квалитет рада судија најчешће посматран кроз статистичке показатеље. Број решених предмета, проценат савладаног прилива, број укинутих пресуда и просечно трајање поступка били су доминантни параметри успешности.

Међутим, временом се показало да искључиво статистички приступ није довољан. Судија који реши највећи број предмета не мора нужно бити судија који обезбеђује највиши квалитет судске заштите. Насупрот томе, судија који поступа у сложеним предметима организованог криминала, прив-

2 Устав РС (*Сл. гласник РС*, бр. 98/2026 и 115/2021), члан 144.

3 Мишљење бр. 17(2014), параграф 4.

4 Правилник о вредновању рада судије и председника суда (*Сл. гласник РС*, бр. 34/2024 и 40/2026) – даље у фуснотама: Правилник), члан 3. став 2.

редног криминала, ратних злочина или сложеним грађанским споровима не може се вредновати по истим статистичким параметрима као судија који решава велики број једноставних предмета. Управо зато савремени системи вредновања напуштају искључиво квантитативни приступ и уводе квалитативне показатеље.

У Правилнику је у потпуности прихваћен овај концепт. Правилник прописује да се вредновање врши на основу **јавно објављених, објективних, јединствених и свеобухватних критеријума који се заснивају на квалитативним и квантитативним показатељима**.[5] То значи да статистички подаци представљају само један део доказне основе. Они никада не могу сами по себи одредити коначну оцену рада судије.

Комисија је дужна да сваки статистички показатељ доведе у везу са условима рада, сложеношћу предмета, организацијом суда, кадровским капацитетима и другим релевантним околностима. Само тако је могуће донети правичну и објективну одлуку о вредновању.

4. Значај Приручника

Доношењем новог Правилника и Упутства, Република Србија је добила нормативно уређен систем вредновања. Међутим, искуства бројних европских држава показују да ни најпрецизније прописане норме саме по себи не обезбеђују једнообразну примену.

Правни стандарди, као што су „стручно знање“, „аналитичко мишљење“, „способност организовања рада“ или „примерен рок“, по својој природи захтевају стручно тумачење и доследну примену. Без јединствене методологије постоји опасност да различите комисије истоветне чињенице различито вреднују, што би могло довести у питање начело једнакости и поверење у систем вредновања.

Због тога је основни циљ овог Приручника да понуди јединствен методолошки оквир за примену Правилника и Упутства, повезујући нормативна решења са њиховом практичном применом. Уместо да се задржи на пуком цитирању прописа, Практикум настоји да објасни сврху сваког критеријума, садржину сваког показатеља, значај извора података и начин на који Комисија треба да образложи своје закључке.

Таквим приступом ова публикација има двоструку функцију: она је истовремено научна анализа института вредновања и практични водич за његову правилну примену.

5 Правилник, члан 4. став 1

ДЕО ПРВИ: УСТАВНОПРАВНИ И ЗАКОНСКИ ОКВИР ВРЕДНОВАЊА РАДА СУДИЈЕ И ПРЕДСЕДНИКА СУДА

УСТАВНОПРАВНИ ОКВИР ВРЕДНОВАЊА

1. Општа разматрања

Ниједан систем вредновања рада судија не може се посматрати изоловано од уставног положаја судске власти. Напротив, начин на који се вреднује рад судије непосредно је условљен уставним принципима независности судства, сталности судијске функције, самосталности судијског одлучивања и уставом установљене поделе власти.

Управо због тога, питање вредновања није само организационо или кадровско питање. Оно представља једно од најосетљивијих уставноправних питања савременог правосуђа, јер се на месту где се сусрећу независност и одговорност судија налази граница између легитимног вредновања и недозвољеног утицаја на вршење судијске функције.

Сваки систем који ту границу пређе престаје да буде механизам унапређења квалитета рада и постаје средство притиска на судију. Са друге стране, систем који уопште не предвиђа вредновање онемогућава државу да обезбеди висок професионални стандард вршења судијске функције и смањује поверење јавности у судску власт.

Због тога је уставотворац, потом и законодавац у Републици Србији настојао да успостави нормативни модел који ће истовремено обезбедити пуну независност судијског одлучивања, професионалну одговорност судија, објективно вредновање резултата рада, једнообразност поступка, као и заштиту права судије током поступка вредновања. Та равнотежа представља основну идеју читавог Правилника.

2. Уставни положај судске власти

Устав Републике Србије полази од начела поделе власти на законодавну, извршну и судску.[6] Међутим, за разлику од друге две гране власти, судска власт не представља политичку власт. Из тог разлога Устав судијама гарантује посебан положај.

Судија је самосталан у вршењу судијске функције. Он/она суди искључиво на основу устава, закона, потврђених међународних уговора, општеприхваћених правила међународног права, као и сопственог уверења заснованог на изведеним доказима. Из овог уставног начела произлази прво

6 Устав РС, члан 4.

правило сваког поступка вредновања, **да се не може вредновати садржина судијског уверења**.[7]

Комисија не сме да закључи да је судија добар зато што је донео одређену пресуду, нити лош зато што је заузео другачије правно становиште од већине. У супротном би поступак вредновања постао прикривени систем контроле суђења. То би било супротно не само Уставу Републике Србије већ и европским стандардима.

3. Независност као гаранција заштите права грађана

У правној теорији често се наглашава да независност судија није лично право судије. Она представља право грађана.[8] Грађанин има право да његов спор решава судија који не страхује да ће због донете одлуке бити разрешен, негативно вреднован или на други начин санкционисан. Управо због тога је независност неодвојива од владавине права.

Европски суд за људска права у више пресуда указује да независност суда није само организационо питање већ један од елемената права на правично суђење из члана 6. Европске конвенције.[9] То значи да сваки систем вредновања мора бити организован тако да ни непосредно ни посредно не производи притисак на судију приликом одлучивања. Из тог разлога Правилник изричито прописује да **предмет вредновања није оцена начина на који је судија ценио доказе или тумачио право**.[10] Ова одредба представља једну од најважнијих гаранција независности у читавом поступку вредновања.

4. Одговорност као друга страна независности

Савремено схватање независности судија више не прихвата концепт потпуне неодговорности. Напротив. Што је степен независности већи, већи је и степен професионалне одговорности. Та одговорност, међутим, није политичка. Она није дисциплинска, осим у законом прописаним случајевима. Она није ни кривична. Она је пре свега **професионална**.

Професионална одговорност подразумева да се од судије оправдано очекује:

---

7 Правилник, члан 3. став 2.

8 Рафаел Бустос Гисберт, „Judicial Independence in European Constitutional Law“, *European Constitutional Law Review*, Volume 18, Issue 4, 2022, стр. 591; Мишљење бр. 1 (2001) Консултативног већа европских судија (CCJE) о вредновању рада судија, квалитету правде и поштовању независности правосуђа.

9 *Ibidem*.

10 Правилник, члан 3. став 2.

- висок степен стручности;
- ефикасност;
- законитост рада;
- благовременост;
- професионално понашање;
- стално стручно усавршавање;
- правилна организација рада.

Управо ове елементе законодавац претвара у критеријуме вредновања. На тај начин независност и одговорност престају да буду супротстављени појмови. Оне постају две стране истог уставног принципа.

ЗАКОНСКИ ОКВИР ВРЕДНОВАЊА

1. Закон о судијама као нормативни основ вредновања

Нови Закон о судијама из 2023. године[11] је систематски уредио институт вредновања рада судија.

Законом су утврђена основна питања:

- сврха вредновања;
- основни критеријуми;
- периодичност;
- орган који спроводи поступак;
- правна заштита судије;
- овлашћење Високом савету судства да ближе уреди поступак.

Посебно је значајно што закон није покушао да детаљно пропише сваки показатељ. То није ни било могуће. Због сложености судијске функције, законодавац је с правом оставио Високом савету судства простор да кроз подзаконски акт конкретизује законске критеријуме. Такво законодавно решење у потпуности је у складу са европском праксом.

У већини европских држава парламент прописује основне принципе вредновања, док судски савети или друга независна тела утврђују методологију и критеријуме.[12] На тај начин се избегава могућност да извршна или законодавна власт непосредно утичу на начин вредновања судија.

11 Закон о судијама (*Сл. гласник РС*, бр. 10/2023, 9/2026 и 56/2026).

12 Мишљења Венецијанске комисије „*Joint Opinion on the draft law on judicial evaluation" за Јерменију, Молдавију, Грузију, Црну Гору.*

2. Овлашћење Високог савета судства

На основу члана 36. став 4. Закона о судијама, Високи савет судства овлашћен је да донесе Правилник којим ближе уређује:

- критеријуме;
- показатеље;
- поступак вредновања;
- састав Комисије;
- начин рада Комисије;
- друга питања од значаја за вредновање.

Ово овлашћење није техничке природе. Оно представља једну од најзначајнијих надлежности Високог савета у области управљања судијском каријером.

Наиме, управо кроз вредновање обезбеђује се:

- унапређење квалитета рада;
- објективност приликом напредовања;
- транспарентност поступака;
- уједначавање професионалних стандарда.

Из тог разлога Правилник представља много више од подзаконског акта. Он представља методологију професионалне процене рада судија.

3. Правилник о вредновању рада судије и председника суда и Упутство о поступању приликом вредновања

Високи савет судства је на седници од 17. априла 2024. године донео Правилник о вредновању рада судије и председника суда, који је објављен у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 34/2024. Потом, Правилник је измењен и допуњен на седници Високог савета судства од 30. априла 2026. године, уз њихову објаву у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 40/2026.

Његов значај не огледа се само у томе што ближе разрађује законске одредбе, већ пре свега у чињеници да уводи нову филозофију вредновања. Уместо претежног ослањања на статистичке резултате, Правилник полази од становишта да се **квалитет рада судије може оценити искључиво кроз свеобухватну анализу више међусобно повезаних критеријума.**[13]

У том смислу, Правилник уводи неколико концепцијских новина.

Пре свега, јасно раздваја **критеријуме**, **показатеље** и **изворе података**. Ово раздвајање није само редакцијско решење, већ представља нову методологију вредновања.

Критеријум одређује шта се вреднује.

13 Правилник, члан 4. став 1.

Показатељ, као индикатор, одређује како се утврђује испуњеност критеријума.

Извор података одређује на основу чега Комисија утврђује постојање показатеља.

Таква структура омогућава већу објективност поступка и значајно смањује простор за субјективне оцене.

Поред Правилника, једна од значајнијих новина новог система јесте доношење Упутства за поступање Комисије приликом вредновања рада судије и председника суда.

У правној теорији често се поставља питање да ли је, поред Правилника, било неопходно доносити и посебно упутство. По мишљењу аутора, одговор је потврдан. Разлог лежи у природи самог поступка вредновања. Правилник, као нормативни акт, мора остати општег карактера. Он не може предвидети све ситуације које ће се јавити у пракси. Посебно не може унапред разрешити све дилеме које се јављају приликом оцене испуњености појединих показатеља.

Управо зато Упутство има значајну методолошку функцију. Његов основни циљ није да мења или допуњује Правилник, већ да обезбеди његову **једнообразну примену**. Оно конкретизује начин поступања Комисије, указује на редослед предузимања радњи, објашњава употребу извора података и пружа смернице за правилно тумачење појединих показатеља.

ДЕО ДРУГИ: ПРИМЕНА ПРАВИЛНИКА О ВРЕДНОВАЊУ РАДА СУДИЈЕ

ГЛАВА I: СУБЈЕКТ ВРЕДНОВАЊА, ПЕРИОД ВРЕДНОВАЊА И ОРГАН КОЈИ ВРЕДНУЈЕ

У овој глави даје се одговор на следећа питања: ко се вреднује, какво вредновање може бити, на који се период врши вредновање, као и ко вреднује.

1. Субјект и врсте вредновања

Законом о судијама и Правилником је прописано да се вреднује рад судије и рад председника суда. Вредновање може бити редовно и ванредно.

Редовно се вреднују све судије, осим судије Врховног суда, председника Врховног суда и судије који је навршио 60 година живота.[14]

Судије старије од 60 година могу бити ванредно вредноване, док судије Врховног суда и председних Врховног суда не могу бити ни ванредно вредноване.

Председник суда вреднује се по одредбама Правилника као председник суда, а уколико обавља и судијску функцију, онда и према правилима о вредновању рада судије.[15]

2. Период вредновања

Када је у питању редовно вредновање, рад судије се редовно вреднује једном у 5 година. Притом, редовно вредновање судије се врши на сваких 5 година од ступања на судијску функцију, односно на сваких 5 година од последњег вредновања. У случају одсуства судије из законом прописаног разлога, рокови за вредновање се продужују за дужину трајања одсуства.[16]

Рад судије може бити ванредно вреднован на основу одлуке Високог савета судства. Правилником је прописано да ову одлуку Високи савет судства може донети по службеној дужности, на образложени предлог председника суда или на образложени захтев судије, под условом да је од дана последњег вредновања рада судије протекло више од две године.

14 Правилник, члан 5. став. 1 и 2.

15 Правилник, члан 5. став 3.

16 Правилник, члан 6.

Рад председника суда редовно се вреднује једном у пет година, а најкасније две године пре истека мандата.[17] Његов рад може бити и ванредно вреднован на основу одлуке Високог савета судства и то: због избора на функцију председника другог суда, ако није редовно вреднован; на образложени предлог председника вишег степена; или на образложени лични захтев.[18] Савет може по службеној дужности донети одлуку о ванредном вредновању рада председника суда када је то потребно ради обављања послова из надлежности Савета. Рад судије који је истовремено и председник суда ванредно се вреднује по одредбама Правилника којима се уређује ванредно вредновање судија.

Судији који је изабран за члана Савета, по престанку мандата у Савету, као одлука о вредновању узима се последња оцена рада, односно последња одлука о вредновању рада пре избора за члана Савета. Уколико његов рад није вреднован пре избора за члана Савета, по престанку мандата ће бити ванредно вреднован по одредбама Правилника који се примењивао пре његовог избора за члана Савета.

3. Орган вредновања

Поступак вредновања рада судија и председника судова спроводи Комисија за вредновање рада судије и председника суда (у даљем тексту: Комисија), као посебно стручно тело које образује Високи савет судства. Основно начело организације Комисије јесте да рад судије вреднују судије непосредно вишег степена, чиме се обезбеђују стручност, искуство и уједначеност критеријума вредновања.

Састав Комисије прилагођен је врсти и степену суда чији се рад вреднује. Тако рад судија и председника основних судова вреднују судије виших судова. До измена Правилника од 30. априла 2026. године било је предвиђено да вредновање судија и председника основних судова спроводи Комисија апелационих судова, међутим, из разлога ефикасности спровођења поступка вредновања ово правило је измењено.

Рад судија основних судова вреднују судије виших судова, потом рад судија виших судова вреднују судије апелационих судова, рад привредних судова судије Привредног апелационог суда, рад прекршајних судова судије Прекршајног апелационог суда, док рад судија апелационих судова, Управног суда, Привредног апелационог суда и Прекршајног апелационог суда вреднују судије Врховног суда. Високи савет судства може образовати више комисија када то захтевају потребе поступка.

Чланове Комисије и њихове заменике именује Високи савет судства на

17 Правилник, члан 8.

18 Правилник, члан 9.

основу јавног позива. За члана Комисије може бити именован судија који најмање дванаест година обавља судијску функцију, који је у досадашњем раду остваривао највише оцене приликом вредновања и против кога није поднет предлог за вођење дисциплинског поступка.[19] Мандат чланова Комисије траје пет година, уз могућност поновног именовања.

Ради обезбеђења квалитета и уједначености поступка, чланови Комисије пролазе посебну обуку коју, према програму који доноси Високи савет судства, а спроводи Правосудна академија. Успешно завршена обука евидентира се у личном листу судије.

У раду Комисије посебно су наглашени принципи независности и непристрасности. Због тога је прописана могућност изузећа председника или члана Комисије из разлога који важе и за изузеће члана Високог савета судства, о чему одлучује председник Савета.

Административну и техничку подршку Комисији пружа суд у којем се поступак вредновања спроводи, док трошкове рада Комисије и организацију путовања њених чланова обезбеђује Високи савет судства преко своје Административне канцеларије.

ГЛАВА II: ОКВИРНИ ПРИКАЗ ФАЗА КРОЗ КОЈЕ КОМИСИЈА ПРОЛАЗИ ПРИЛИКОМ ВРЕДНОВАЊА И ПОЧЕТНЕ ПРАКТИЧНЕ СМЕРНИЦЕ

Општа разматрања

Основна новина Закона о судијама, па самим тим и Правилника о вредновању рада судије и председника суда не огледа се искључиво у увођењу нових критеријума вредновања. Критеријуми као што су стручност, оспособљеност, савесност, ажурност или квалитет рада, у различитим облицима постојали су и у ранијим системима.

Суштинска новина налази се у **методологији вредновања**.

Правилник је напустио приступ у коме је Комисија најпре посматрала статистичке резултате, а потом покушавала да на основу њих формира оцену рада судије. Уместо тога, успостављен је аналитички модел вредновања. То значи да Комисија вреднује рад на основу свеобухватне анализе свих Законом и Правилником прописаних критеријума, при чему испуњеност сваког критеријума утврђује на основу вредновања испуњености сваког од прописаних показатеља.

Ова промена није само техничке природе. Она представља суштински

19 Правилник, члан 29. став 3.

заокрет у приступу вредновању рада судија. Због тога се могу уочити различите фазе кроз које Комисија пролази приликом вредновања.

По мишљењу аутора, поступак вредновања може се представити као поступак који има пет логички повезаних фаза.

У овом делу наведене фазе биће оквирно приказане, како би се боље разумео читав ток поступка вредновања, а све у циљу јаснијег разумевања критеријума и показатеља на основу којих се вредновање врши.

1. Прва фаза – утврђивање релевантних извора података

Комисија најпре утврђује које изворе података ће користити. Ово је један од најзначајнијих корака. Без поузданих извора нема ни поузданог вредновања.

Извори података прописани су Правилником и детаљно разрађени Упутством. То су, између осталог:

- извештаји о раду;
- подаци из информационих система;
- случајни узорак предмета;
- непосредан увид у списе;
- извештаји председника суда;
- подаци о стручном усавршавању;
- изјашњење судије;
- други правилником прописани извори.

Већ у овој фази Комисија мора водити рачуна о једном основном правилу: **ниједан извор података сам за себе није довољан за вредновање.**

То је једна од највећих новина Правилника. У пракси постоји опасност да Комисија највећи значај прида статистичком извештају. То би било погрешно. Статистички извештај представља само један од извора података. Његова улога није да одреди оцену. Његова улога је да Комисију упути где треба да настави анализу.

Другим речима, **статистика поставља питања, а Комисија даје одговоре**. Ово правило треба да буде полазна основа целокупног поступка вредновања.

2. Друга фаза – анализа показатеља сваког појединачно прописаног критеријума

Тек након што прикупи све релевантне податке, Комисија приступа анализи сваког појединачног показатеља из сваког прописаног критеријума. Ово је најважнији део поступка.

Правилник није без разлога раздвојио критеријуме и показатеље. **Кри-**

теријум представља правни стандард. Показатељ представља чињеницу која омогућава да се тај стандард оцени.

На пример: Стручно знање и способност његове примене („стручности") је критеријум. Правилна примена материјалног и процесног права може бити један од показатеља тог критеријума. Комисија никада не вреднује непосредно критеријум. Она увек вреднује показатеље у целини. Тек из њиховог међусобног односа извлачи закључак о испуњености критеријума.

Ово је место на коме се најчешће греши у пракси. Комисија понекад одмах констатује: „Судија је стручан." или „Судија није испунио критеријум стручности." То није правилан приступ.

Правилан приступ гласи: Најпре се анализира сваки показатељ. Затим се анализира међусобна повезаност показатеља. Тек након тога се може извести закључак о критеријуму.

Другим речима, **критеријум никада није полазиште. Он је резултат анализе**. По становишту аутора, управо је ово најважније методолошко правило читавог Правилника.

3. Трећа фаза – међусобно повезивање показатеља

Ниједан показатељ не сме бити посматран изоловано. Комисија треба да испита:

- да ли један показатељ објашњава други;
- да ли су поједини недостаци последица организације рада суда;
- да ли су поједини статистички резултати условљени сложеношћу предмета;
- да ли је повећан број укинутих одлука последица промене судске праксе;
- да ли је мањи број решених предмета последица рада на сложеним предметима.

Управо зато Правилник инсистира на свеобухватном вредновању. Сваки показатељ добија прави значај тек када се доведе у везу са осталим показатељима.

4. Четврта фаза – вредновање критеријума

Тек након претходне три фазе Комисија може приступити оцени критеријума.

Упутством је прописано како се врши вредновање показатеља. Како је могуће да један веома значајан показатељ има већу тежину од више мање значајних, Комисија мора ценити њихов стварни значај.

5. Пета фаза – формирање јединственог закључка

Последња фаза представља синтезу. Комисија мора да одговори на једно питање: **Како је судија у целини вршио судијску функцију у периоду вредновања?**

Комисија спроводи вредновање рада судије по одређеном критеријуму тако што утврђује испуњеност свих показатеља који су Правилником прописани за одређени критеријум, током целог периода за који се врши вредновање.

Ако Комисија утврди да судија током целог периода за који се врши вредновање испуњава све показатеље прописане за одређени критеријум, судија се по том критеријуму вреднује са „изванредно врши судијску функцију".

Уколико Комисија утврди да судија током целог периода за који се врши вредновање испуњава већину показатеља прописаних за одређени критеријум, судија се по том критеријуму вреднује са „успешно врши судијску функцију" или „задовољавајуће врши судијску функцију", у зависности од степена и природе недостатака у погледу испуњености појединих показатеља.

Ако Комисија утврди да судија током целог периода за који се врши вредновање не испуњава већину показатеља прописаних за одређени критеријум, судија се по том критеријуму вреднује са „незадовољавајуће врши судијску функцију".[20]

6. Практична смерница за Комисију

Из оквирног приказа наведених фаза кроз које Комисија пролази приликом вредновања, могуће је дати неколико практичних смерница. Пре него што приступи доношењу оцене, препорука је да Комисија треба себи да постави следећа питања:

1. Да ли су коришћени сви прописани извори података?
2. Да ли је анализиран сваки показатељ?
3. Да ли су показатељи доведени у међусобну везу?
4. Да ли су анализирани услови рада судије?
5. Да ли су анализиране специфичности материје у којој судија поступа?
6. Да ли је судији омогућено да се изјасни?
7. Да ли је избегнуто вредновање правног става судије?
8. Да ли је образложење засновано на чињеницама, а не на утисцима?

20 Упутство, одељак III.

9. Да ли би исти закључак донела и друга Комисија на основу истих података?

Уколико је одговор на било које од ових питања негативан, поступак вредновања није у потпуности спроведен у складу са циљем Правилника.

Иначе, Комисија не треба да приступа вредновању као поступку у коме се „траже недостаци“ у раду судије.

Полазна претпоставка мора бити да судија савесно и стручно врши своју функцију, **односно да успешно врши судијску функцију,** а да је задатак Комисије да, на основу проверљивих чињеница, утврди у којој мери су критеријуми испуњени.

Такав приступ је у складу са начелима независности судства, правичности поступка и објективности вредновања.

ГЛАВА III: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - СТРУЧНО ЗНАЊЕ И СПОСОБНОСТ ЊЕГОВЕ ПРИМЕНЕ

1. Појам стручног знања и способност његове примене

Поседовање стручног знања и способност његове примене представља темељни критеријум за вредновање рада судије.[21] У пракси је препознатљив под појмом „стручност”. Док се други критеријуми односе на начин организовања рада, професионално понашање или ефикасност, критеријум стручности непосредно се односи на суштину судијске функције – правилну примену права.

Међутим, већ на самом почетку неопходно је указати на једну од најчешћих заблуда. **Стручност није исто што и правилност одлуке.** Ова два појма се у пракси често поистовећују. Такав приступ није исправан.

Судија може донети одлуку која ће касније бити преиначена или укинута, а да је ипак поступао стручно. С друге стране, може донети правилну одлуку, али да поступак који је претходио њеном доношењу покаже озбиљне недостатке у његовом стручном раду.

Према томе, предмет вредновања није резултат једног поступка већ професионални квалитет судијског рада у целини.

2. Сврха критеријума

Основни циљ овог критеријума јесте да Комисија утврди:

- да ли судија правилно примењује материјално право;

21 Закон о судијама, члан 36. став 3.

- да ли правилно примењује процесно право;
- да ли је способан да идентификује релевантне чињенице;
- да ли су његове одлуке логички и правно аргументоване;
- да ли прати развој судске праксе;
- да ли поседује знање које се оправдано очекује од судије суда у коме врши функцију.

Стручност се, дакле, не исцрпљује у познавању закона. Она подразумева способност његове правилне примене у конкретном животном случају.

Пре него што приступи анализи било ког показатеља, Комисија мора стално имати у виду следеће правило: **Комисија не вреднује да ли би она донела исту одлуку. Комисија вреднује да ли је судија професионално, „стручно" дошао до своје одлуке.**

Ово правило представља практичну манифестацију начела независности судије. Уколико би Комисија почела да замењује сопственим правним схватањем уверење судије, поступак вредновања би се претворио у недозвољену контролу судијског одлучивања.

3. Методологија вредновања критеријума стручности

Становиште је аутора да Комисија треба да примени следећи редослед анализе.

Први корак

Одредити који су показатељи прописани Правилником за овај критеријум. Не сме се почети од укупног утиска, већ укупан утисак треба произаћи из аналитичке и збирне оцене сваког прописаног показатеља.

Иначе, показатељи овог критеријума су:

- правилна примена материјалног и процесног права;
- број потврђених, укинутих, преиначених и поништених одлука у поступцима по правним лековима, пред Уставним судом и Европским судом за људска права, у односу на укупан број решених предмета;
- непоступање по налогу суда који одлучује о правном леку;
- број расправа и претреса отворених у поступку пред другостепеним судом, у односу на укупан број предмета против којих је изјављен редован правни лек.[22]

Из самог приказа показатеља видљиво је да је на овом месту потребно комбиновати квалитативни приступ (нпр. у погледу правилности примене материјалног и процесног права) у односу на квантитативни, статистички приказ (нпр. у погледу броја потврђених, укинутих и преиначених, односно

22 Правилник, члан 13. став 1.

поништених одлука).

Други корак

За сваки показатељ идентификовати све расположиве изворе података.

На пример, за правилну примену материјалног и процесног права треба узети у обзир нарочито следеће изборе:

- увид у списе предмета, по принципу случајног узорка;
- одлуке другостепеног суда или ревизијске одлуке,
- док, примера ради, за утврђивање броја потврђених, укинутих, преиначених и поништених одлуке треба узети у обзир најчешће:
- извештаје о раду судије;
- статистичке податке (извештаје);
- изјашњење судије итд.

Један показатељ никада не треба вредновати само на основу једног извора.

Трећи корак

Извршити квалитативну анализу. Ово је најважнији део. Комисија себи поставља питања. Не доноси одмах закључак.

На пример: Да ли су разлози пресуде логички? Да ли је судија правилно издвојио спорне чињенице? Да ли је применио одговарајуће прописе? Да ли је образложење уверљиво? Да ли је поступак вођен тако да омогући правилно пресуђење?

Четврти корак

Тек након анализе свих показатеља формира се оцена критеријума. Никада обрнуто.

4. Практична анализа показатеља у оквиру критеријума стручног знања и способности његове примене

4.1. Правилна примена материјалног и процесног права

Становиште је аутора да интенција доносиоца Правилника није била да овим показатељем испитује знање судије, и то нарочито као судија вишег степена. Знање се претпоставља. Сврха показатеља јесте да утврди **на који начин судија примењује своје стручно знање.** То је битна разлика.

Комисија треба да анализира:

- структуру одлуке;
- логику образложења;
- да ли је користио релевантне прописе и правилно водио поступак;

- оцену доказа;
- одговор на битне наводе странака;
- јасноћу разлога;
- међусобну повезаност чињеница.

Ниједан од ових елемената не сме бити посматран изоловано.

Комисија не сме постављати питање: **„Да ли бих ја пресудио исто?"** Правилно питање гласи: **„Да ли је судија имао правно одрживе разлоге за примену изабране норме?"** Ово је суштинска разлика.

У судској пракси често постоји више прихватљивих тумачења исте законске одредбе. Различито правно становиште само по себи не представља недостатак стручности. Искуство показује да се највећи број процесних пропуста не односи на непознавање закона, већ на непажњу у његовој примени.

Зато Комисија мора да анализира:

- правилност достављања;
- законитост доказног поступка;
- поштовање права странака да се изјасне;
- законитост процесних решења;
- правилну примену рокова;
- благовремено одлучивање о процесним предлозима;
- да ли је ток поступка омогућио доношење законите одлуке.

Посебно треба имати у виду да појединачна процесна грешка не мора аутоматски значити недостатак стручности. Одлучујуће је да ли се ради о случајном пропусту или о понављајућем начину поступања.

4.2. Број потврђених, укинутих, преиначених и поништених одлука

У овом поступку најчешће се користе статистички подаци, који уистину имају значајну функцију. Међутим, то не треба бити једини извор података. Може се, примера ради, десити да поступајући судија има преиначену одлуку другостепеног суда, а да ревизијски суд прихвати његово образложење у примени права и, затим, преиначи другостепену одлуку. Исто се може десити у поступцима пред Уставним судом и Европским судом за људска права, у односу на укупан број решених предмета.

Зато је и код овог показатеља потребно користити и остале изворе података, попут анализе одлука вишестепених судова и сл.

С друге стране, не треба занемарити ни статистички приказ. Чињеница да судија који се вреднује има значајно мали проценат укинутих и преиначених одлука може представљати значајан индикатор квалитета његовог рада.

Треба имати у виду да број укинутих одлука може представљати један од најчешће погрешно тумачених показатеља. Уколико Комисија констатује:

„Судија има повећан број укинутих одлука.”, тада Комисија треба да доведе у везу ову чињеницу са другим изворима података који су коришћени у поступку вредновања.

4.3. Непоступање по налогу суда који одлучује о правном леку

Поступање по налогу другостепеног суда је законска обавеза. Међутим, следећи своје слободно судијско уверење, то не значи да поступајући судија у поновном поступку мора применити материјално право искључиво према тумачењу другостепеног суда. Налог другостепеног суда мора бити испоштован у погледу обавезе извођења доказа и утврђења чињеница. Међутим, након тога, поступајући судија може дати сопствено образложење у погледу тумачења примене материјалног и/или процесног права, које одступа од тумачења другостепеног суда.

4.4. Број расправа и претреса отворених у поступку пред другостепеним судом, у односу на укупан број предмета против којих је изјављен редован правни лек.

Овај показатељ може представљати значајан индикатор у погледу утврђења спорних и неспорних чињеница које су од утицаја на пресуђење. Такође, овде се може препознати и способност судије да направи разлику између битних и небитних доказа, као и евентуалног пропуста судије да изведе доказе који су од пресудног значаја за правилност донете одлуке. Међутим, и у овој ситуацији не треба занемарити одлуку вишестепеног суда, који је, могуће, накнадно преиначио другостепену одлуку и утврдио да суштински доказ који није изведен пред првостепеним судом није био од утицаја на пресуђење.

5. Практични приказ у погледу оцене показатеља приликом вредновања критеријума поседовања стручног знања и квалитета његове примене

Комисија, примера ради, анализира пет одабраних предмета. У четири предмета пресуде су изузетно квалитетно образложене. У једном предмету другостепени суд је укинуо пресуду. Да ли је показатељ испуњен?

Препорука је аутора да се најчешће не дати одговор на ово питање само на основу чињенице да је једна пресуда укинута. Међутим, некада и то може бити довољно, зависно од тога на каквим је разлозима образложена одлука у конкретном случају.

С тим у вези, Комисија треба испитати: Зашто је укинута? Да ли се ради

о очигледном пропусту? Да ли је у питању промена судске праксе? Да ли је реч о сложеном правном питању? Да ли је пропуст последица непажње? Да ли је исти пропуст присутан и у другим предметима? Тек након тога може се извести закључак.

Могуће грешке Комисије:

Прва грешка: Комисија број укинутих одлука изједначава са нестручношћу.То није правилан приступ.

Друга грешка: Комисија анализира само пресуде. Не анализира поступак који је претходио њиховом доношењу. То није потпуна анализа.

Трећа грешка: Комисија процењује да ли се слаже са правним ставом судије. То је директно супротно начелу независности.

Четврта грешка: Комисија анализира само статистику. Не чита саме списе. Такво вредновање није у складу са сврхом Правилника.

Тумачење правилног приступа Комисије приликом вредновања критеријума стручног знања и способности његове примене:

Препорука је да сваки члан Комисије треба себи да постави следеће питање: **Да ли би сваки искусан судија, читајући овај предмет, могао разумети због чега је ова одлука донета?**

Ако је одговор потврдан, то представља један од најзначајнијих показатеља стручности.

Критеријум стручности се не сме свести на анализу исхода поступка. Судска одлука представља завршни резултат сложеног процеса правног расуђивања. Због тога предмет вредновања мора бити управо **квалитет тог процеса**. Комисија треба да испитује како је судија идентификовао релевантне чињенице, како је применио право, како је оценио доказе и како је образложио своје закључке. Само такав приступ обезбеђује да се вредновање не претвори у контролу садржине судијског уверења, већ остане инструмент професионалне евалуације у складу са Уставом, Законом о судијама и европским стандардима. Стручност није особина која се непосредно уочава, већ се о њој закључује посредно – анализом показатеља који одражавају начин на који судија врши судијску функцију.

Из тог разлога Комисија не би требало да поступак вредновања почне питањем: **„Да ли је овај судија стручан?"** То није правилан методолошки приступ.

Правилно питање гласи: **„Да ли чињенице које су утврђене у поступку вредновања показују да је судија у периоду вредновања испољио степен стручности који се оправдано очекује од носиоца судијске функције?"**

Разлика између ова два приступа није само терминолошка. Први приступ заснива се на утиску. Други приступ заснива се на доказима. Управо

то представља суштину новог система вредновања.

Уколико бисмо били вођени само првим утиском, у пракси би се могле појавити следеће ситуације у поступању Комисије, које нису оправдане могло би доћи до некритичког изједначавања одступања од судске праксе са нестручношћу, без уважавања изнетих ставова судије у образложењу пресуде. То би, на крају, могло усмерити Комисију да вреднује сопствени правни став, што није правилан приступ.

Све су то ситуације које нису препоручљиве у поступању Комисије. Чак и у погледу уједначавања судске праксе, треба рећи да се јединство судске праксе не обезбеђује кажњавањем судија који другачије мисле. Обезбеђује се квалитетом њихове аргументације. Добар судија није онај који увек прати праксу. Добар судија је онај који уме да објасни зашто је прати или зашто од ње одступа.

ГЛАВА IV: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - СПОСОБНОСТ АНАЛИТИЧКОГ МИШЉЕЊА И РЕШАВАЊА ПРАВНОГ ПИТАЊА

1. Појам и сврха критеријума

Овај критеријум вреднује способност судије да правилно идентификује одлучне чињенице, издвоји правно релевантна питања и пружи логично и јасно образложење одлуке, а што ће бити утврђено увидом у списе предмета. Он има за циљ да оцени квалитет интелектуалног процеса који је довео до судијске одлуке. За разлику од критеријума који се односе на стручност, ефикасност или квалитет рада мерен кроз исход правних лекова, овде предмет вредновања није резултат сам по себи, већ начин на који је судија анализирао предмет, утврдио релевантне чињенице, применио право и образложио своје закључке.

Овај критеријум полази од основног начела судијске независности. Судија има право да заузме правни став који се разликује од става вишег суда или преовлађујуће судске праксе, под условом да је такав став правно утемељен, логички доследан и убедљиво образложен. Стога предмет вредновања није исправност правног става као таквог, већ квалитет правног резоновања које је до тог става довело.

Комисија приликом вредновања не сме да врши ново суђење нити да замењује оцену законитости и правилности одлуке оценом сопственог правног мишљења. Њен задатак је да испита да ли је судија у процесу одлучивања поступио аналитички, логички и методолошки исправно.

Практично посматрано, Комисија треба да испита:

- да ли је судија препознао одлучне чињенице;
- да ли је правилно издвојио спорна правна питања;
- да ли је образложење логично структурисано;
- да ли постоји јасна веза између утврђених чињеница и примењене правне норме;
- да ли су правни закључци међусобно повезани и јасно образложени.

Показатељи критеријума способност аналитичког мишљења и решавања правног питања су:

- препознавање чињеница и доказа који су од значаја за одлучивање у конкретној правној ствари;
- јасно и сажето приказивање чињеничних и правних питања;
- заузимање јасних ставова у односу на питања која су од значаја за предмет поступка.[23]

Ради потпунијег разумевања овог критеријума, потребно је посветити пажњу сваком показатељу понаособ.

2. Први показатељ: препознавање чињеница и доказа који су од значаја за одлучивање у конкретној правној ствари

Наведени показатељ вреднује способност судије да у конкретном предмету издвоји чињенице које су правно релевантне за примену материјалног права и да усмери доказни поступак на утврђивање управо тих чињеница. Суштина овог показатеља није у томе да ли је судија утврдио велики број чињеница или извео велики број доказа, већ да ли је препознао које су чињенице одлучне за решење конкретне правне ствари и који докази могу допринети њиховом утврђивању.

Способност препознавања релевантних чињеница представља једну од основних одлика аналитичког мишљења. Она подразумева да судија, полазећи од правне норме која ће бити примењена, идентификује које чињенице представљају законске претпоставке за њену примену, а које околности, иако се налазе у списима предмета или их странке истичу, немају правни значај за доношење одлуке.

Истовремено, овај показатељ обухвата и способност правилног усмеравања доказног поступка. Судија треба да препозна који су докази погодни за утврђивање одлучних чињеница, а који се односе на околности које нису од значаја за решење спора. На тај начин се обезбеђује не само законита, већ и економична и ефикасна реализација поступка.

23 Правилник, члан 13. став 2.

Приликом оцене овог показатеља Комисија треба да испита:

- да ли је судија правилно идентификовао одлучне чињенице које произлазе из материјалноправне норме;
- да ли је поступак био усмерен на доказивање управо тих чињеница;
- да ли су изведени само они докази који су могли утицати на утврђивање спорних и правно релевантних чињеница;
- да ли су небитне чињенице и докази неоправдано оптеретили поступак;
- да ли из образложења произлази зашто су поједине чињенице сматране одлучним, а друге небитним.

Комисија не треба да оцењује да ли би и сама извела неки други доказ или другачије оценила његову доказну снагу. Предмет вредновања није оцена доказа, већ способност судије да препозна шта у конкретном предмету уопште треба доказивати.

Практичан пример 1:

У парници ради накнаде штете због саобраћајне незгоде спорно је искључиво питање да ли је тужени прошао кроз црвено светло.

Судија усмерава доказни поступак на прибављање видео-снимака, саслушање очевидаца и вештачење саобраћајне струке. Истовремено одбија предлог за саслушање сведока који треба да говори о ранијим међусобним односима странака, јер те околности немају значаја за одлучивање.

Овакво поступање показује да је судија правилно препознао које су чињенице и докази релевантни за решење спора.

Практичан пример 2:

У спору ради утврђења ништавости уговора судија изводи велики број доказа о околностима које нису повезане са разлозима ништавости, док истовремено не изводи доказе који се непосредно односе на испуњеност законских услова за ништавост уговора.

Такво поступање може указивати на недостатак способности препознавања правно релевантних чињеница и правилног усмеравања доказног поступка.

Практичан пример 3:

У кривичном поступку окривљени признаје да је био на месту догађаја, али оспорава постојање умишљаја.

Судија изводи доказе који се односе на психички однос окривљеног према делу, мотив, начин извршења и понашање пре и после догађаја, док

не изводи додатне доказе о чињеници присуства на месту догађаја, јер она више није спорна.

Овакво вођење поступка показује способност разликовања спорних од неспорних чињеница и правилног избора доказа.

Следећи наведене примере, могуће је Комисији дати одређене препоруке у поступку вредновања. Приликом увида у списе предмета Комисија треба да прати логички ток поступка:

1. Које су чињенице биле правно релевантне према материјалном праву?
2. Које од тих чињеница су биле спорне међу странкама?
3. Које доказе је судија извео ради њиховог утврђивања?
4. Да ли постоји јасна веза између спорних чињеница и изведених доказа?
5. Да ли је судија избегавао извођење непотребних доказа који нису могли утицати на одлуку?

Уколико се из списа види да је судија од почетка поступка правилно идентификовао спорна правна питања, усмерио доказни поступак на утврђивање одлучних чињеница и образложио зашто је одређене доказне предлоге прихватио или одбио, овај показатељ треба оценити позитивно.

Такође, приликом вредновања овог показатеља Комисија треба да избегне неколико честих методолошких грешака:

- да не изједначава велики број изведених доказа са квалитетнијим аналитичким радом судије;
- да не полази од тога да је сваки одбијени доказни предлог показатељ недовољне аналитичности;
- да не преиспитује доказну оцену као другостепени суд;
- да не оцењује правилност коначне одлуке, већ способност судије да препозна шта је у конкретном предмету било потребно доказивати.

На крају, треба рећи и да је овај показатељ уско повезан са начелом процесне економије. Судија који правилно препознаје одлучне чињенице и релевантне доказе не само да доноси квалитетнију одлуку, већ истовремено доприноси бржем и ефикаснијем вођењу поступка, избегавајући извођење непотребних доказа и расправљање о околностима које нису од утицаја на исход спора. Управо зато Комисија овај показатељ треба да посматра не само кроз призму образложења одлуке, већ и кроз начин на који је судија руководио читавим поступком.

3. Други показатељ: јасно и сажето приказивање чињеничних и правних питања

Показатељ који упућује на потребу јасног и сажетог приказивања чињеничних и правних питања вреднује способност судије да чињенична и правна питања од значаја за одлучивање изложи на јасан, прецизан и систематичан начин. Његов циљ није оцена стила писања или језичког изражавања, већ оцена способности судије да сложену правну и чињеничну материју организује тако да је ток његовог размишљања разумљив странкама, вишем суду и сваком другом лицу које чита одлуку.

Добро образложење не подразумева опширност. Напротив, јасноћа се често постиже управо издвајањем битног од небитног и избегавањем непотребног понављања чињеница, доказа и законских одредаба. Судија треба да изложи само оне чињенице и правна питања која су од значаја за решење конкретног предмета, при чему њихов приказ треба да буде логички повезан и лако пратив.

Сажетост не значи непотпуност. Одлука мора садржати све разлоге који су неопходни да би се разумело на који начин је судија дошао до свог закључка. Истовремено, непотребно преписивање поднесака странака, дословно навођење исказа сведока, цитирање већег броја законских одредаба које нису непосредно примењене или опширно излагање неспорних чињеница не представљају квалитетније образложење, већ могу умањити његову прегледност.

Приликом оцене овог показатеља Комисија треба да испита:

- да ли су спорна чињенична питања јасно идентификована;
- да ли су правна питања од којих зависи одлука јасно формулисана;
- да ли је образложење логички структурисано и лако разумљиво;
- да ли је избегнуто непотребно понављање чињеница, доказа и законских одредаба;
- да ли је одлука довољно потпуна да омогући разумевање разлога због којих је донета.

Комисија не треба да вреднује дужину образложења нити индивидуални стил писања судије. Кратко образложење може бити потпуно и убедљиво, као што и веома обимно образложење може бити нејасно ако не омогућава праћење начина на који је судија дошао до своје одлуке.

Практичан пример 1:

У предмету ради исплате дуга спорно је једино да ли је обавеза већ испуњена.

Читањем списа, а свакако и судске одлуке, утврђује се да судија јасно приказује шта је спорно међу странкама, затим анализира доказе који се од-

носе на исплату дуга, потом примењује одговарајућу законску одредбу и на крају образлаже свој закључак.

Образложење је кратко, али омогућава читаоцу да без тешкоћа прати ток судијског размишљања.

Практичан пример 2:

У сличном предмету попут претходног, други судија на десет страна преписује садржину тужбе, одговора на тужбу, исказа сведока и законских одредаба, док је сопствена анализа ограничена на неколико реченица.

Иако је образложење обимно, из њега није јасно које су чињенице сматране одлучним нити на који начин је примењено материјално право.

Такво образложење не испуњава захтев јасног и сажетог приказивања чињеничних и правних питања.

Практичан пример 3:

У сложеном привредном спору судија издваја свако спорно питање у засебну целину (постојање уговора, испуњење уговорних обавеза, висина потраживања, застарелост), а затим за свако од њих посебно анализира релевантне чињенице, доказе и примењене правне норме.

Оваква структура омогућава да се и сложен предмет лако прати и представља пример добре аналитичке организације образложења.

Из представљених практичних примера може се закључити да, приликом увида у списе предмета, Комисија треба да постави следећа питања:

1. Да ли је из одлуке јасно шта је било спорно међу странкама?
2. Да ли су чињенична и правна питања изложена логичним редоследом?
3. Да ли се из образложења може лако пратити пут од спорног питања до коначног закључка?
4. Да ли су изостављене непотребне чињенице и правна разматрања која нису од значаја за одлучивање?
5. Да ли образложење омогућава странкама и вишем суду да без тешкоћа разумеју разлоге донете одлуке?

Уколико се одговор на ова питања може дати потврдно, овај показатељ треба оценити позитивно.

На овом месту вредно је поменути да приликом вредновања овог показатеља Комисија треба да избегава следеће потенцијалне грешке:

- да дужину образложења поистовећује са његовим квалитетом;
- да формалне разлике у стилу писања различитих судија сматра недостатком аналитичког мишљења;

- да негативно вреднује сажето образложење ако оно садржи све разлоге од значаја за одлучивање;
- да захтева од судије да се изјасни о сваком појединачном аргументу странака, иако је дао јасан одговор на сва суштинска спорна питања.

Приликом оцене овог показатеља Комисија треба да има у виду да је захтев за јасним и сажетим образложењем неодвојиво повезан са правом странака на образложену судску одлуку. Добро образложење не подразумева исцрпно разматрање сваког појединачног навода странака, већ да су размотрена и образложено решена сва правно и чињенично релевантна питања од којих зависи исход поступка. Управо јасноћа структуре и аргументације омогућава странкама да разумеју разлоге одлуке и представља један од основних показатеља квалитетног судијског рада.

4. Трећи показатељ: Заузимање јасних ставова у односу на питања која су од значаја за предмет поступка

Предметни показатељ вреднује способност судије да након анализе чињеница, изведених доказа и примењивог права заузме јасан, недвосмислен и правно утемељен став о свим питањима која су од значаја за решење конкретне правне ствари.

Суштина судијског одлучивања није само у прикупљању и анализи чињеница, већ у доношењу правне оцене. Због тога је неопходно да се из образложења одлуке јасно види какав је став судија заузео у погледу сваког спорног чињеничног и правног питања, као и разлози који су до таквог става довели.

Заузимање јасног става подразумева да судија не оставља недоумице о томе које је чињенице прихватио као утврђене, које доказе је оценио као уверљиве, које правне норме је применио и како је тумачио њихов садржај. Нејасни, условни или противречни закључци, као и изостављање одговора на суштинска спорна питања, могу указивати на недостатак аналитичког приступа и недовољно образложену одлуку.

Истовремено, овај показатељ не подразумева да судија мора прихватити преовлађујућу судску праксу или правни став вишег суда. Напротив, судијска независност подразумева право да заузме и другачији правни став, под условом да је он јасно исказан, правно аргументован и логички образложен.

Приликом оцене овог показатеља Комисија треба да испита:

- да ли је судија заузео јасан став о свим чињеничним и правним питањима која су одлучна за исход поступка;
- да ли су разлози за заузети став потпуно и логично образложени;
- да ли су прихваћени и одбијени наводи странака образложени на

јасан и разумљив начин;
- да ли су правни закључци недвосмислени и међусобно доследни;
- да ли је судија образложио евентуално одступање од устаљене судске праксе или раније заузетих правних ставова.

Комисија не треба да оцењује исправност самог правног става, нити да испитује да ли би и сама донела исту одлуку. Предмет вредновања је квалитет аргументације и способност судије да јасно изрази свој правни закључак.

Практичан пример 1:

У спору ради поништаја уговора странке споре да ли је приликом закључења уговора постојала битна заблуда.

Судија након анализе доказа изричито наводи да сматра да битна заблуда није доказана, образлаже које доказе прихвата, које не прихвата и зашто, а затим објашњава због чега нису испуњени законски услови за поништај уговора.

Из образложења је јасно видљив став суда и разлози који су до њега довели.

Практичан пример 2:

У сличном предмету други судија детаљно анализира исказе сведока и законске одредбе, али нигде не наводи да ли сматра да је битна заблуда постојала или није постојала, већ одмах доноси одлуку о одбијању тужбеног захтева.

Иако је образложење обимно, није јасно који је правни закључак судија заправо заузео.

Такво образложење не испуњава овај показатељ.

Практичан пример 3:

Другостепени суд је у више предмета заузео једно тумачење законске одредбе.

Судија у конкретном предмету прихвата другачије тумачење, позивајући се на циљ закона, системско тумачење и релевантну правну теорију, при чему детаљно образлаже разлоге за одступање.

Комисија не сме негативно вредновати овакво поступање само зато што је правни став различит од преовлађујуће судске праксе. Напротив, овакво образложење може представљати пример развијеног аналитичког мишљења и самосталног правног расуђивања.

Приликом увида у списе предмета Комисија треба да постави следећа питања:

- Да ли је судија дао јасан одговор на свако спорно чињенично питање?
- Да ли је јасно навео које чињенице сматра утврђеним, а које није прихватио?
- Да ли је заузео недвосмислен став о примени материјалног права?
- Да ли су разлози који подржавају његов став довољни, логични и међусобно повезани?
- Да ли образложење омогућава странкама и вишем суду да без недоумице разумеју како је судија дошао до коначне одлуке?

Ако се на ова питања може одговорити потврдно, овај показатељ треба оценити позитивно.

Приликом вредновања овог показатеља Комисија треба да избегава следеће грешке:

- да Комисија не цени правилност правног става већ способност судије да свој правни став аргументовано образложи;
- да негативно вреднује одступање од преовлађујуће судске праксе ако је такво одступање јасно и правно утемељено образложено;
- да одсуство позивања на већи број судских одлука или правне литературе сматра недостатком, ако је правни став сам по себи јасан и довољно аргументован;
- да преиспитује мериторну правилност одлуке, уместо да оцењује квалитет правног резоновања.

Овај показатељ представља непосредан израз судијске независности. Зато Комисија мора бити нарочито опрезна да не пређе границу између вредновања квалитета образложења и преиспитивања правилности донете одлуке. Предмет оцене није да ли је судија заузео „исправан“ правни став, већ да ли је тај став јасно формулисан, логички доследан и правно убедљиво образложен. Само став који је произвољан, недовољно образложен или унутрашње противречан може бити разлог за негативну оцену овог показатеља. На тај начин се обезбеђује равнотежа између циља вредновања рада судија и уставног начела њихове независности у вршењу судијске функције.

ГЛАВА V: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - СПОСОБНОСТ ДОНОШЕЊА ОДЛУКЕ У ПРИМЕРЕНОМ РОКУ

Способност доношења одлуке у примереном року представља један од основних индикатора квалитета судијског рада и непосредно је повезана са уставним правом на суђење у разумном року.[24] Међутим, овај критеријум не подразумева вредновање судије искључиво на основу брзине доношења одлука или статистичких показатеља. Његова сврха је да утврди да ли судија ефикасно управља предметима који су му поверени, организује свој рад тако да избегне непотребне застоје и предузима све процесне радње које су у његовој надлежности како би се поступак окончао без неоправданог одлагања.

Примерен рок није апсолутна временска категорија. Време потребно за окончање поступка зависи од природе и сложености предмета, процесног понашања странака и других учесника у поступку, потребе за вештачењем или међународном правном помоћи, као и од организационих услова у којима судија обавља судијску функцију. Због тога се овај критеријум не може свести на механичко поређење статистичких података. С друге стране, статистику код овог критеријума треба користити, при чему треба наћи прави баланс у њеној примени.

Основни предмет вредновања није питање **колико је поступак трајао**, већ **да ли је судија у оквиру својих овлашћења и могућности предузимао све радње које су биле потребне да се поступак води ефикасно и без непотребних застоја**.

Комисија зато мора да разликује ситуације у којима је дужина поступка последица пропуста судије од оних у којима је трајање поступка условљено околностима на које судија није могао утицати.

Приликом примене овог критеријума Комисија не треба да вреднује само број решених предмета или просечно трајање поступака, већ је дужна да све показатеље сагледа у њиховој међусобној повезаности и у светлу околности конкретног рада судије.

Приликом вредновања овог критеријума Комисија треба да има у виду следеће принципе:

- **индивидуализацију вредновања**, јер исти статистички показатељ може имати различит значај код различитих судија;
- **свеобухватност**, јер ниједан појединачни показатељ не сме бити једини основ за оцену;
- **објективност**, тако што се анализирају само околности које се могу проверити;

24 Устав РС, члан 32.

- **узрочност**, односно утврђивање да ли је евентуално кашњење последица поступања судије или других околности;
- **пропорционалност**, јер се сви показатељи морају тумачити у светлу сложености предмета и стварног оптерећења судије.

За разлику од већине других критеријума, као што је речено, код овог критеријума Комисија не би смела да се ослања искључиво на статистички извештај.

Пожељно је да користи више различитих извора података.

Показатељи критеријума способност за доношење одлуке у примереном року су:

- решавање предмета по редоследу пријема и степену хитности у складу са законом и Судским пословником;
- решавање старих предмета;
- ажурност у поступању;
- степен савладавања прилива;
- дужина трајања поступка;
- број основаних притужби на дужину трајања поступка;
- број усвојених приговора и жалби због повреде права на суђење у разумном року до које је дошло услед поступања судије чији се рад вреднује;
- израда одлука у прописаним роковима, а најдуже до 60 радних дана;
- постигнути обим рада судије,

при чему се узима у обзир прилив предмета, просечан број решених предмета у одељењу суда у ком судија ради, сложеност предмета, поступање судије у више материја, услови рада и друге околности од значаја за доношење одлуке у примереном року.[25]

У редовима који следе биће појашњени показатељи појединачно.

1. Решавање предмета по редоследу пријема и степену хитности у складу са законом и Судским пословником

Решавање предмета по редоследу пријема и степену хитности је показатељ који има за циљ да обезбеди равномерно и правично поступање у свим предметима и спречи произвољно одређивање приоритета. Основно правило јесте да се предмети решавају према редоследу пријема, осим када закон или Судски пословник прописују хитно поступање.

25 Правилник, члан 13. став 3.

Комисија приликом вредновања треба да утврди да ли је судија систематски поступао по старијим предметима и да ли су евентуална одступања била оправдана законским разлозима.

Практичан пример:

Судија је током године решио велики број нових предмета, док су предмети старији од три године остали без иједне процесне радње. Уколико за то не постоји оправдан разлог (нпр. прекид поступка, недоступност странке, поступак пред Уставним судом и сл.), ова околност негативно утиче на оцену.

С друге стране, ако је судија најпре решавао притворске, породичне, извршне предмете или радне спорове, јер закон прописује хитност, такво поступање не представља повреду овог показатеља.

Комисија не би требало да прави следеће грешке:

- да закључује да постоји повреда само зато што нису решени најстарији предмети;
- да се занемарују законски разлози хитности;
- да се не прави разлика између неактивности судије од објективних процесних препрека.

Комисија треба да анализира целокупно кретање предмета, а не само датум пријема. Не сме се полазити од претпоставке да сваки стари предмет мора бити први решен. Потребно је утврдити да ли су постојали законски разлози који оправдавају другачији редослед поступања.

2. Решавање старих предмета

Предметни показатељ представља један од најзначајнијих елемената ефикасности рада суда, јер је смањење броја старих предмета један од стратешких циљева правосуђа. Под старим предметима подразумевају се предмети који су, према Судском пословнику, прешли одређени временски праг.

Практичан пример:

Судија је у току године решио 420 предмета, али ниједан од двадесет најстаријих предмета није окончан. Иако је квантитет рада висок, ова околност може указивати на недовољну пажњу посвећену старим предметима.

Насупрот томе, ако је судија решио већину старих предмета, али је укупан број решених предмета нешто мањи због њихове сложености, то не би требало негативно да утиче на вредновање.

Потенцијалне грешке Комисија:

- вреднују искључиво број решених старих предмета;
- не анализирају сложеност тих предмета;

- не утврђују да ли је кашњење последица рада судије или странака.

У погледу овог показатеља потребно је ценити стварни допринос судије смањењу старих предмета, а не само статистички број.

3. Ажурност у поступању

Ажурност подразумева континуирано предузимање процесних радњи без неоправданих периода неактивности.

Она не значи само брзо окончање поступка већ и благовремено заказивање рочишта, израду наредби, достављање одлука и предузимање свих других радњи.

Практичан пример:

Између два рочишта прошло је десет месеци, иако није постојала ниједна процесна препрека. То представља показатељ недовољне ажурности.

Потенцијалне грешке у поступању Комисије:

- посматра се само датум окончања поступка;
- занемарују се дуги периоди без иједне радње;
- не узимају се у обзир оправдани разлози (болест судије, вештачење, поступање других органа),
- не узима се у обзир број предмета у раду тог судије.

Препорука је да Комисија треба да анализира динамику поступка током читавог трајања предмета.

4. Степен савладавања прилива

Предметни показатељ указује на способност судије да бројем решених предмета прати или премаши број новопримљених предмета.

Уколико судија континуирано решава мање предмета него што прима, заостатак ће се повећавати.

Практичан пример:

Током године судија је примио 700 предмета, а решио 760. Степен савладавања прилива је већи од 100% и указује на смањење заостатка.

Судија је савладао прилив у већем проценту од 100%, па ће Комисија то позитивно вредновати.

Потенцијалне грешке којим се Комисија не треба водити:

- механичко ослањање на проценат;
- непоређење са структуром прилива;
- занемаривање чињенице да су новопримљени предмети били сложенији.

Оно што свакако представља значајну препоруку у погледу овог показатеља јесте да је потребно анализирати и број и структуру предмета.

5. Дужина трајања поступка

Овај показатељ односи се на укупно време потребно да се поступак оконча. Међутим, не сме се аутоматски свака дуготрајност приписати судији.

Практичан пример:

Поступак траје пет година, али су три године утрошене на међународну правну помоћ. Такво трајање не може се приписати неефикасности судије.

Потенцијалне грешке, које Комисија не треба да прави у поступању:

- посматра се само календарско трајање;
- не анализирају се узроци;
- судија се сматра одговорним за све периоде поступка.

Препорука је да Комисија у свом раду раздвоји време које зависи од поступања судије од времена које зависи од других органа или странака.

6. Број основаних притужби на дужину трајања поступка

Показатељ који се односи на број основаних притужби у погледу дужине трајања поступка представља додатни индикатор евентуалне неажурности. Међутим, једна основана притужба сама по себи не значи да судија не испуњава критеријум.

Практичан пример:

Судија има две основане притужбе у периоду од три године, али је решио више од 2.000 предмета.

Ова околност захтева анализу конкретних случајева, а не аутоматски негативну оцену.

Грешке које Комисија може направити у свом раду се односе на:

- механичко пребројавање притужби;
- непроверавање разлога њихове основаности.

Препорука је да се, при увиду у основане притужбе, анализира и образложење одлуке по притужби.

7. Број усвојених приговора и жалби због повреде права на суђење у разумном року

Овај показатељ је непосредно повезан са законом којим се штити право на суђење у разумном року. Међутим, ни овде није довољно статистичко пребројавање.

Практичан пример:

Жалба је усвојена јер судија није заказао рочиште дуже од годину дана без оправданог разлога. То представља релевантан показатељ.

Насупрот томе, ако је жалба усвојена због периода када је предмет био код другог судије, ова околност не може бити приписана судији чији се рад вреднује.

Такође, примера ради, утврђена је повреда из разлога што Републички геодетски завод није доставио податке који су били нужни за решавање предметног својинског спора, а поступајући судија је предузео све радње усмерене на прибављање ових података (ургенције, донето решење о кажњавању). Та околност се свакако не може приписати у „кривицу" поступајућег судије.

Најчешће грешке које Комисија може правити у раду:

- не утврђује се у ком периоду поступка је повреда настала;
- не проверава се који је судија био задужен предметом.

Препорука је да Комисија мора анализирати образложење одлуке о усвојеном правном средству, при чему ће утврдити који су разлози довели до повреде права на суђење у разумном року, потом да ли је на те разлоге поступајући судија које се вреднује могао утицати, да ли их је он суштински „скривио" у свом (не)поступању или није, односно да ли се ради о разлозима објективне природе на које он није могао утицати, нити их својим ажурним поступањем евентуално отклонити.

8. Израда одлука у прописаним роковима, а најдуже до 60 радних дана

Израда одлука у прописаним роковима представља показатељ који се односи се на благовремену писмену израду судских одлука.

Прекорачење рока, прописаног до најдуже 60 радних дана, не сме се посматрати само формално, већ се морају узети у обзир и услови рада у којима судија ради, потом сложеност предмета, као и објективне околности које су утицале на време израде одлуке (нпр. судија био на боловању и сл.).

Практичан пример:

Судија је израдио пресуду након 75 радних дана јер је у међувремену био на дужем боловању.

Комисија треба да цени све околности.

Грешке које се могу десити у раду Комисије јесте да се:

- сва прекорачења се вреднују једнако;
- не анализирају се оправдани разлози;
- не узима у обзир одобрење председника суда за продужење рока за израду одлуке у кривичним поступцима.

Приликом посматрања овог показатеља пепорука је да је потребно утврдити да ли је прекорачење последица несавесности или објективних околности.

9. Постигнути обим рада судије

Ово је најсложенији показатељ јер захтева свеобухватну оцену. Правилник изричито налаже да се, поред броја решених предмета, узму у обзир прилив предмета, просечан број решених предмета у одељењу, сложеност предмета, поступање у више правних материја, услови рада и друге релевантне околности.

Практичан пример:

Двоје судија решило је по 400 предмета.

Први је поступао искључиво у једноставним извршним предметима.

Други је радио привредне спорове велике вредности, стечајне поступке и сложене парнице.

Иако је број идентичан, њихов обим рада није упоредив.

Најчешће грешке које Комисија може направити у свом раду односи се на следеће ситуације:

- вредновање се врши искључиво на основу броја решених предмета;
- поређење судија различитих материја;
- занемаривање услова рада, попуњености судијских места и административне подршке;
- непоштовање законске обавезе да се цене све околности наведене у Правилнику.

Препорука је да Комисија треба да избегава механичко ослањање на статистику. Обим рада мора бити предмет индивидуализоване оцене у којој ће квантитативни подаци бити доведени у везу са стварном сложеношћу рада судије. Само такав приступ обезбеђује да вредновање буде објективно, правично и у складу са сврхом Правилника.

ГЛАВА VI: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА – ВЕШТИНА ВОЂЕЊА РАСПРАВЕ И САСЛУШАЊА

1. Појам и сврха критеријума

Вештина вођења расправе и саслушања представља критеријум којим се процењује способност судије да управља поступком на начин који обезбеђује законито, ефикасно и правично суђење. За разлику од критеријума који се односе на стручност или ажурност, овде тежиште није на исходу поступка нити на броју решених предмета, већ на процесним активностима судије током читавог трајања поступка.

Добро вођење расправе подразумева да судија благовремено предузима све процесне радње, правилно руководи расправом, концентрише поступак на спорна питања, обезбеђује једнак процесни положај странака и спречава свако одуговлачење поступка.

Приликом вредновања овог критеријума комисија мора имати у виду да различите врсте поступака захтевају различит интензитет управљања расправом. Вођење сложеног привредног спора, кривичног поступка са већим бројем окривљених или породичног поступка не може се вредновати по истим мерилима као поступање у једноставним предметима.

Посебно је важно да Комисија изврши увид у списе предмета и утврди како је судија заиста руководио поступком.

Комисија није овлашћена да преиспитује да ли је судија правилно одбио или прихватио одређени доказни предлог, да ли је требало одложити рочиште или применити поједину процесну меру, осим у мери у којој је то неопходно ради оцене начина руковођења поступком. Комисија овде треба да цени организационе способности судије да правилно управља поступком. Свако вредновање мора бити засновано на конкретним чињеницама из списа предмета, а не на претпоставкама, уопштеним оценама или статистичким подацима. Само тако се обезбеђује да овај критеријум испуни своју сврху – да препозна и вреднује способност судије да поступак води ефикасно, концентрисано, непристрасно и уз пуно поштовање процесних права свих учесника.

Показатељи овог критеријума су:

- благовремено заказивање рочишта и поступање у предмету;
- предузимање других радњи у циљу испуњавања процесних услова за одржавање рочишта;
- усмеравање тока поступка на решавање спорних чињеничних и правних питања;
- поштовање процесних права странака и учесника у поступку;
- старање о поштовању процесне дисциплине и спречавању злоупотребе процесних овлашћења;

- број основаних притужби на поступање судије.[26]

О сваком показатељу појединачно биће речи у наредним редовима.

2. Благовремено заказивање рочишта и поступање у предмету

Благовремено заказивање рочишта и како се поступа у предмету представља показатељ којим се процењује да ли судија поступак води континуирано, без непотребних периода неактивности. Благовременост се не огледа само у брзом заказивању првог рочишта, већ и у правилном планирању свих наредних процесних радњи.

Није довољно да рочишта буду заказана у законским роковима ако између појединих процесних радњи постоје неоправдано дуги периоди током којих суд није предузимао ништа.

С друге стране, Комисија мора имати у виду да ли, приликом заказивања рочишта, судија одређује благовремени рок који је усклађен са доказима који на наредном рочишту треба да се изведу. Тако, примера ради, није препоручљиво ни заказивати рочиште на само месец дана, који рок је често уобичајен, уколико је потребно да се изведе сложено вештачење које је судија одредио на претходном рочишту.

Дакле, Комисија би у погледу овог показатеља требало да анализира следеће:

- време протекло од пријема предмета до прве процесне радње;
- време између појединих рочишта и разлоге за одређени протек времена између рочишта;
- време потребно за доношење процесних наредби;
- да ли је судија након сваког рочишта одмах предузимао наредне процесне радње;
- да ли су постојали дужи периоди без икаквог поступања и без оправданог разлога.

Практичан пример:

После припремног рочишта судија је тек након шест месеци заказао прво рочиште за главну расправу, иако су сви процесни услови били испуњени. Овакво поступање указује на недостатак организације рада.

С друге стране, ако је рочиште одложено јер се чекало вештачење или достављање документације од другог органа, то се не може сматрати недостатком у раду судије.

26 Правилник, члан 13. став 4.

При оцени овог показатеља Комисија потенцијално може учинити најчешће грешке у следећем:

- анализира се само датум првог рочишта;
- не анализира се цео ток поступка;
- свако дуже временско раздобље аутоматски се приписује судији;
- не утврђује се да ли је предмет био процесно спреман за поступање.

Дакле, при анализи овог показатеља Комисија треба да процењује континуитет рада судије, а не само појединачне рокове. Такође, рокови за заказивање рочишта се морају довести у везу са доказима који се изводе, периодом потребним за пријем позива за наредно рочиште, као и условима рада са којима је поступајући судија суочен у суду (мањак броја административног особља, увећан број предмета услед мањка броја судија и сл.).

3. Предузимање других радњи у циљу испуњавања процесних услова за одржавање рочишта

Добар судија не заказује само рочишта, већ предузима све неопходне радње како би она могла бити одржана.

То подразумева благовремено и уредно: достављање позива, одређивање вештачења и прецизно формулисање задатка вештачења, прибављање списа ради вршења увида, издавање замолница, одлучивање о процесним предлозима, отклањање процесних сметњи и сл.

Практичан пример:

Рочиште је одложено јер суд није благовремено доставио позив вештаку.

У овом случају узрок одлагања лежи у организацији поступка.

Међутим, ако је позив уредно послат, али се сведок није одазвао, ова околност не може бити основ за негативно вредновање.

Код овог показатеља Комисија може најчешће направити следеће погрешке:

- одговорност се приписује судији за пропусте писарнице;
- не разликују се организациони пропусти суда од пропуста судије;
- не анализира се шта је судија предузео да отклони препреке.

Следом наведеног, може се закључити да, у погледу овог показатеља, Комисија треба да утврди да ли је судија предузео све радње које су биле у његовој надлежности, а које би допринеле правоваљаном и ефикасном вођењу расправе, па тако и управљању поступком.

4. Усмеравање тока поступка на решавање спорних чињеничних и правних питања

Ово је један од најзначајнијих показатеља у оквиру критеријума вештине вођења расправе и саслушања. Од судије се очекује да активно руководи поступком, издвоји спорна питања и спречи извођење непотребних доказа који не могу утицати на одлуку.

То не значи да судија треба да преузме улогу странака, већ да користи процесна овлашћења ради концентрације поступка. У том смислу, судија мора издвојити битно од небитног приликом саслушања странака и сведока, на који начин ће усмерити извођење ових доказа искључиво на спорне чињенице битне за пресуђење. Исто тако, његова улога је нарочито изражена приликом формулисања задатка вештаку. Од прецизности и потпуности задатка ће значајно утицати и квалитет извођења овог доказа.

Практичан пример:

У парници се изводи доказ саслушањем десет сведока који треба да докажу исту неспорну чињеницу и пусте се да причају по сопственом нахођењу.

Судија прихвата све доказне предлоге без образложења, а потом не контролише њихове исказе у поступку саслушања.

Такво поступање неоправдано продужава поступак.

Други пример је када судија одмах на припремном рочишту утврди која су чињенична питања спорна и ограничи доказни поступак само на њих.

То представља пример добре процесне организације.

Приликом анализе овог показатеља Комисија не би требало да приступа на следећи начин:

- да вреднује да ли је судија усвојио или одбио доказни предлог;
- да комисија фактички преиспитује законитост процесних одлука;
- да не разликује процесно руковођење од оцене правилности одлуке.

Препорука је да Комисија не улази у оцену да ли је судија правилно применио процесно право. Треба искључиво да процени да ли је поступак правилно и рационално усмерен, у циљу његовог целисходног и ефикасног окончања.

5. Поштовање процесних права странака и учесника у поступку

При анализи показатеља који се односи на процену поштовања процесних права странака и других учесника у поступку процењује се да ли је судија током поступка обезбедио равноправност странака, право да се

изјасне о свим околностима битним за пресуђење, право предлагања доказа и сва друга процесна права гарантована законом.

Није довољно да странке само формално учествују у поступку. Потребно је да им буде омогућено стварно остваривање процесних права.

С друге стране, мора се наћи јасан баланс у погледу поштовања процесних права у односу на злоупотребу тих права, коју странка или учесник у поступку може вршити. Ова друга крајност треба да буде спречена управо правилним руковођењем расправе, односно ефикасним управљањем поступком.

Практичан пример:

Судија пре доношења одлуке омогућава странкама да се изјасне о налазу вештака. То представља правилно поступање.

Насупрот томе, ако судија одбије да странци дозволи изјашњење без законског основа, може постојати недостатак у погледу овог показатеља.

Најчешће грешке које се потенцијално могу десити приликом анализе овог показатеља односе се на следеће ситуације:

- свако укидање пресуде због битне повреде поступка аутоматски се доводи у везу са овим показатељем;
- не анализира се конкретно поступање судије, нити се доводи у везу његово поступање са предметом спора.

Сходно изнетом, Комисија треба да анализира стварно поступање судије, а не само исход поступка по правном леку. Тако се уважавање права цени кроз читав ток поступка, како кроз руковођење расправом, тако и кроз управљање поступком. Притом, мора се направити баланс између поштовања права у односу на покушаје злоупотребе права, које свакако треба спречити.

6. Старање о поштовању процесне дисциплине и спречавању злоупотребе процесних овлашћења

Овај показатељ процењује способност судије да обезбеди несметано одвијање поступка. Као што је, приликом обраде претходног показатеља речено, између поштовања процесних права и спречавања злоупотребе процесних овлашћења мора постојати фини баланс, како право не би прерасло у „неправо".

Отуда, предметни показатељ подразумева благовремено реаговање на: неоправдана одлагања, очигледно одуговлачење поступка, понављање истих доказних предлога, злоупотребу права на изузеће, увредљиво понашање учесника, непоштовање налога суда и сл.

Практичан пример:

Пуномоћник већ четврти пут тражи одлагање рочишта због истог разлога без икаквих доказа.

Судија одбија предлог и наставља поступак.

То представља пример правилног управљања поступком.

При анализи овог показатеља најчешће не треба дозволити да Комисија у свом раду не анализира да ли је судија применио адекватне мере усмерене ка ефиканом управљању поступком.

Оно што је основна препорука при оцени овог показатеља јесте да се овде не вреднује строгост судије, већ његова способност да обезбеди несметано и ефикасно вођење поступка.

7. Број основаних притужби на поступање судије

Показатељ који се односи на број основаних притужби представља допунски извор информација о начину поступања судије.

Међутим, основана притужба није сама по себи довољна за негативну оцену. Неопходно је анализирати њен предмет, тежину повреде и учесталост.

Практичан пример:

Судија има једну основану притужбу због непримерене комуникације са странком у периоду од пет година.

То само по себи не може бити основ за закључак да судија нема развијену вештину вођења расправе.

С друге стране, већи број основаних притужби које указују на исти образац понашања (непримерена комуникација, недавање речи странкама, неоправдано одлагање рочишта) може указивати на системски недостатак у раду.

Неправилан приступ Комисије би се могао огледати у следећем:

- механичко пребројавање притужби;
- непроверавање разлога због којих су усвојене;
- изједначавање свих основаних притужби без обзира на њихову тежину.

Комисија овде треба да анализира садржину сваке основане притужбе, да утврди да ли се односи на понашање судије релевантно за овај критеријум и да ли указује на појединачни пропуст или на образац поступања. Истовремено, потребно је водити рачуна да број притужби не постане самосталан критеријум за вредновање, већ да служи као један од показатеља који се цени заједно са осталим доказима.

ГЛАВА VII: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - СПОСОБНОСТ УСМЕНОГ И ПИСМЕНОГ ИЗРАЖАВАЊА И АРГУМЕНТОВАЊА

1. Појам и сврха критеријума

Способност усменог и писменог изражавања и аргументовања представља критеријум који утиче на вредновање професионалне компетентности судије, јер обухвата способност да се правна знања, чињенично стање и правни закључци пренесу на јасан, логичан и уверљив начин. Квалитет судијског рада не зависи само од правилне примене права, већ и од тога да ли су разлози одлуке разумљиви странкама, вишим судовима и јавности. Добро образложена одлука истовремено представља гаранцију правичног поступка и ефикасан механизам контроле законитости.

За разлику од критеријума стручног знања, који испитује да ли је судија правилно применио право, овај критеријум процењује **на који начин судија образлаже своје закључке**, колико су они логички повезани, језички јасни и прилагођени адресатима судске одлуке, као и како се изражава на самом рочишту.

Правилник као показатеље овог критеријума прописује:

- коришћење јасног и разумљивог језика у усменом и писменом изражавању;
- сажето изражавање без непотребног понављања;
- писање судске одлуке језиком који је разумљив за странке у поступку.[27]

2. Коришћење јасног и разумљивог језика у усменом и писменом изражавању

Предметни показатељ се односи на способност судије да своје ставове, питања, процесне одлуке и образложења формулише јасно, логично и недвосмислено.

Јасноћа није питање стила, већ представља један од предуслова правне сигурности. Судска одлука која је неразумљива или двосмислена може изазвати различита тумачења, повећати број жалби и умањити поверење странака у судски поступак.

Јасно изражавање нарочито подразумева: правилну употребу правне терминологије, логичан редослед излагања чињеница и правних разлога, избегавање противречности у образложењу, језичку и граматичку исправност, употребу реченица које су разумљиве без непотребне сложености.

27 Правилник, члан 13. став 5.

У усменом поступању овај показатељ подразумева да судија јасно и аргументовано образлаже своје ставове приликом руковођења главном расправом и одлучивања о доказним предлозима, као и да прецизно формулише питања сведоцима и странкама, разумљиво саопштава процесне одлуке и даје јасна упутства учесницима поступка. У писаном изражавању показатељ се огледа кроз квалитет пресуда, решења и других судских аката.

Највећи проблем у практичној примени може представљати одсуство објективних критеријума за процену „јасноће“ језика. Правилник не прописује ко утврђује да ли је текст довољно јасан, по којим језичким или логичким параметрима се то оцењује, да ли се користе унапред дефинисани стандарди. Последица је да процена у великој мери зависи од личног утиска лица које врши вредновање.

Отуда, ове параметре Комисија треба да процени на основу сопственог искуства и што објективнијег поимања уобичајеног начина изражавања у предметима у којима и њени чланови поступају.

Практичан пример:

У парничном поступку судија саопштава: „Суд је извео све предложене доказе које је оценио као релевантне за утврђивање чињеничног стања. Остали предложени докази су одбијени јер се односе на чињенице које су већ утврђене или нису од значаја за доношење одлуке. Суд ће приликом одлучивања ценити сваки доказ појединачно и у међусобној вези са осталим доказима.“

Исто тако, у образложењу пресуде судија најпре излаже утврђене чињенице, затим анализира сваки доказ, а потом јасно објашњава због чега примењује конкретну законску норму. Образложење је логично, без противречности и лако прати ток размишљања суда.

Ово би могао бити пример доброг поступања.

С друге стране, судија на записнику користи дугачке и сложене реченице са бројним упућивањима на различите законске одредбе, без објашњења њиховог значаја. Због предугих и нејасних решеница није јасно које је чињенице суд утврдио као спорне, а које као неспорне. Странке, па чак ни другостепени суд, не могу лако пратити логику одлучивања о предложеним доказима.

Свакако ово не би био пример доброг поступања.

Дакле, из свега наведеног, препорука је да се на објективан начин, уз коришћење сопственог искуства чланова Комисије, приступи овом показатељу према стандарду уобичајеног начина изражавања у поступку који спроводи судија који се вреднује.

3. Сажето изражавање без непотребног понављања

Овим се показатељем вреднује способност судије да записник сачини и судску одлуку напише концизно, без сувишних навода и непотребног понављања чињеница или законских одредаба.

Овај показатељ почива на савременим стандардима правног писања према којима квалитет одлуке није условљен њеном дужином већ јаснођом аргументације.

Добра судска одлука треба да садржи само правно релевантне чињенице, у којој се избегава преписивање поднесака странака, не понављају се исти разлози на више места, не преписују се законске одредбе у целости када је довољно позивање на њих, односно која има логичну и компактну структуру.

Истовремено, потребно је нагласити да сажетост не сме бити сама себи циљ. Претерано кратка образложења могу довести до повреде права странака на образложену судску одлуку као једног од елемената права на правично суђење из члана 6. Европска конвенција о људским правима.

Уколико се овај показатељ сагледа у односу на друге показатеље из критеријума способности усменог и писменог изражавања и аргументовања, може се рећи да ни овај показатељ није лако мерљив. Правилник, такође, не прописује колико образложење треба да буде опширно, када понављање постаје „непотребно“, како се разликује непотребно понављање од детаљног образлагања и сл. Посебно је проблематично што сложени предмети захтевају значајно опширнија образложења него једноставни предмети.

Због тога се исти број страна или исти стил писања не може примењивати као универзалан критеријум. Постоји опасност да се тежња ка краћим одлукама претвори у формални захтев који може негативно утицати на квалитет образложења.

Практичан пример:

У првом примеру, кроз образложење пресуде судија излаже садржину тужбе и одговора на тужбу, након чега анализира само спорне чињенице и доказе од значаја за одлуку. Законске одредбе наводи само у делу у којем су непосредно релевантне за решење конкретног правног питања, без њиховог преписивања у целости.

Такво образложење је прегледно, садржи све неопходне разлоге, али не оптерећује читаоца сувишним текстом.

То би се свакако могло сматрати примером доброг поступања.

Други је пример где пресуда има педесетак страна, од чега је више од половине преписан садржај тужбе, одговора на тужбу и исказа сведока. Исти аргументи се понављају у више различитих делова образложења, а законске одредбе се преписују у целости иако се на њих већ позива. Упркос великом

обиму текста, правни разлози нису ништа јаснији.

Свакако ово не би био пример доброг поступања.

4. Писање судске одлуке језиком који је разумљив за странке у поступку

Предметни показатељ представља један од најзначајнијих савремених стандарда добре судске праксе. Његов циљ је да судска одлука не буде разумљива само правницима, већ и странкама које непосредно остварују или штите своја права пред судом.

Право на образложену судску одлуку нема стварни значај ако странка није у могућности да разуме због чега је суд донео одређену одлуку.

Разумљивост нарочито подразумева: избегавање непотребно сложених конструкција, умерену употребу латинских израза, објашњавање сложених правних института када је то потребно, јасно раздвајање чињеничних и правних разлога, логичан ток образложења и сл.

Овај приступ је у складу са савременим европским тенденцијама које инсистирају да се у судским одлукама употребљава језик који је правно прецизан, али приступачан просечном грађанину.

Свакако и овде је могуће претпоставити постојање практичних проблема у примени. Иако је циљ овог показатеља неспорно оправдан, његова примена није једноставна Наиме, судске одлуке морају истовремено испунити два захтева: правну прецизност и разумљивост странкама. У одређеним ситуацијама ова два циља могу бити у супротности јер поједини правни институти немају једноставније изразе који би задржали исто правно значење.

Поред тога, ни овде нису прописани критеријуми на основу којих би се утврђивало да ли је одлука заиста разумљива странци. Оцена остаје претежно субјективна, па је у пракси овај показатељ потребно објективизирати водећи се стандардом уобичајеног, устаљеног начина писања одлуке и оцене њене разумљивости.

Практичан пример:

Уместо да наведе само да „нису испуњене законске претпоставке за стицање права својине одржајем“, судија објашњава:

„Суд је утврдио да тужилац није непрекидно држао предметну непокретност током законом прописаног временског периода. Због тога нису испуњени услови да стекне право својине одржајем.“

Странка која није правник може разумети због чега није успела у спору, па би ово могао бити пример добре праксе.

У другом примеру образложење гласи:

„Нису испуњене материјалноправне претпоставке из члана 28. у вези са чланом 72. ЗОСПО („Закон о основама својинскоправних односа") имајући у виду непостојање законског основа за конвалидацију правног посла и одсуство услова за деривативно стицање права. Отуда је суд, оценом доказа на основу члана 228. и 232 ЗПП („Закон о парничном поступку").

Иако је правно прецизно, овакво образложење просечној странци не пружа стварно разумевање разлога због којих је изгубила спор. Међутим, ово се не би могло сматрати примером добре праксе.

5. Критичка оцена критеријума

Критеријум способности усменог и писменог изражавања и аргументовања несумњиво представља значајан аспект квалитета судијског рада. Добра судска одлука није само правно исправна, већ мора бити јасна, логична и уверљиво образложена. Овај критеријум доприноси јачању транспарентности, правне сигурности и поверења јавности у рад судова.

Међутим, као што је видљиво из анализе појединачних показатеља, са становишта вредновања рада судија, прописани показатељи показују одређене недостатке. Сви показатељи – јасноћа изражавања, сажетост и разумљивост судске одлуке – заснивају се претежно на квалитативним оценама које нису праћене прецизним и мерљивим стандардима. Правилник не утврђује методологију њихове процене, нити прописује објективне индикаторе који би ограничили простор за различита тумачења.

Из тог разлога, примена овог критеријума у великој мери зависи од стручне процене лица која спроводе вредновање, што може довести до неуједначене праксе. Ради обезбеђивања већег степена правне сигурности и једнакости у поступку вредновања, било би целисходно да се у будућим изменама Правилника утврде конкретнији параметри за оцену јасноће, сажетости и разумљивости судских одлука, као и јединствене смернице које би обезбедиле уједначену примену овог критеријума.

ГЛАВА VIII: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - СПОСОБНОСТ ОРГАНИЗОВАЊА СУДИЈСКОГ ПОСЛА

1. Појам и сврха критеријума

Способност организовања судијског посла представља један од кључних организационих критеријума за вредновање рада судије. За разлику од критеријума стручног знања, који се односи на правилну примену материјалног и процесног права, као и критеријума способности аргументовања који вреднује квалитет судијског образлагања, овај критеријум процењује способност судије да свој рад организује тако да се поступак води ефикасно, економично и без непотребног одуговлачења.

Организација судијског посла непосредно утиче на остваривање уставног права странака на правично суђење, односно суђење у разумном року. И судија који поседује изузетно правно знање може имати незадовољавајуће резултате уколико није способан да благовремено планира процесне радње, правилно распореди време и организује ток поступка. Сврха овог критеријума није да вреднује количину рада судије, већ његову способност да расположиве ресурсе (судско особље и процедурална средства), користи на начин који обезбеђује ефикасно окончање поступка уз очување права странака.

Иако је овај критеријум оправдан са становишта савремене судске управе, његова примена у пракси захтева пажљиво вредновање, јер на организацију рада судије често утичу околности које нису у његовој непосредној контроли, као што су број предмета, кадровска попуњеност суда, рад писарнице, оптерећеност судских вештака или доступност других органа.

Показатељи критеријума способности организовања судијског посла су:

- ефикасно планирање и коришћење радног времена;
- ефикасно планирање и коришћење људских ресурса, уз поштовање интегритета других судија, помоћника, приправника и других запослених у суду, које се претпоставља, осим ако постоје докази о супротном;
- одређивање приоритета и одржавање квалитета рада под већим оптерећењем послом;
- благовремено поступање по предлозима странака и учесника и другим примљеним поднесцима;
- број мериторних одлука;
- број других одлука донетих у предмету (враћање иницијалног акта на исправку или допуну, решење о ненадлежности,

решење о преиначењу тужбе, решење о учешћу умешача, решење о привременој мери, решење о предлогу за враћање у пређашње стање, решење о прекиду и наставку поступка, решење о предлогу за понављање поступка, решење о трошковима поступка, решење о ослобађању од судске таксе, решење о принудној наплати судске таксе итд.);

- стручно усавршавање у функцији квалитетнијег обављања судијске функције.[28]

Оно што се на овом месту, при самом побројавању показатеља, може приметити јесте да прва четири заиста мере **организационе способности судије**, док последња три („број мериторних одлука“, „број других одлука“ и „стручно усавршавање“) нису организационе способности у ужем смислу, већ квантитативни или професионални индикатори.

2. Ефикасно планирање и коришћење радног времена

Ефикасно планирање и коришћење радног времена, као показатељ представља основни организациони елемент судијског рада, јер се односи на способност судије да расположиво радно време организује тако да омогући благовремено и ефикасно поступање у свим предметима који су му додељени у рад.

Ефикасно планирање радног времена подразумева више међусобно повезаних активности. Пре свега, судија треба да благовремено анализира новопримљене предмете и одреди редослед поступања у складу са законом прописаним приоритетима. Поред тога, неопходно је да распоред рочишта организује тако да избегне непотребне временске празнине, водећи истовремено рачуна о сложености појединих предмета, присуству странака, пуномоћника, сведока и вештака. Потребно је да се благовремено и ефикасно направи план и рокови стављања предмета у евиденцију и изношења из ње. У радној недељи потребно је направити рационалан распоред судећих дана, као и распоред суђења у току дана. Рационално коришћење радног времена подразумева и благовремену израду писмених отправка судских одлука, као и планирање времена за проучавање сложенијих предмета.

Правилно управљање временом има непосредан утицај на остваривање права странака на суђење у разумном року. Добра организација рада омогућава смањење периода процесне неактивности, повећава ефикасност суда и доприноси већој предвидљивости трајања судских поступака.

Истовремено, овај показатељ не сме се посматрати искључиво кроз број радњи које је судија предузео у одређеном временском периоду. Ефикасност није исто што и брзина. Претерана усмереност на временску компо-

28 Правилник, члан 13. став 6.

ненту може довести до површног поступања, недовољне припремљености рочишта или непотпуног разматрања чињеничног стања, што би негативно утицало на квалитет судске одлуке.

Иако је значај овог показатеља неспоран, његова примена у поступку вредновања није без проблема.

Најпре, ефикасност коришћења радног времена није искључиво резултат организационих способности судије. На њу значајно утичу бројни спољни фактори, као што су прилив предмета, недостатак судијских помоћника, преоптерећеност писарнице, кашњење доставе, недоступност вештака или недовољан број судница.

Поред тога, Правилник не прописује мерљиве параметре на основу којих би се процењивало шта представља „ефикасно“ планирање радног времена. Није утврђено колики временски размак између појединих процесних радњи представља оправдан период, нити како се вреднују околности које нису зависиле од судије. Оваква нормативна неодређеност оставља широк простор за различита тумачења и субјективну процену лица која спроводе вредновање.

Стога би, ради обезбеђивања једнаке примене овог показатеља, било целисходно прописати објективније критеријуме који би омогућили да се разликује неефикасна организација рада судије од ситуација у којима је продужење поступка последица околности које нису у његовој контроли. До тог момента, препорука је водити се стандардом уобичајеног рационалног коришћења радног времена, који Комисија треба да формира према што објективнијим мерилима.

Практичан пример:

Судија на почетку сваке радне седмице анализира календар заказаних рочишта и предмете који су спремни за процесно поступање. Предмети који испуњавају услове за заказивање одмах се стављају у распоред, док се истовремено издају налози за прибављање доказа који ће бити потребни на наредном рочишту. Писмене отправке пресуда израђују се у законом прописаним роковима, а између појединих процесних радњи не постоје дужи периоди неактивности.

У оваквој ситуацији судија не поступа само брзо, већ систематично управља временом, чиме омогућава несметан ток поступка.

У другом примеру, иако су испуњени сви процесни услови за наставак поступка, предмет након пријема последњег доказа остаје неактиван више месеци. Рочишта се заказују без јасног плана, са великим временским размацима, док се писмена израда пресуда одлаже и након њиховог јавног објављивања. Као последица, поступак траје знатно дуже него што је било

неопходно.

У овом случају није спорно правно знање судије, већ његова неспособност да организује сопствено радно време.

3. Ефикасно планирање и коришћење људских ресурса, уз поштовање интегритета других судија, помоћника, приправника и других запослених у суду, које се претпоставља, осим ако постоје докази о супротном

Овај показатељ односи се на способност судије да расположиве људске ресурсе организује и користи на начин који омогућава ефикасно функционисање судског поступка, уз истовремено поштовање професионалног интегритета свих лица која учествују у обављању судијског посла. За разлику од претходног показатеља, који је усмерен на управљање временом као ограниченим ресурсом, овај показатељ вреднује способност судије да рационално организује сарадњу са судијским помоћницима, судијским приправницима, записничарима и другим запосленима у суду, али и да у међусобним односима поштује њихову професионалну самосталност, достојанство и интегритет.

Ефикасно коришћење људских ресурса подразумева да судија уме да организује рад свог кабинета, благовремено даје налоге за обављање појединих послова, правилно распоређује радне задатке и обезбеђује да свако лице учествује у поступку у оквиру својих законом прописаних овлашћења и одговорности. Добра организација рада омогућава благовремену припрему предмета, убрзава процесну динамику и смањује могућност настанка административних пропуста.

Међутим, овај показатељ не исцрпљује се само у организацији рада. Правилник изричито наглашава и обавезу поштовања интегритета других судија, судијских помоћника, приправника и осталих запослених у суду. Под интегритетом се подразумева професионално достојанство, независност у вршењу послова из сопствене надлежности, као и одсуство непримереног притиска, омаловажавања или злоупотребе хијерархијског положаја.

Посебну специфичност овог показатеља представља чињеница да Правилник полази од **претпоставке** да судија поштује интегритет других лица, осим ако постоје докази о супротном. На тај начин законодавац није поставио позитивну обавезу доказивања постојања овог својства, већ је успоставио обориву претпоставку његовог постојања. То значи да се овај аспект вредновања активира тек уколико постоје конкретни докази који указују на непримерено поступање судије према другим запосленима.

Иако је значај добре организације људских ресурса неспоран, нормативно решење овог показатеља поставља више теоријских и практичних питања.

Најпре, поставља се питање да ли је овај показатељ уопште применљив на све судије. Наиме, значајан број судија, нарочито у основним, прекршајним и мањим судовима, нема стално распоређеног судијског помоћника, нити реалну могућност да организује рад већег броја запослених. У таквим условима тешко је говорити о способности ефикасног коришћења људских ресурса, јер судија тим ресурсима фактички не располаже. Примена овог показатеља стога може довести до неједнаког положаја судија који обављају функцију у различитим организационим условима.

Поред тога, у оквиру истог показатеља спојена су два суштински различита аспекта вредновања. Први се односи на организационе способности судије, док се други односи на његово професионално понашање и етичке стандарде. Иако су оба аспекта важна за успешно обављање судијске функције, они не припадају истој категорији компетенција. Организационе способности мере ефикасност управљања радним процесом, док поштовање интегритета других лица представља пре свега питање судијске етике и професионалног понашања. Због тога се може поставити питање да ли је ова два елемента било целисходније вредновати као засебне показатеље.

Најзад, проблематична је и формулација према којој се поштовање интегритета других лица „претпоставља, осим ако постоје докази о супротном". Иако овакво решење уважава начело претпоставке савесног вршења судијске функције, Правилник не прецизира шта се сматра доказом који би ову претпоставку оборио. Није прописано да ли су то правноснажно окончани дисциплински поступци, писане притужбе запослених, извештаји председника суда или други облици доказивања. Недостатак јасних критеријума може довести до различите праксе приликом вредновања рада судија и угрозити начело правне сигурности.

Из наведених разлога, овај показатељ би требало нормативно прецизније уредити. Било би целисходно раздвојити организациони аспект управљања људским ресурсима од питања професионалног односа према другим запосленима, као и прописати јасне критеријуме на основу којих се утврђује постојање или непостојање повреде интегритета.

Због наведеног, приликом примене овог показатеља Комисија за вредновање рада судија требало би да полази од чињенице да организација људских ресурса у великој мери зависи од стварних организационих капацитета суда, а не искључиво од способности судије. Из тог разлога, пре доношења оцене неопходно је утврдити да ли је судија уопште располагао људским ресурсима чији се начин организовања може вредновати. Уколико судија нема стално распоређеног судијског помоћника, приправника или друго стручно особље, овај показатељ не би требало да има значајан утицај на коначну оцену његовог рада, јер би супротно поступање довело до неједнаког третмана судија који

функцију обављају у различитим организационим условима.

Такође, Комисија би требало јасно да раздвоји оцену способности организовања људских ресурса од оцене поштовања интегритета других запослених у суду. Док се организациони аспект може ценити на основу начина распоређивања послова, благовремености давања налога, координације рада и ефикасности функционисања судијског кабинета, питање поштовања интегритета не би требало процењивати на основу субјективних утисака или неформалних сазнања. Будући да Правилник полази од претпоставке да судија поштује интегритет других лица, ова претпоставка може бити оборена искључиво на основу поузданих и проверљивих доказа, као што су правноснажно окончани дисциплински поступци, утврђене повреде етичких правила или друге чињенице чија је истинитост несумњиво утврђена у одговарајућем поступку.

С тим у вези, Комисија би требало да избегава да негативну оцену овог показатеља заснива на непровереним притужбама, личним утисцима или неформалним информацијама, јер би таква пракса могла угрозити начела правне сигурности, једнакости судија и објективности поступка вредновања.

Практичан пример:

Судија на почетку радне недеље организује састанак са судијским помоћником и записничарем, на коме се анализирају предмети који ће бити разматрани током наредних дана. Помоћнику благовремено доставља налог за припрему нацрта процесних решења, јасно указује на приоритете у раду и након прегледа нацрта даје конструктивне сугестије ради њиховог унапређења. При томе уважава професионално мишљење помоћника, не користи непримерен тон у комуникацији и поштује његову стручност и достојанство.

Оваквим поступањем судија обезбеђује ефикаснију организацију рада, али истовремено гради професионалне односе засноване на узајамном поштовању, што позитивно утиче на укупан квалитет рада суда. Ово би био пример добре праксе.

У другом примеру, судија не планира свој рад, већ налоге судијском помоћнику и записничару даје непосредно пред рочиште, без довољно времена за припрему. Због недостатка организације често долази до кашњења у изради одлука и отпремању судских аката. Истовремено, судија јавно критикује запослене пред странкама, омаловажава њихов рад и захтева извршавање послова који не спадају у њихову надлежност. У овом случају није реч само о неефикасном организовању људских ресурса, већ и о повреди професионалног интегритета других запослених у суду.

4. Одређивање приоритета и одржавање квалитета рада под већим оптерећењем послом

Наведени показатељ односи се на способност судије да у условима повећаног прилива предмета или повећаног обима посла правилно одреди редослед поступања и истовремено одржи квалитет свог рада. Његова суштина није у томе да се вреднује способност судије да решава што већи број предмета, већ да се процени да ли је у стању да организује свој рад тако да, и у условима повећаног оптерећења, обезбеди законито, благовремено и квалитетно одлучивање.

Одређивање приоритета подразумева способност судије да, у складу са законом, Судским пословником и природом конкретних предмета, препозна који предмети захтевају хитно поступање и којима треба дати предност у раду. То се, пре свега, односи на законом хитне поступке, старе предмете, предмете у којима постоји опасност од настанка ненадокнадиве штете или повреде права странака, као и предмете чије би одлагање могло довести до неоправданог продужења поступка.

Други аспект овог показатеља односи се на очување квалитета рада. Наиме, повећан обим посла не сме бити разлог за доношење недовољно образложених одлука, пропуштање процесних радњи или површно утврђивање чињеничног стања. Напротив, од судије се очекује да и у условима повећаног прилива предмета одржи исти ниво стручности, пажње и правне аргументације као и у редовним условима рада.

На тај начин овај показатељ представља својеврсну комбинацију организационих способности и професионалне отпорности судије, јер мери његову способност да правилно управља оптерећењем без нарушавања квалитета вршења судијске функције.

Иако је значај овог показатеља неспоран, његова примена у поступку вредновања носи више методолошких проблема.

Пре свега, Правилник не дефинише шта се сматра „већим оптерећењем послом“. Није прописано да ли се оно утврђује на основу броја примљених предмета, тежине предмета, врсте судске материје, степена сложености поступака или упоређивањем са просечним оптерећењем других судија истог суда. Без јасних мерила није могуће на објективан начин проценити да ли је судија заиста радио у условима повећаног оптерећења.

Поред тога, ни појам „одржавање квалитета рада“ није ближе одређен. Из самог показатеља није јасно да ли се квалитет процењује на основу броја укинутих и преиначених одлука, квалитета образложења, процесне дисциплине или неког другог критеријума. Ово је посебно значајно јер су наведени елементи већ предмет вредновања кроз друге критеријуме прописане Правилником, па се поставља питање да ли долази до преклапања показатеља и

двоструког вредновања истих околности.

Додатни проблем представља чињеница да повећано радно оптерећење често није последица организације рада судије, већ системских околности. До њега може доћи услед упражњених судијских места, неравномерне расподеле предмета, повећаног прилива одређене врсте предмета или кадровских проблема у суду. У таквим ситуацијама било би неправично негативно оценити судију само зато што није успео да постигне исте резултате као у условима редовног оптерећења.

С друге стране, овај показатељ има значајну вредност јер омогућава да се препознају судије које и у сложеним организационим условима показују висок степен професионалне организованости и способности управљања предметима. Управо због тога његова примена мора бити заснована на свеобухватној анализи конкретних околности, а не искључиво на статистичким показатељима.

Због свега наведеног, приликом примене овог показатеља, Комисија за вредновање рада судија би требало најпре да утврди да ли је судија заиста поступао у условима повећаног радног оптерећења, при чему се као релевантни параметри могу узети број примљених предмета, њихова сложеност, врста судске материје, број старих и хитних предмета, као и евентуалне организационе околности које су утицале на обим посла. Оцена овог показатеља не би смела бити заснована искључиво на апсолутном броју решених предмета, већ на односу између стварног оптерећења и начина на који је судија организовао свој рад.

Приликом процене одржавања квалитета рада Комисија би требало да избегне двоструко вредновање истих чињеница. Уместо да се поново цени квалитет судских одлука кроз већ постојеће критеријуме, потребно је утврдити да ли је повећано радно оптерећење довело до очигледног пада квалитета рада у односу на ранији период или у односу на уобичајене стандарде за ту врсту предмета.

Најзад, приликом доношења оцене Комисија би требало да уважи све околности које нису зависиле од судије, као што су упражњена судијска места, привремено преузимање предмета других судија, недостатак судијских помоћника, повећан прилив одређених врста предмета или други организациони проблеми суда. Само таквим приступом могуће је обезбедити да овај показатељ буде примењен на објективан, правично заснован и уједначен начин, у складу са сврхом поступка вредновања рада судија.

Практичан пример:

Судији је током једног месеца додељен значајно већи број предмета од уобичајеног због привремене попуне упражњеног судијског места. На-

кон анализе прилива, судија најпре заказује рочишта у хитним предметима и предметима који се воде дуже време, док предмете који не захтевају хитно поступање распоређује у складу са расположивим терминима. Истовремено, све пресуде су благовремено израђене, садрже потпуно образложење и у жалбеном поступку нема повећаног броја укинутих одлука.

У овом примеру судија је успешно организовао приоритете, а повећано радно оптерећење није негативно утицало на квалитет његовог/њеног рада.

Други је пример где се судија суочава са повећаним приливом предмета, али не прави разлику између хитних и редовних поступака. Рочишта се заказују без јасног редоследа, хитни предмети се одлажу, док се значајно време посвећује предметима који немају приоритет. Како би повећао број решених предмета, судија доноси кратка и недовољно образложена решења, због чега већи број одлука буде укинут у поступку по правном леку.

У овом случају недостаје и правилно одређивање приоритета и способност очувања квалитета рада у условима повећаног оптерећења.

5. Благовремено поступање по предлозима странака и учесника и другим примљеним поднесцима

Поменути показатељ односи се на способност судије да без неоправданог одлагања поступа по предлозима странака, учесника у поступку и другим поднесцима који су достављени суду. Његова сврха је да обезбеди континуитет судског поступка и спречи настанак процесне неактивности која може довести до непотребног продужења трајања поступка и повреде права странака на суђење у разумном року.

За разлику од показатеља који вреднују квалитет судске одлуке, овај показатељ не односи се на то да ли је судија правилно усвојио или одбио одређени предлог, већ искључиво на питање да ли је о њему благовремено одлучио или предузео одговарајућу процесну радњу. Другим речима, предмет вредновања није садржина процесне одлуке, већ брзина и ефикасност поступања након пријема поднеска.

Под благовременим поступањем подразумева се да судија, одмах по пријему поднеска или у разумном року који зависи од природе конкретног предмета, оцени да ли је потребно донети процесну одлуку, наложити отклањање недостатака, доставити поднесак супротној страни ради изјашњења или предузети другу процесну радњу прописану законом.

Посебан значај овог показатеља огледа се у чињеници да неблаговремено поступање по поднесцима често представља један од најчешћих узрока застоја у судском поступку. Иако се појединачно кашњење у одлучивању о једном процесном предлогу може чинити безначајним, његово акумулирање током поступка може значајно продужити време потребно за доношење

мериторне одлуке.

Истовремено, благовремено поступање не подразумева обавезу судије да одмах одлучи о сваком поднеску. У појединим случајевима природа процесног питања захтева претходно прибављање изјашњења друге стране, извођење доказа или оцену других околности релевантних за доношење одлуке. Стога се овај показатељ мора тумачити у светлу конкретних процесних правила која уређују поступање у одређеној врсти судског поступка.

Иако је значај овог показатеља неспоран, његова нормативна формулација оставља више отворених питања.

Пре свега, Правилник не одређује шта се сматра „благовременим" поступањем. Није прописано у ком року судија треба да реагује по појединим врстама поднесака, нити се прави разлика између поднесака који захтевају хитно одлучивање и оних који се могу разматрати у оквиру редовног тока поступка. Таква неодређеност оставља широк простор за различито тумачење и субјективну процену приликом вредновања рада судије.

Поред тога, нису сви поднесци једнаког значаја. Док поједини, попут предлога за одређивање привремене мере, захтевају хитно поступање због природе права која се њима штите, други се могу разматрати тек у одређеној фази поступка. Због тога није могуће применити јединствен стандард благовремености на све врсте поднесака.

Додатно, на време поступања судије могу утицати и околности које нису у његовој непосредној контроли. У пракси није редак случај да је пре доношења процесне одлуке неопходно прибавити списе другог предмета, доставити поднесак супротној страни ради изјашњења, сачекати повратницу о уредној достави или прибавити одређене доказе. У таквим ситуацијама дуже трајање поступка не мора нужно указивати на неажурност судије.

С друге стране, овај показатељ има значајну превентивну функцију јер подстиче судије да редовно прате прилив поднесака и благовремено предузимају процесне радње, чиме се спречава настанак процесне неактивности која представља један од најчешћих узрока одуговлачења судских поступака.

Отуда, приликом примене овог показатеља Комисија за вредновање рада судија требало би да разликује благовременост поступања од правилности донете процесне одлуке. Предмет вредновања не треба да буде питање да ли је судија усвојио или одбио одређени предлог, већ да ли је по њему поступио у разумном року, у складу са природом конкретног процесног питања.

При оцени благовремености поступања Комисија би требало да узме у обзир врсту поднеска, законске рокове, хитност поступка, као и све околности које су могле утицати на динамику одлучивања, укључујући потребу за прибављањем додатних доказа, доставом поднесака другим учесницима или поступањем других органа. Посебну пажњу требало би посветити

случајевима у којима је судија без оправданог разлога оставио поднесак без икакве процесне активности током дужег временског периода.

Ради уједначене примене овог показатеља, очекивано је да Комисија у практичном деловању прилиом примене овог показатеља развије јасне методолошке смернице, које би разликовале категорије поднесака према степену хитности и прописале оквирне стандарде благовременог поступања за поједине врсте процесних радњи. На тај начин би се смањио простор за субјективно оцењивање и обезбедила већа правна сигурност и једнакост судија у поступку вредновања рада.

Практичан пример:

У току парничног поступка тужени подноси предлог за одлагање рочишта због оправдане спречености пуномоћника. Судија истог дана разматра поднесак, утврђује да су приложени одговарајући докази, доноси процесно решење и благовремено обавештава све учеснике поступка о новоодређеном термину рочишта. У другом предмету, по пријему предлога за одређивање привремене мере, судија одмах приступа његовом разматрању имајући у виду хитност поступка и у кратком року доноси одлуку.

У оба случаја судија показује висок степен процесне ажурности и спречава непотребно одуговлачење поступка.

Други је пример где странка подноси предлог за извођење новог доказа, али судија више месеци не предузима никакву процесну радњу поводом тог поднеска. Предлог није достављен супротној страни, о њему није донето решење, нити је расправљано на наредном рочишту. Због таквог поступања долази до одлагања доказног поступка и продужења трајања целокупног спора.

У другом примеру, судија прима захтев за исправку пресуде, али о њему не одлучује све до покретања поступка по правном леку, иако су услови за доношење одлуке били испуњени одмах по пријему поднеска.

6. Број мериторних одлука

Број мериторних одлука је показатељ у оквиру критеријума способности организовања судијског посла односи се на број мериторних одлука које је судија донео у поступку вредновања. Под мериторним одлукама подразумевају се одлуке којима суд коначно одлучује о предмету спора, односно решава главно правно питање које је било предмет судског поступка. У зависности од врсте поступка, то су пресуде, решења или друге одлуке којима се коначно одлучује о правима, обавезама или правним интересима странака, или о одговорности окривљених у казненим поступцима.

Полазиште овог показатеља заснива се на претпоставци да већи број мериторно решених предмета указује на већу ефикасност судије и његову

способност да организује рад тако да успешно окончава поступке. На тај начин законодавац настоји да кроз број донетих коначних одлука процени продуктивност судије и његов допринос смањењу заосталих предмета.

Међутим, број мериторних одлука сам по себи не говори ништа о начину на који је судија организовао свој рад. Он представља резултат рада, а не организациону способност која је до тог резултата довела. На број донетих мериторних одлука утиче велики број фактора који нису искључиво последица организације судијског посла, као што су врста предмета, њихова сложеност, доказни поступак, број странака, учесталост одлагања расправа, доступност вештака, поступање других органа и укупна организација рада суда.

Поред тога, број мериторних одлука не представља поуздан показатељ квалитета рада судије. Судија који решава велики број једноставних предмета може донети знатно већи број мериторних одлука од судије који поступа у сложеним привредним, управним или кривичним предметима, иако је сложеност његовог рада неупоредиво већа.

Из тог разлога, овај показатељ мора се тумачити опрезно и увек у контексту природе судске материје и стварног оптерећења судије. Приликом његове примене Комисија за вредновање рада судија не би смела да број мериторних одлука посматра као самосталан критеријум успешности судијског рада. Напротив, овај показатељ требало би анализирати искључиво у повезаности са другим показатељима, као што су сложеност предмета, врста судске материје, просечно трајање поступака, број укинутих и преиначених одлука, као и укупан квалитет судског одлучивања.

Посебну пажњу Комисија би требало да посвети околностима које су могле утицати на број мериторних одлука, а које нису зависиле од судије, укључујући прилив предмета, распоред послова у суду, кадровску попуњеност, потребу за сложеним вештачењима и друге процесне специфичности. Само на основу свеобухватне анализе ових околности може се оценити да ли број донетих мериторних одлука заиста представља последицу добре организације рада или је резултат фактора који су изван контроле судије.

Практичан пример:

Судија током периода вредновања успешно окончава велики број предмета, али при томе води рачуна да се сваки предмет потпуно расправи, да се изведу сви релевантни докази и да мериторне одлуке буду засноване на правилно утврђеном чињеничном стању и правилној примени права. Велики број донетих одлука последица је добре организације рада, правилног планирања поступака и ефикасног вођења расправа, а не површног поступања.

У овом примеру број мериторних одлука заиста представља последицу

добре организације судијског рада.

У другом примеру судија, настојећи да повећа број мериторних одлука ради боље оцене у поступку вредновања, заказује велики број рочишта без довољне припреме предмета, ограничава доказни поступак без довољног образложења и доноси пресуде које садрже непотпуне разлоге. Иако статистички остварује висок број мериторних одлука, значајан број тих одлука касније буде укинут или преиначен у поступку по правном леку.

У овом случају квантитет рада постигнут је на штету квалитета судског одлучивања, што није у складу са сврхом вредновања рада судија.

7. Број других одлука донетих у предмету

Број других одлука донетих у предмету се као показатељ у самом Правилнику додатно конкретизује. Тако се, по принципу exempli causa, у њега убрајају примери одлука: враћање иницијалног акта на исправку или допуну, решење о ненадлежности, решење о преиначењу тужбе, решење о учешћу умешача, решење о привременој мери, решење о предлогу за враћање у пређашње стање, решење о прекиду и наставку поступка, решење о предлогу за понављање поступка, решење о трошковима поступка, решење о ослобађању од судске таксе, решење о принудној наплати судске таксе итд.

Овај показатељ представља квантитативни показатељ који одражава активност судије у управљању поступком и његову способност да благовремено одлучује о свим процесним питањима која се јављају током поступка. Број донетих других одлука не вреднује се самостално, већ у контексту врсте предмета, сложености поступка и процесних околности конкретног случаја.

Већи број ових одлука може бити последица сложеније процесне ситуације, већег броја процесних предлога странака или потребе за предузимањем више процесних радњи ради обезбеђивања законитог и ефикасног вођења поступка. Истовремено, мањи број таквих одлука не мора нужно указивати на мањи степен ангажовања судије, већ може бити последица једноставније процесне структуре предмета.

Приликом вредновања овог показатеља потребно је ценити да ли су одлуке донете благовремено, да ли су биле процесно неопходне и правно утемељене, као и да ли су допринеле ефикасном вођењу поступка и спречавању његовог непотребног одуговлачења. Посебно је важно сагледати да ли је судија благовременим доношењем ових одлука обезбедио несметано одвијање поступка и поштовање права странака.

Сам број донетих других одлука не може представљати поуздан показатељ квалитета рада судије ако се не анализира у вези са природом предмета, процесним потребама конкретног поступка и укупном ефикасношћу и законитошћу поступања. Стога је неопходно овај показатељ тумачити у ком-

бинацији са другим показатељима који се односе на ажурност, управљање поступком и квалитет донетих одлука.

Дакле, приликом вредновања овог показатеља Комисија не би требало да полази искључиво од укупног броја донетих других одлука, јер тај број сам по себи не представља мерило квалитета рада судије. Неопходно је утврдити да ли су одлуке биле процесно оправдане, благовремено донете и да ли су допринеле ефикасном и економичном вођењу поступка. Комисија треба да анализира однос између броја процесних одлука и специфичности предмета, водећи рачуна да већи број таквих одлука може бити последица сложености поступка, а не нужно бољег или лошијег рада судије. Посебну пажњу треба посветити ситуацијама у којима је пропуштање благовременог одлучивања о процесним питањима довело до застоја у поступку, одлагања рочишта или непотребног продужења трајања поступка. На тај начин овај показатељ се вреднује кроз његов стварни допринос ефикасности и правилном управљању поступком, а не искључиво кроз статистички број донетих процесних одлука.

Практичан пример:

У парничном поступку тужени истиче приговор ненадлежности, тужилац предлаже преиначење тужбе, а једно треће лице подноси предлог за ступање у поступак као умешач. Судија без одлагања одлучује о сваком од ових процесних питања посебним решењима, образлажући разлоге за своје одлуке и наставља поступак одмах након отклањања процесних препрека. Током поступка одлучује и о предлогу за привремену меру, као и о трошковима насталим поводом појединих процесних радњи. Благовременим доношењем ових одлука спречава се застој у поступку и омогућава несметано одржавање рочишта и доношење мериторне одлуке у разумном року.

У другом предмету је поднет предлог за привремену меру, као и предлог за враћање у пређашње стање, али судија о тим предлозима не одлучује више месеци, већ заказује нова рочишта без претходног решавања процесних питања. Због неодлучивања о процесним предлозима поступак се непотребно одуговлачи, странке подносе ургенције, а поједине процесне радње морају се понављати. Кашњење у доношењу процесних одлука негативно утиче на ефикасност поступка и може довести до повреде права странака на суђење у разумном року.

8. Стручно усавршавање у функцији квалитетнијег обављања судијске функције

Стручно усавршавање као показатељ усмерен у функцији квалитетнијег обављања судијске функције представља квалитативни показатељ који одражава спремност судије да континуирано унапређује своја стручна знања, прати развој законодавства, судске праксе и правне теорије, као и да стечена знања примењује у свакодневном обављању судијске функције. Циљ стручног усавршавања није само формално учешће на обукама, већ унапређење квалитета судијског рада и јачање компетенција за решавање сложених правних питања.

Стручно усавршавање може обухватати учешће на програмима обуке које организује Правосудна академија, домаће и међународне стручне конференције, семинаре, радионице, округле столове, као и друге облике континуиране правне едукације. Поред тога, у обзир се могу узети и активности као што су учешће у научним и стручним пројектима, објављивање научних и стручних радова, припрема предавања, ангажовање као предавач или ментор, као и други облици доприноса развоју правне струке.

Приликом вредновања овог показатеља није довољно утврдити само број похађаних обука или стручних скупова. Потребно је оценити њихову релевантност за област у којој судија поступа, континуитет стручног усавршавања и повезаност стечених знања са квалитетом и ефикасношћу судијског рада. Стручно усавршавање треба да буде усмерено на развој знања и вештина које непосредно доприносе правилној примени права, уједначавању судске праксе и унапређењу квалитета судских одлука.

Само формално присуство стручним скуповима, без показатеља да је усавршавање било сврсисходно и повезано са обављањем судијске функције, не би требало да има пресудан значај приликом вредновања. Приликом вредновања овог показатеља Комисија не би требало да полази искључиво од броја похађаних обука или издатих сертификата. Потребно је ценити континуитет стручног усавршавања, релевантност тема у односу на материју у којој судија поступа и стварни допринос стечених знања квалитетнијем обављању судијске функције. Комисија треба да уважи и друге облике стручног развоја, као што су научноистраживачки рад, објављивање стручних и научних радова, учешће у радним групама за израду прописа, ангажовање као предавач, ментор или едукатор, јер и ове активности представљају значајан вид континуираног професионалног усавршавања. Истовремено, не би требало позитивно вредновати искључиво формално присуство стручним скуповима ако не постоји основана веза између тих активности и унапређења квалитета судијског рада. Основни критеријум треба да буде да ли стручно усавршавање доприноси стручнијем, квалитетнијем и ефикаснијем вршењу судијске функције.

Практичан пример:

Судија који поступа у привредним споровима редовно похађа програме стручног усавршавања из области привредног права, прати нову судску праксу највиших судова и праксу Европског суда за људска права, учествује на округлим столовима о актуелним правним питањима и након измена закона похађа специјализоване обуке. Стечена знања примењује у свом раду, што се огледа у квалитетнијем образлагању одлука, правилној примени нових прописа и мањем броју укинутих или преиначених одлука.

Судија годинама не учествује ни у једном облику стручног усавршавања, не прати измене законодавства и нову судску праксу, а приликом одлучивања наставља да примењује превазиђена правна схватања. Због непознавања нових прописа и савремене судске праксе долази до неправилне примене права, већег броја укинутих одлука и потребе за поновним вођењем поступка.

9. Критичка оцена критеријума

Критеријум способности организовања судијског посла представља неопходну допуну критеријумима који вреднују стручност и квалитет судских одлука. Савремено правосуђе не захтева само правилну примену права, већ и способност ефикасног управљања поступком, што непосредно утиче на остваривање права на суђење у разумном року и на укупну ефикасност судског система.

Ипак, примена овог критеријума носи одређене ризике. Велики део организације судијског рада зависи од околности које су изван контроле судије, као што су прилив предмета, кадровска попуњеност суда, доступност вештака, рад писарнице и технички капацитети суда. Уколико се ови фактори не узму у обзир, постоји опасност да се одговорност за системске недостатке неоправдано пребаци на појединачног судију.

Због тога би приликом вредновања овог критеријума требало применити индивидуализован приступ, који би поред понашања судије обухватио и анализу објективних услова у којима он обавља судијску функцију. Само такво вредновање може обезбедити да овај критеријум заиста допринесе унапређењу ефикасности судства, а не да постане основ за формално оцењивање које не одражава стварни квалитет рада судије.

ГЛАВА IX: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА – СПОСОБНОСТ ОБАВЉАЊА ЗАДАТАКА РУКОВОДЕЋЕГ МЕСТА

1. Појам и сврха критеријума

За разлику од осталих критеријума вредновања, који су усмерени на оцену стручности, квалитета и ефикасности судије у вршењу судијске функције, критеријум **способности обављања задатка руководећег места** има за циљ да оцени компетенције судије који, поред суђења, обавља и послове организације, координације и управљања радом суда или његових организационих јединица.

Отуда се према овом критеријуму вреднују само судије које обављају задатке руководећег места.

Руководећа места у суду не подразумевају само виши степен одговорности, већ и обављање послова судске управе, организацију рада, координацију судија и судског особља, праћење резултата рада, уједначавање судске праксе и обезбеђивање ефикасног функционисања суда. Због тога успешност у обављању ових послова не може бити адекватно оцењена искључиво кроз критеријуме који се односе на квалитет судских одлука или ефикасност решавања предмета.

Из тог разлога је доносилац Правилника овај критеријум издвојио у посебан члан Правилника. На тај начин се омогућава да се посебно вреднују организационе, руководеће и управљачке способности судија који обављају руководеће функције у суду, независно од резултата које остварују у непосредном суђењу. Ово је значајно јер квалитет функционисања суда не зависи искључиво од рада појединачних судија, већ и од начина на који су организовани радни процеси, распоређени ресурси и обезбеђено уједначено и благовремено поступање.

Сврха овог критеријума је да се утврди да ли руководилац својим радом доприноси ефикасности суда, правилном функционисању организационе јединице којом руководи, уједначеној примени права и благовременом извршавању свих послова који су му поверени.

Приликом вредновања овог критеријума неопходно је имати у виду да руководилац не може одговарати за околности које нису под његовом контролом, као што су недовољан број судија, упражњена судијска места, недостатак административног особља, неадекватни технички услови или нагли и значајни прилив предмета. Због тога се његов рад мора оцењивати према начину на који је управљао расположивим ресурсима и организацијом рада, а не искључиво према статистичким резултатима организационе јединице.

Правилником су засебно прописани показатељи за вредновање рада заменика председника суда, руководилаца одељења (председника и заменика председника одељења), као и руководиоца судске праксе.[29]

2. Показатељ за заменика председника суда

Показатељ способности обављања задатка руководећег места заменика председника суда је тачно, правилно и уредно обављање послова судске управе који су судији поверени у складу са Судским пословником.

Овај показатељ процењује способност заменика председника суда да ефикасно и законито обавља послове судске управе које му је председник суда поверио. Овај показатељ не вреднује резултате суђења, већ организационе способности, поузданост, одговорност и способност благовременог извршавања управних послова. Под овим се подразумева правилно вођење послова из надлежности судске управе, благовремено поступање по захтевима, надзор над радом судске писарнице када је поверен, припрема извештаја, праћење рада организационих јединица и извршавање свих других задатака који су му додељени.

Сам број обављених послова није довољан показатељ. Одлучујући значај има њихова законитост, благовременост и допринос ефикасном функционисању суда.

Практичан пример:

У првом примеру, заменик председника суда редовно прати извршавање поверених послова, благовремено израђује извештаје, реагује на уочене проблеме у раду суда и предузима организационе мере које спречавају настанак застоја. Ово би био пример добре праксе.

Други пример приказује како се поверени послови судске управе извршавају са великим кашњењем, извештаји нису потпуни, не предузимају се мере ради отклањања уочених проблема, због чега долази до организационих пропуста и успоравања рада суда. Ово је пример лоше праксе.

3. Показатељи за председника одељења и заменика председника одељења

Показатељи способности обављања задатка руководећег места председника одељења и заменика председника одељења су:

- годишњи резултати рада одељења;
- тачан, правилан и благовремен рад одељења.

29 Правилник, члан 14.

3.1. Показатељ: Годишњи резултати рада одељења

Овај показатељ представља резултат организације рада читавог одељења. Он не служи за утврђивање личног учинка руководиоца, већ за оцену његовог доприноса организацији рада, распоређивању послова, праћењу резултата и отклањању уочених проблема.

Резултате треба анализирати у контексту броја судија, врсте предмета, прилива предмета, кадровске попуњености и других организационих околности.

Практични пример:

Руководилац редовно прати статистичке показатеље рада одељења, анализира заостатке, организује расподелу послова и предузима мере које доводе до повећања ажурности. Ово би био приказ примера добре праксе.

У другом примеру се не прати рад одељења, не анализирају се узроци заостајања, не предузимају се мере за побољшање резултата, што доводи до континуираног погоршања ефикасности. Ово је пример лоше праксе.

3.2. Показатељ: Тачан, правилан и благовремен рад одељења

Наведени показатељ не односи се само на статистичке резултате већ на целокупну организацију рада одељења. Вреднује се да ли руководилац обезбеђује да се предмети распоређују и решавају у складу са законом, да ли се поштују рокови, да ли се благовремено отклањају организациони проблеми и да ли се обезбеђује уједначена примена процесних правила.

Практичан пример:

У првом примеру, руководилац редовно одржава седнице одељења, прати рад свих судија, благовремено реагује на уочене проблеме и обезбеђује уједначено поступање. То је пример добре праксе.

Други пример објашњава да је организација рада неуређена, не постоји праћење предмета, долази до честих кашњења, а руководилац не предузима мере за отклањање проблема. Свакако се овај пример препознаје као негативан.

4. Показатељи за руководиоца судске праксе

Показатељи способности обављања задатака руководећег места руководиоца судске праксе су:

- уредно вођење регистара правних схватања;
- уредно и правилно вођење евиденција и статистика;
- тачан, правилан и благовремен рад одељења судске праксе.

4.1. Показатељ: Уредно вођење регистара правних схватања

Регистри правних схватања представљају један од најважнијих инструмената уједначавања судске праксе. Руководилац судске праксе одговоран је да они буду потпуни, ажурни, систематизовани и лако доступни судијама.

Практичан пример:

У првом примеру регистар се редовно ажурира, нова правна схватања се благовремено уносе, а судије могу лако да приступе релевантним ставовима. Ради се о позитивном поступању.

Други пример показује да се регистар годинама не ажурира, бројна усвојена правна схватања нису евидентирана, због чега долази до неуједначене судске праксе. То је негативан показатељ.

4.2. Показатељ: Уредно и правилно вођење евиденција и статистика

Тачне и потпуне евиденције представљају основу за планирање рада суда, анализу оптерећености и праћење уједначености судске праксе. Вреднује се њихова тачност, ажурност и поузданост.

Практичан пример:

Све статистичке евиденције се редовно ажурирају, подаци су потпуни и доступни руководству суда ради планирања и анализе рада. Ради се о позитивном примеру.

У другом примеру евиденције су непотпуне, статистички подаци се не ажурирају, што онемогућава поуздано праћење рада суда и доношење организационих одлука. Ради се о примеру лоше праксе.

4.3. Показатељ: Тачан, правилан и благовремен рад одељења судске праксе

Наведени показатељ представља синтезу организационог рада одељења судске праксе. Вреднује се способност руководиоца да организује рад тако да се правна схватања благовремено обрађују, судска пракса анализира, а информације достављају судијама без кашњења.

Практичан пример:

У првом примеру, одељење судске праксе редовно анализира нове одлуке виших судова, благовремено обавештава судије о новој пракси и обезбеђује уједначену примену права.

Други пример показује да се ннализа судске праксе не врши редовно, нове одлуке се не евидентирају нити достављају судијама, што доводи до

различитог поступања у истоветним правним ситуацијама.

5. Општа препорука за рад Комисије

Комисија би приликом вредновања овог критеријума требало да избегава формално и искључиво статистичко сагледавање резултата рада организационе јединице. Потребно је ценити стварни допринос руководиоца организацији рада, координацији судија и судског особља, благовременом решавању организационих проблема, уједначавању судске праксе и унапређењу ефикасности рада суда. При томе је неопходно уважити објективне околности које могу утицати на резултате рада (кадровску попуњеност, прилив предмета, сложеност материје, техничке и организационе услове), како руководилац не би био оцењен на основу чињеница које нису последица његовог рада. Кључно мерило треба да буде квалитет управљања расположивим ресурсима, способност благовременог реаговања на уочене проблеме и допринос стабилном, законитом и ефикасном функционисању суда.

ГЛАВА X: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - ПРЕУЗИМАЊЕ ДОДАТНОГ ПОСЛА И ЗАДУЖЕЊА

1. Појам и сврха критеријума

Критеријум **преузимања додатног посла и задужења** односи се на активности које судија обавља поред редовног вршења судијске функције, а које доприносе развоју судства, унапређењу квалитета правосуђа, едукацији носилаца правосудних функција, уједначавању судске праксе, изради прописа и јачању институционалних капацитета судова.

За разлику од осталих критеријума вредновања, који су усмерени на резултате рада судије у конкретним предметима, овај критеријум вреднује његов допринос функционисању правосудног система у ширем смислу. Он препознаје активности које превазилазе оквир редовних судијских дужности и које имају значај за судску власт у целини.

Под додатним послом и задужењима подразумевају се активности које судија обавља на основу закона, одлуке надлежног органа или прихваћеног стручног ангажовања, а које нису део његове свакодневне обавезе одлучивања у предметима.

Сврха овог критеријума није да се вреднује број додатних активности које је судија обављао, већ њихов значај за функционисање суда, развој судске праксе, унапређење стручности судија и квалитет правосудног система.

Правосудни систем не почива искључиво на доношењу судских одлука.

Његово успешно функционисање зависи и од континуиране едукације, израде квалитетних прописа, уједначавања судске праксе, међународне сарадње и организационог рада унутар судова. Управо зато Правилник препознаје ове активности као посебан критеријум вредновања.

Основни циљеви овог критеријума нарочито се односе на:

- подстицање судија да активно доприносе развоју правосуђа;
- јачање система стручног усавршавања;
- развој менторства и преношења знања;
- унапређење законодавног оквира кроз учешће судија у изради прописа;
- јачање институционалне сарадње;
- подстицање уједначавања судске праксе;
- препознавање судија који својим знањем доприносе правосуђу и ван непосредног суђења.

Овај критеријум има несумњив значај, али његова примена захтева посебан опрез. Наиме, могућност преузимања додатних послова није једнако доступна свим судијама. Учешће у радним групама, међународним пројектима, законодавним активностима или као предавач често зависи од позива надлежних институција, потреба система или организационих околности, а не искључиво од иницијативе самог судије.

Поред тога, судије у мањим судовима или судовима са великим приливом предмета неретко немају реалну могућност да прихвате додатне обавезе без угрожавања своје основне функције.

Постоји и ризик да већи број додатних ангажовања негативно утиче на ажурност у раду судије. Стога овај критеријум не сме бити схваћен као подстицај за некритичко прихватање великог броја додатних активности.

Основно правило треба да буде да додатни послови никада не смеју угрозити благовремено и квалитетно вршење судијске функције.

Због свега изнетог, Комисија би овај критеријум требало да примењује рестриктивно и квалитативно, а не квантитативно. Такав приступ треба бити заступљен и код оцене показатеља, посебно узимајући у обзир да ли је судија који се вреднује био у могућности да одређени показатељ испуни. Сходно томе, код примене овог критеријума препорука је да, у ситуацијама када судија објективно није био у могућности да испуни одређени показатељ (нпр. учествовање у радној групи на изради закона, јер није било измене закона у периоду вредновања, или судија није позван у радну групу), по том показатељу судија неће бити вреднован ни позитивно (+), ни негативно (-), већ ће рубрика у обрасцу бити прекрижена због немогућности вредновања по том показатељу (/).

Није оправдано механички вредновати број додатних активности,

већ њихов стварни значај, сложеност, трајање, одговорност и допринос функционисању суда или правосудног система.

Комисија посебно треба да води рачуна:

- да се судија не доведе у неповољнији положај зато што није имао прилику да буде именован у поједина радна тела;
- да се додатни рад вреднује само ако није негативно утицао на резултате рада судије;
- да се вреднује стварни допринос, а не формално чланство;
- да се активности различите природе не вреднују искључиво према броју већ према њиховом значају.

Иначе, Правилником су прописани следећи показатељи који указују на испуњење овог критеријума:

- менторство;
- учешће у стручном усавршавању судија и запослених у суду у својству предавача;
- учешће у радним телима за израду нацрта докумената јавних политика, закона и других прописа;
- учешће у комисијама и другим радним телима унутар суда;
- учешће у јавним расправама о прописима који су од значаја за независност, непристрасност и функционисање судске власти;
- учешће у пројектима међународне сарадње;
- обављање других послова и задужења од значаја за рад суда.[30]

Сваком показатељу ће бити посвећена већа пажња у наредним редовима.

2. Менторство

Менторство представља један од најзначајнијих облика преношења знања и професионалног искуства. Оно подразумева активан рад са новоизабраним судијама, судијским помоћницима, полазницима Правосудне академије или другим лицима којима је потребна стручна подршка. Само формално именовање за ментора није довољно. Вреднује се стварни рад са лицем које се обучава.

Практичан пример:

Ментор редовно организује консултације, прати напредак полазника, указује на пропусте и пружа практичну помоћ у примени права. Ово представља позитиван пример праксе.

Ментор је формално именован, али не одржава контакте са полазником и не учествује у његовој стручној обуци. Овде се ради о негативном примеру

30 Правилник, члан 15.

праксе.

Следећи наведено, могло би се рећи да у свом раду Комисија треба да вреднује квалитет и трајање менторског рада судије, а не само чињеницу именовања. Због тога, препорука је да Комисија утврди две чињенице оцене испуњености овог показатеља: 1) да утврди да ли је судија обављао менторство и 2) да оцени квалитет менторства.

Постојање менторства може се утврдити на основу неког од следећих извора: решења о именовању ментора, одлуке председника суда, акта Правосудне академије, годишњег распореда судијских помоћника, извештаја о спроведеном менторству и других службених исправа које потврђују да је судија био ментор.

Квалитет менторства не може се заснивати на субјективном утиску Комисије, већ би требало да се процењује на основу објективних показатеља. Отуда, Комисија треба да утврди: колико је трајало менторство, да ли је било континуирано, да ли су одржаване редовне консултације и сл. Свакако, може се ценити и број консултација, број анализираних предмета, број заједничких анализа одлука, број писаних препорука или инструкција, учешће у праћењу рада и сл.

Пожељно је да се приликом оцене овог показатеља користе и што објективнији извори, попут: извештај ментора, план менторства, записници, службене белешке, извештаји председника суда, извештаји Правосудне академије.

Отуда је и препорука за судије да ову документацију поседују и уредно је воде.

3. Учешће у стручном усавршавању као предавач

Учешће у стручном усавршавању као предавач представља показатељ који вреднује активан допринос образовању судија и запослених кроз припрему и извођење наставе.

Овде се говори о предавањима превасходно организованим од стране Правосудне академије, али и саветовањима, семинарима, округлим столовима и другим скуповима које организују судови, професионална удружења, све у циљу едукације судија и судијских помоћника.

Препорука је члановима Комисије која врши вредновање да овде цени релевантност теме, припремљеност и континуитет ангажовања.

Практичан пример:

Судија припрема стручна предавања заснована на пракси и учествује у континуираним програмима обуке Правосудне академије. То је пример добре праксе.

Предавач формално одржи предавање без припреме, без практичног садржаја и без стварног доприноса полазницима. Овде се ради о примеру лоше праксе.

4. Учешће у радним телима за израду закона и других прописа

Ова активност представља непосредан допринос развоју законодавства. Претпоставка је да је судија који је ангажован за рад у радним телима за израду закона и других прописа већ препознат као неко ко се по стручности и знању истиче у свом раду. С друге стране, реално је очекивање да након обављања активности у тим телима судија стекне додатна знања и искуство. Због тога овај показатељ ваља квалитативно ценити. Није довољна сама форма учествовања. Дакле, цени се стварни допринос, а не само формално чланство.

Због тога у раду Комисије треба тежити на што објективнијим изворима који указују на квалитативан допринос судије приликом учешћа у раду предметних радних тела.

Практичан пример:

Судија активно учествује у изради нацрта закона, припрема предлоге и образложења и присуствује седницама радне групе.

Судија је формално члан радне групе, али не учествује у њеном раду.

5. Учешће у комисијама и другим радним телима унутар суда

Овај показатељ вреднује допринос унутрашњој организацији суда. Ради се о различитим примерима ангажовања, попут учешћа у комисијама за јавне набавке, потом комисијама за пријем у радни однос референата, записничара и сл. Комисија у свом раду треба вредновати конкретне резултате рада комисије у којима је судија имао значајну улогу, а на основу извештаја и објективних показатеља који се Комисији предоче у поступку вредновања.

Практичан пример:

Судија активно учествује у раду комисије и иницира решавање организационих проблема. Ово је пример добре праксе.

Члан је комисије, али не присуствује седницама нити учествује у раду. Овде је приказана лоша пракса.

6. Учешће у јавним расправама

Кроз наведени показатељ се препознаје стручни допринос јавним консултацијама поводом прописа од значаја за судство. Свакако, није довољно само присуство јавним расправама, већ активан допронос, кроз дате предлоге и њихов значај. Овде се не ради само о јавним расправама организованим приликом доношења закона, већ сваком облику јавног дебатовања које се може документовати објективним изворима.

Практичан пример:

Судија припрема образложене примедбе засноване на судској пракси и активно учествује у расправи приликом доношења Закона о парничном поступку. У питању је пример добре праксе.

Пример где се присуствује расправи без икаквог стручног доприноса, представља пример лоше праксе.

7. Учешће у пројектима међународне сарадње

Наведени показатељ обухвата учешће у домаћим и међународним пројектима усмереним на развој правосуђа, размену искустава и усклађивање са међународним стандардима. Ова активност свакако афирмативно може утицати како на стручност и знање судије који се вреднује, тако и на унапређење рада суда из ког потиче, па и читавог правосуђа. Треба инсистирати да оцена овог показатеља буде заснована на оцени квалитета а не квантитета учешћа. То значи да се могу узети у обзир резултати активног рада у пројекту, добијеним серфитикатима, захвалницама и сл.

Практичан пример:

Судија активно ради на пројекту, припрема анализе, учествује у експертским активностима и примењује стечена знања у суду. У питању је пример добре праксе.

Учешће се своди искључиво на формално присуство појединим скуповима без икаквог даљег доприноса. То је пример лоше праксе.

8. Обављање других послова и задужења од значаја за рад суда

Предметни показатељ има карактер „отворене норме“ и омогућава да се вреднују различите активности које Правилник није могао унапред да предвиди, али које имају значај за функционисање суда.

Под обављањем других послова и задужења од значаја за рад у суду може се сматрати свака активност судије усмерена на побољшање квалитета рада суда, попут учествовања на саветовањима, едукацијама, конференцијама и другим догађајима од значаја за усавршавање и стицање нових знања и искустава судије, израда сентенци, подношење захтева за решавање спорног правног питања, писање реферата, изражавање ставова који доприносе уједначавању судске праске и сл. Овде могу спадати, на пример, и учешће у дигитализацији суда, израда интерних процедура, координација организационих активности, рад на унапређењу информационих система, припрема приручника, смерница и других докумената који унапређују рад суда.

Препоручује се да Комисија у свом раду треба да утврди да ли је конкретна активност заиста била од значаја за рад суда, какав је био лични допринос судије и да ли је њен резултат имао трајни позитиван ефекат. Истовремено, потребно је водити рачуна да овај „отворени" показатељ не постане основ за произвољно вредновање, већ да свака оцена буде заснована на проверљивим чињеницама и конкретним резултатима. Наведени показатељ треба тумачити рестриктивно и примењивати само када је неспорно да је додатно ангажовање превазилазило уобичајене судијске дужности и донело мерљиву корист за рад суда или правосудног система.

Практичан пример:

Судија координира увођење новог информационог система у суду, припрема упутства за његову примену и организује обуку запослених, што значајно доприноси ефикаснијем раду суда. У питању је пример добре праксе.

Судија се формално задужује за одређени посао, али активности не спроводи или их обавља површно, без мерљивог ефекта на рад суда. Овде се ради о примеру лоше праксе.

ГЛАВА XI: УСЛОВИ РАДА

1. Појам и сврха

Услови рада се узимају у обзир приликом оцене сваког критеријума понаособ омогућавајући да се резултати рада судије сагледају у контексту стварних организационих, кадровских, техничких и других околности у којима је судија обављао судијску функцију, а који се обавезно цене приликом вредновања сваког критеријума. Услови рада обезбеђују да се његов рад вреднује правично и објективно, узимајући у обзир услове који су могли утицати на остварене резултате.

Због чињенице да се овај ,,коректив" примењује приликом вредновања сваког критеријума засебно, Правилником су услови рада издвојени у засебан члан.[31]

Приликом вредновања полази се од начела да исти резултати рада не морају имати исто значење ако су остварени у битно различитим условима рада. Стога се вредновање не може заснивати искључиво на статистичким показатељима, већ је неопходно уважити реално окружење у којем је судија радио.

Основна сврха прописивања услова рада као коректива јесте обезбеђивање фер, индивидуализованог и контекстуалног вредновања рада судије. На овај начин спречава се да судија буде оцењен искључиво на основу квантитативних резултата, без сагледавања фактора који су могли значајно утицати на његову ефикасност и квалитет рада.

Иначе, вредновање услова рада има и превентивну функцију, јер онемогућава да судије које раде у неповољнијим условима буду неоправдано стављене у неповољнији положај у односу на судије које своју функцију обављају у кадровски попуњенијим, организационо стабилнијим и технички боље опремљеним судовима. Наиме, исти број решених предмета, исти број укинутих одлука или исти степен ажурности могу имати различиту тежину ако је један судија радио без судијских помоћника, у суду са великим бројем упражњених судијских места, без довољног броја судница или у условима изузетно великог прилива сложених предмета.

Издвајањем овог коректива законодавац је прихватио начело да резултати рада не могу бити правилно оцењени без сагледавања услова у којима су остварени. На тај начин Правилник уводи принцип материјалне једнакости у поступак вредновања, омогућавајући Комисији да сваког судију вреднује у складу са конкретним околностима његовог рада.

Међутим, иако вредновање услова рада представља једно од

31 Правилник, члан 24.

најзначајнијих процесних јемстава правичног вредновања, у пракси ово вредновање може бити отежано због недостатка јасне методологије. Правилник не прописује на који начин Комисија треба да утврђује постојање појединих услова рада, нити одређује њихову релативну тежину приликом вредновања. Такође, није прописано када појединa околност представља разлог за корекцију оцене, а када нема значајнији утицај на резултате рада. Постоји ризик да различите комисије истоветне околности цене различито, што може довести до неуједначене праксе вредновања. Због тога је неопходно развити јединствену методологију и ослонити се на проверљиве, објективне и документоване податке.

Управо због ових разлога препорука је да **Комисија треба да услове рада примењује као коректив свих осталих критеријума вредновања, а не као самостални основ за позитивно или негативно оцењивање судије**.

Приликом вредновања неопходно је утврдити: да ли је конкретна околност постојала (да ли су услови рада били отежани у неком погледу), у ком периоду је постојала, колико је интензивно утицала на рад судије, да ли постоји узрочно-последична веза између услова рада и остварених резултата и сл.

Комисија би требало да своје закључке заснива на службеним евиденцијама, статистичким подацима, кадровским плановима, извештајима председника суда, подацима из система за управљање предметима и другим проверљивим доказима, а не на претпоставкама или личним оценама.

Правилником су прописани следећи услови рада:

- услови рада у суду, а нарочито: број судија, број судијских помоћника и другог судског особља у суду у односу на број судија, број кабинета и судница у односу на број судија у суду, опремљеност суда и рад судске управе у суду и друге околности које утичу на рад у суду;
- оптерећеност судија и одељења бројем предмета и бројем старих предмета;
- обим, врста и структура послова конкретног судије, нарочито поступање у више материја;
- структура, сложеност и прилив предмета по судији;
- број волонтера, приправника, судијских помоћника и корисника почетне обуке Правосудне академије;
- самостално коришћење кабинета и судница;
- рад у вишејезичној средини.[32]

О сваком наведеном услову рада ће бити детаљније говора у наредним редовима.

32 Правилник, члан 24. став 1.

2. Услови рада у суду

Услови рада у суду обухватају све кадровске, организационе, просторне, техничке и функционалне услове у којима судија врши судијску функцију. Њихова сврха је да омогуће Комисији да правилно процени у којој мери су објективни услови рада могли да утичу на резултате конкретног судије.

Правилником је указано који се то услови нарочито цене: *број судија, број судијских помоћника и другог судског особља у односу на број судија, број кабинета и судница у односу на број судија у суду, опремљеност суда, рад судске управе у суду и друге околности које утичу на рад у суду*

Услови рада представљају спољне факторе који су у великој мери независни од судије, али могу значајно утицати на његову ажурност, ефикасност, организацију рада и укупан квалитет обављања судијске функције.

Основна сврха ових услова рада јесте да обезбеде да се резултати рада судије не посматрају изоловано, већ у светлу стварних услова у којима су остварени. Није оправдано очекивати једнаке резултате од судије који ради у кадровски попуњеном суду, има сталног судијског помоћника, сопствени кабинет, довољан број судница и функционалну судску управу, и од судије који истовремено ради без помоћника, дели кабинет са више колега, чека слободан термин за одржавање рочишта и обавља велики део административних послова који би иначе припадали судском особљу.

Приликом анализе услова рада Комисија би требало да утврђује чињенично стање искључиво на основу проверљивих података, а не на основу општих навода судије или председника суда. У том циљу препоручљиво је прибавити кадровске евиденције о броју попуњених и упражњених судијских места, податке о броју судијских помоћника, записничара и другог особља, извештаје о коришћењу кабинета и судница, податке о техничкој опремљености суда, као и извештаје судске управе о организацији рада током периода вредновања.

Комисија би, затим, требало да утврди не само постојање појединих околности, већ и њихов интензитет, трајање и стварни утицај на рад конкретног судије. Није сваки недостатак у организацији суда разлог за корекцију вредновања. Неопходно је да постоји јасна узрочно-последична веза између услова рада и остварених резултата.

Када бисмо вршили анализу појединих елемената ових услова рада могла би се дати следећа препорука Комисији:

- Број судија

Овде је потребно нарочито утврдити: да ли су сва судијска места попуњена, колико је судија стварно поступало током периода вредновања, да ли су постојала дуготрајна одсуства, да ли су упражњена места довела до повећаног оптерећења осталих судија. Недостатак судија по правилу значи

већи прилив предмета по сваком судији и веће административно оптерећење.

- Број судијских помоћника и другог особља

Комисија нарочито треба да анализира: број судијских помоћника по судији, број записничара, број административних радника, стабилност кадрова, евентуалне дуже периоде без помоћника и сл. Недостатак стручне службе често директно утиче на број решених предмета.

- Број кабинета и судница

Недовољан број кабинета може отежати свакодневни рад. Недостатак судница често доводи до немогућности заказивања рочишта, одлагања поступака, продужења трајања предмета и сл. Ове околности не могу се приписати судији.

- Опремљеност суда

Опремљеност суда подразумева: информатичку опрему, приступ базама судске праксе, интернет, систем за тонско снимање, штампаче, услове за рад странака и сл. Лоша техничка опремљеност може значајно успорити рад.

- Рад судске управе

Комисија овде нарочито треба да анализира: благовремену расподелу предмета, функционисање писарнице, достављање предмета, организацију рочишта, административну подршку. Судија не сме сносити последице пропуста судске управе.

- Друге околности

Овде могу спадати: адаптација зграде, пресељење суда, поплаве, пожари, хаварије, сајбер напади, кварови информационих система, епидемије, реконструкција суднице, недостатак записничара и сл.

Практични пример:

У основном суду две судијске позиције биле су упражњене више од годину дана. Судија је у том периоду преузео значајан број предмета од судија којима је престала функција. Истовремено, остао је без судијског помоћника током осам месеци, а због реконструкције зграде суд је располагао са само две функционалне суднице.

Комисија је прибавила кадровске извештаје, статистичке податке и извештај председника суда, утврдила постојање ових околности и закључила да су оне објективно утицале на резултате рада судије. Због тога статистички показатељи нису били једини основ за вредновање.

Ово је пример добре праксе.

У другом примеру, Комисија је утврдила да судија није достигао просечан број решених предмета, али није испитивала чињеницу да је током већег дела периода радио без судијског помоћника, делио кабинет са троје судија, није имао сталан термин за коришћење суднице и преузео је велики број

предмета након одласка колеге у пензију.

Без анализе ових околности Комисија је донела негативну оцену искључиво на основу статистичких показатеља.

Такав приступ није у складу са сврхом члана 24. Правилника, јер занемарује објективне услове који су непосредно утицали на резултате рада.

3. Оптерећеност судија и одељења бројем предмета и бројем старих предмета

Поменути услови рада обухватају обим радног оптерећења конкретног судије и организационе јединице у којој поступа, посматран кроз укупан број предмета у раду, број новопримљених предмета, број нерешених предмета и број старих предмета који су били у раду током периода вредновања.

Под оптерећеношћу се не подразумева искључиво број предмета који су додељени судији, већ и њихов однос према просечном оптерећењу судија истог суда или истог одељења, као и број старих предмета чије решавање, по правилу, захтева већи степен ангажовања, додатне процесне радње и посебну пажњу.

Ови услови рада представљају једну од најзначајнијих околности које могу утицати на ефикасност и динамику рада судије, али сам по себи не представља мерило успешности његовог рада.

Њихова сврха јесте да обезбеди да се резултати рада судије вреднују у контексту стварног радног оптерећења. Није оправдано очекивати идентичне резултате од судија који су током периода вредновања били изложени битно различитом броју предмета или су поступали у одељењима са различитим бројем старих предмета.

Посебно је значајно узети у обзир да стари предмети често захтевају сложеније управљање поступком, већи број процесних радњи, интензивнију комуникацију са странкама и другим органима, као и отклањање процесних проблема који су настали током дужег трајања поступка.

Комисија приликом вредновања треба да води рачуна да се оптерећеност не треба посматра искључиво кроз број предмета, занемарујући њихову природу и сложеност. Такав приступ може довести до погрешних закључака, јер већи број предмета не мора нужно значити веће радно оптерећење, као што ни мањи број предмета не мора значити мање ангажовање судије.

Због тога је неопходно да Комисија ове услове рада увек посматра у вези са показатељима који се односе на структуру, сложеност и прилив предмета. Приликом вредновања Комисија би требало да прибави статистичке извештаје о броју предмета у раду, броју новопримљених предмета, броју решених предмета и броју старих предмета за сваког судију, као и за одељење у целини. Ове податке потребно је анализирати упоредо са просечном оп-

терећеношћу судија који поступају у истој материји и у истом временском периоду.

Комисија не би требало да се задржи на простом поређењу броја предмета, већ да утврди да ли је конкретни судија био изложен несразмерно већем оптерећењу у односу на друге судије, као и да ли је велики број старих предмета објективно утицао на његову ефикасност. Посебно је важно да се испита да ли постоји узрочно-последична веза између повећаног оптерећења и резултата рада који су предмет вредновања.

Оптерећеност судије не треба посматрати као самосталан разлог за умањење или повећање оцене, већ као коректив који омогућава да се остали критеријуми примене правично и у складу са стварним условима рада. Само такав приступ обезбеђује да вредновање буде индивидуализовано, објективно и засновано на начелу једнакости судија пред поступком вредновања.

Практичан пример:

Током периода вредновања један судија је преузео предмете од двоје судија којима је престала функција. Због тога је његов укупан број предмета био за 35% већи од просека одељења, а број старих предмета двоструко већи од просека других судија.

Комисија је прибавила статистичке извештаје суда, анализирала расподелу предмета и упоредила оптерећеност свих судија у одељењу. Утврдивши да је судија био несразмерно оптерећен у односу на остале судије, Комисија је ту околност уважила приликом вредновања његове ажурности и укупних резултата рада.

Оваквим приступом обезбеђено је да статистички показатељи буду тумачени у контексту стварног радног оптерећења, па се ради о примеру добре праксе.

У другој ситуацији, Комисија је приликом вредновања констатовала да судија није достигао просечан број решених предмета, али није анализирала чињеницу да је током целог периода вредновања имао највећи број предмета у раду, као и највећи број старих предмета у одељењу.

Без анализе тих околности, Комисија је закључила да је судија остварио слабије резултате од других судија, иако су његови резултати били непосредна последица несразмерно већег радног оптерећења.

Такав приступ није у складу са сврхом овог показатеља, јер занемарује објективне околности које су утицале на рад судије, па се ради о примеру лоше праксе.

4. Обим, врста и структура послова конкретног судије, нарочито поступање у више материја

Поменутим условима рада обухвата се укупност послова које је конкретни судија обављао током периода вредновања, имајући у виду њихов обим, правну природу, организациону структуру и распоређеност по различитим правним материјама.

За разлику од показатеља који се односи на број предмета у раду, овде није у првом плану квантитет, већ садржина и разноврсност судијског рада. Полази се од чињенице да нису сви судијски послови једнаке природе и да се професионално оптерећење не може мерити искључиво бројем предмета.

Нарочит значај Правилник придаје поступању у више правних материја, јер такво поступање захтева шири спектар стручног знања, континуирано праћење различитих законских прописа и судске праксе, као и већу способност прилагођавања различитим процесним режимима.

Сврха узимања у обзир ових услова рада јесте да се обезбеди индивидуализовано вредновање рада судије, узимајући у обзир специфичности његовог радног ангажовања. Правилник полази од становишта да није оправдано на исти начин вредновати судију који поступа искључиво у једној, високо специјализованој материји и судију који истовремено поступа у више различитих правних области. Поступање у више материја подразумева стално усавршавање, познавање већег броја материјалних и процесних прописа, као и способност ефикасног преласка са једне врсте поступка на другу.

Истовремено, ови услови рада омогућавају Комисији да сагледа да ли је судија, поред суђења, обављао и друге послове који су саставни део његових редовних дужности, а који могу утицати на укупан обим његовог рада.

Практичан пример:

Судија основног суда је током периода вредновања поступао у парничној, ванпарничној и извршној материји. Поред редовног прилива предмета у матичној материји, распоређен је и на поступање у другој материји због дужег одсуства другог судије.

Комисија је прибавила годишњи распоред послова, статистичке извештаје и податке о расподели предмета. Утврдила је да је судија континуирано поступао у три различите материје, што је захтевало примену различитих процесних закона и организацију рада у битно сложенијим условима од већине других судија у истом суду. Ову околност Комисија је уважила као релевантан коректив приликом вредновања његових резултата рада. У питању је пример добре праксе.

Приликом вредновања Комисија би требало да прибави годишњи распоред послова суда, одлуке о привременој или трајној промени расподеле пред-

мета, статистичке извештаје о структури предмета и друге службене евиденције из којих се може утврдити које је послове конкретни судија обављао током периода вредновања.

Комисија не би требало да се задржи само на утврђивању да ли је судија поступао у више материја, већ је неопходно да анализира трајање таквог ангажовања, број и врсту материја, њихову процесну различитост и стварни утицај на организацију рада судије. Посебно је важно утврдити да ли је поступање у више материја било изузетак кратког трајања или континуирана обавеза током целог периода вредновања.

Ове услове рада не треба посматрати као основ за аутоматско повећање или умањење оцене, већ као коректив који омогућава Комисији да правилно разуме резултате рада конкретног судије. Само таквим приступом обезбеђује се једнако и објективно вредновање судија који раде у различитим организационим условима и са различитом структуром судијских послова.

У другом примеру, Комисија је приликом вредновања упоредила резултате рада два судије искључиво на основу броја решених предмета. Није узела у обзир да је један судија током читавог периода поступао у три различите материје, док је други поступао искључиво у једној специјализованој области.

Без анализе различитог обима и структуре послова, Комисија је закључила да су њихови резултати непосредно упоредиви, иако су услови у којима су радили били суштински различити.

Такав приступ није у складу са сврхом овог показатеља, јер занемарује једну од околности које Правилник изричито налаже да се узму у обзир. Ово је пример лоше праксе.

5. Структура, сложеност и прилив предмета по судији

Структура, сложеност и прилив предмета по судији представљају услове рада који обухватају квалитативне карактеристике предмета у раду конкретног судије, односно њихову правну структуру, степен сложености и динамику прилива током периода вредновања.

За разлику од показатеља који се односи на број предмета, овде је тежиште на питању какви су предмети били поверени судији. Полази се од чињенице да исти број предмета не представља нужно и исти обим професионалног ангажовања, јер се предмети могу значајно разликовати по својој сложености, чињеничној и правној комплексности, броју странака, доказном поступку, потреби за вештачењима, међународним елементима или другим околностима које непосредно утичу на рад судије.

Осим тога, ови услови рада обухватају и прилив предмета, односно динамику њиховог распоређивања судији током периода вредновања, јер

нагли или неравномерни прилив може значајно утицати на организацију рада и могућност благовременог поступања.

Њихова основна сврха је да обезбеди да Комисија не вреднује резултате рада судије искључиво на основу статистичких података, већ да узме у обзир стварну сложеност предмета које је судија решавао.

Због тога је неопходно да их Комисија вреднује на основу конкретних чињеница, а не на основу општих претпоставки о сложености одређене врсте предмета.

Комисија би приликом вредновања требало да прибави статистичке извештаје о структури предмета, податке о њиховом приливу, распореду предмета по судијама, као и друге службене евиденције из којих се може утврдити врста и динамика предмета у раду конкретног судије. Поред тога, пожељно је анализирати и податке о броју рочишта, изведеним доказима, одређеним вештачењима и другим околностима које могу указивати на стварну сложеност предмета.

Комисија не би требало да полази од претпоставке да су сви предмети исте врсте подједнако сложени, већ је неопходно да процени конкретне околности сваког периода вредновања. Посебну пажњу треба посветити случајевима у којима је судија био изложен неуобичајено великом приливу предмета или је поступао у предметима који су по својој природи захтевали знатно већи степен стручног и организационог ангажовања.

У циљу уједначења праксе, било би пожељно да Комисија развије интерну методологију за процену сложености предмета, засновану на објективним критеријумима као што су број странака, број рочишта, обим доказног поступка, број и врста вештачења, присуство међународног елемента, сложеност правних питања и примена нових или недовољно уједначених правних норми и сл. Такав приступ би значајно смањио ризик од субјективног вредновања и допринео уједначеној примени члана 24. Правилника.

Практичан пример:

У првој ситуацији, током периода вредновања судија је поступао претежно у сложеним привредним споровима који су обухватали велики број странака, више вештачења, обимну писану документацију и примену прописа из више правних области. Истовремено, након престанка функције другог судије, у кратком року му је распоређен велики број нових предмета.

Комисија је прибавила статистичке извештаје, анализирала структуру предмета, евиденцију о приливу предмета и извештај председника суда. Утврдила је да су сложеност предмета и повећани прилив значајно утицали на организацију рада судије, те је ту околност уважила приликом оцене његове

ажурности и укупних резултата рада.

Оваквим приступом Комисија је обезбедила да статистички показатељи буду правилно тумачени у контексту стварних околности рада. Ово би био пример добре праксе.

У другом примеру, Комисија је приликом вредновања упоредила број решених предмета два судије и закључила да је један од њих остварио слабије резултате. Није анализирала чињеницу да је тај судија поступао претежно у изузетно сложеним предметима који су подразумевали бројне процесне радње, више рочишта и сложена правна питања, док је други поступао у претежно једноставним предметима.

Истовремено, Комисија није испитала да ли је током периода вредновања дошло до наглог прилива предмета код једног од судија.

Такав приступ доводи до формалног и непотпуног вредновања, јер занемарује околности које Правилник изричито налаже да се узму у обзир. Ово представља пример лоше праксе.

6. Број волонтера, приправника, судијских помоћника и корисника почетне обуке Правосудне академије

Наведени услови рада обухватају број и структуру лица која су током периода вредновања била непосредно распоређена на рад код конкретног судије, односно која су учествовала у обављању послова под његовим непосредним надзором. То су, пре свега, судијски помоћници, судијски приправници, волонтери и корисници почетне обуке Правосудне академије.

Сврха њиховог постојања није да се утврди колико је лица било ангажовано код судије, већ да се процени у којој мери је њихово присуство утицало на услове рада судије. Тај утицај може бити двојак. Искусни судијски помоћник може значајно допринети ефикасности рада судије, док рад са приправницима, волонтерима или полазницима почетне обуке често подразумева додатне менторске и образовне обавезе које одузимају време и захтевају посебан ангажман.

Основна сврха ових услова рада јесте да Комисији омогући реалну процену кадровских услова у којима је судија радио.

Комисија би приликом вредновања требало да прибави кадровске евиденције суда, распоред судијских помоћника, приправника, волонтера и корисника почетне обуке Правосудне академије, као и податке о трајању њиховог ангажовања код конкретног судије. Поред броја ангажованих лица, неопходно је утврдити њихов статус, ниво стручне оспособљености, искуство и природу послова које су обављали.

Комисија не би требало да полази од претпоставке да већи број лица нужно представља повољнији услов рада. Потребно је проценити да ли су та

лица пружала стварну стручну и административну подршку судији или су, због своје почетне фазе обуке, захтевала његов континуирани менторски и контролни ангажман.

У циљу уједначене праксе, било би пожељно да Комисија приликом вредновања прави разлику између искусних судијских помоћника, који непосредно доприносе ефикасности рада судије, и лица која се налазе у процесу стручног оспособљавања. Само таквим приступом могуће је правилно оценити стварни утицај кадровске подршке на услове рада конкретног судије и обезбедити објективно и правично вредновање у складу са сврхом члана 24 Правилника.

Практичан пример:

Први пример представља пример добре праксе. Наиме, током периода вредновања судија није имао сталног судијског помоћника, али је код њега било распоређено двоје судијских приправника и један корисник почетне обуке Правосудне академије. Комисија је утврдила да је судија значајан део времена посвећивао њиховом стручном оспособљавању, контроли израђених нацрта и непосредном праћењу њиховог рада.

Приликом вредновања Комисија није сматрала да је сам број лица код судије представљао кадровску предност, већ је закључила да су ова лица, због своје почетне фазе стручног усавршавања, захтевала додатни ангажман судије. Ову околност је уважила приликом оцене услова рада и тумачења статистичких резултата.

Оваквим приступом Комисија је правилно сагледала стварни утицај кадровске структуре на рад судије.

Други је пример лоше праксе. Комисија је утврдила да је судија имао три лица распоређена на рад и закључила да је располагао значајном кадровском подршком. Није испитала да су сва три лица били приправници који су тек започели практичну обуку, да нису могли самостално да обављају сложеније послове и да је судија био дужан да непрекидно контролише њихов рад.

На основу саме бројности ангажованих лица Комисија је закључила да су услови рада судије били повољнији него код других судија.

Такав приступ није у складу са сврхом овог показатеља, јер занемарује стварну природу и квалитет кадровске подршке.

7. Самостално коришћење кабинета и судница

Предметни услови рада обухватају просторне услове у којима судија обавља судијску функцију, односно могућност да самостално користи службени кабинет и судницу приликом обављања редовних судијских послова.

Њиховом применом се не вреднује комфор рада судије, већ процењује у

којој мери просторни услови могу утицати на организацију рада, ефикасност поступка и благовремено предузимање процесних радњи.

Приликом вредновања Комисија би требало да прибави податке о просторним капацитетима суда, распореду кабинета и судница, броју судија који користе исте просторије, као и распореду заказивања рочишта. Поред тога, потребно је анализирати да ли су постојала ограничења у коришћењу судница која су могла утицати на благовремено заказивање и одржавање рочишта.

Комисија не би требало да полази од претпоставке да недостатак самосталног кабинета или суднице аутоматски представља неповољан услов рада. Неопходно је утврдити да ли су те околности у конкретном случају имале стварни утицај на организацију рада судије и његове резултате.

8. Рад у вишејезичној средини

Ови услови рада обухватају околност да судија обавља судијску функцију у суду који поступа у средини у којој је, поред српског језика и ћириличког писма, у службеној употреби и језик и писмо националне мањине, односно у којој странке имају законом гарантовано право да поступак воде на свом језику.

Рад у вишејезичној средини подразумева примену процесних правила која се односе на употребу језика у поступку, обезбеђивање превођења и тумачења, сачињавање и достављање појединих аката на више језика, као и координацију са судским тумачима и другим учесницима у поступку.

Наведено не вреднује језичке способности судије, већ процењује у којој мери су специфичности вишејезичног поступања утицале на услове у којима је судија обављао своју функцију.

Комисија би приликом вредновања требало да утврди не само да ли судија ради у суду који се налази у вишејезичној средини, већ и да ли су у конкретним предметима примењивана процесна правила о употреби језика и писма националних мањина. У том циљу потребно је прибавити статистичке податке о броју таквих предмета, податке о ангажовању судских тумача, евиденцију о превођењу судских аката и друге службене исправе које могу указати на стварни обим вишејезичног поступања.

Практичан пример:

У првом примеру, судија поступа у суду на чијем подручју су, поред српског језика, у службеној употреби и језик и писмо националне мањине. Током периода вредновања у значајном броју предмета странке су користиле право да поступак воде на свом језику, због чега је било неопходно обезбедити присуство судских тумача, превођење записника, одлука и других судских аката.

Комисија је прибавила статистичке податке о броју таквих предмета, анализирала евиденцију о ангажовању судских тумача и утврдила да су ове околности објективно утицале на организацију рада судије и трајање појединих процесних радњи. Приликом вредновања осталих критеријума уважила је ову околност као један од фактора који су могли утицати на резултате рада.

Оваквим приступом Комисија је правилно применила сврху овог показатеља.

У другом случају, Комисија је занемарила чињеницу да је судија поступао у великом броју вишејезичних предмета, у којима су превођење и ангажовање судских тумача значајно утицали на организацију поступка, па је његове резултате упоредила са резултатима судија који су поступали искључиво у једнојезичним предметима. Оба приступа су супротна сврси овог показатеља, јер се заснивају на формалном, а не на стварном сагледавању услова рада. Ово је пример лоше праксе.

ГЛАВА XII: ИЗВОРИ ПОДАТАКА ЗА ВРЕДНОВАЊЕ РАДА СУДИЈЕ – ПРАВИЛНА ПРИМЕНА И ОГРАНИЧЕЊА

1. Општи осврт на изворе података

Правилником су у члану 26., прописани следећи извори података за вредновање рада судија:

- статистика о раду судије
- статистика о раду суда
- извештај о раду суда
- евиденција суда о основаним притужбама, усвојеним приговорима и жалбама због повреде права на суђење у разумном року до које је дошло услед поступања судије чији се рад вреднује
- подаци о стручном усавршавању који су уписани у лични лист судије и сертификати које достави сам судија
- самопроцена и разговор са судијом
- непосредан увид у правноснажно окончане предмете у која је судија поступао као судија појединац или судија известилац у периоду за који се врши вредновање, при чему пет предмета бира сам судија, а пет предмета бира Комисија у складу са чланом 37. овог Правилника
- непосредан увид и у друге предмете по потреби.

Поред тога, Правилником и Упутством прописан је начин прибављања

извора и њихова употреба у поступку вредновања, са напоменом да је Комисија дужна да користи објективне и проверљиве податке.

2. Статистички подаци о раду судије и суда, извештаји о раду суда и евиденција суда о основаним притужбама, усвојеним пресудама и жалбама због повреде права на суђење у разумном року до које је дошло услед поступања судије чији се рад вреднује - извори које доставља председник суда

Статистички подаци о раду судије и суда, извештаји о раду суда, као и евиденција суда о основаним притужбама, усвојеним пресудама и жалбама због повреде права на суђење у разумном року до које је дошло услед поступања судије чији се рад вреднује, представљају изворе података које Комисији за вредновање доставља председник суда.

У складу са чланом 35. став 6. Правилника Комисија обавештава председника суда у коме поступа судија чији се рад вреднује, о почетку поступка вредновања и доставља План спровођења поступка вредновања председнику суда (у даљем тексту: План). Чланом 38. Правилника предвиђена је дужност председника суда у поступку вредновања да на захтев Комисије достави тражени материјал, те се може сматрати да ће председник суда на овај начин бити обавештен о својој обавези достављања података и о роковима у којима треба да поступи.

Како би се наведени извори благовремено доставили, Комисија у складу са чланом 35. став 3. Правилника доноси План спровођења поступка вредновања у коме између осталог одређује и рокове за предузимање радњи свих учесника у поступку вредновања. У том смислу Комисија у Плану треба да ближе одреди:

- које тачно статистичке податке треба до достави председник суда,
- у ком року треба да их достави,
- право судије на приговор на тачност и потпуност података које доставља председник суда.

2.1. Статистички подаци о раду судије и суда

Судови у свом раду израђују редовне статистичке извештаје који су одређени Судским пословником, а такође су у обавези да израђују и повремене извештаје о раду на захтев непосредно вишег суда, Врховног суда, Високог савета судства или министарства. Поред тога председник суда је овлашћен да сачињава и остале извештаје о раду суда.

Обрасци на којима се сачињавају редовни статистички извештаји о раду су сачињени у складу са Судским пословником и управо се ти извештаји као статистички подаци користе у поступку вредновања, како они који се односе

на рад суда, тако они који се односе на рад судија.

Због тога је јако битно да се од председника суда затраже конкретни статистички извештаји о раду, а сви они носе посебне ознаке у зависности од тога о којој врсти суда се ради и о ком извештају се ради, те би најисправније било да се на тај начин и определе. Уколико су чланови Комисије у недоумици око ознаке извештаја требало би да консултују секретара суда, статистичара или управитеља писарнице суда јер је од суштинске важности да се определе конкретни извештаји о раду, да би се дошло до званичних статистичких података.

Статистички подаци о раду судије се налазе у следећим извештајима:

- о раду суда;
- о раду судије у погледу квантитета;
- о раду судије у погледу квалитета;
- о решавању старих предметима;
- о извршењу;
- и другим извештајима предвиђеним Судским пословником.

Треба нагласити да се статистички подаци који се користе могу односити искључиво период за који се врши вредновање.

2.2. Извештај о раду суда

Извештај о раду суда представља извештај сачињен у вези надзора над радом суда или судије. Ово је на првом месту ситуација сачињавања извештаја о раду од стране непосредно вишег суда у складу са чланом 11. став 3. Судског пословника, а може се односити на редован надзор или ванредни надзор рада суда или судије.

Како је чланом 11. став 3. Судског пословника предвиђена могућност председника непосредно вишег суда да одреди надзор над радом нижестепеног суда, не и обавеза, Комисија би требало да достављање оваквог извештаја затражи само за случај да је надзор извршен.

Постоји и могућност да је извршена и нека врста другог надзора над радом судије који се вреднује, од стране непосредно вишег суда, у ком случају се и извештај о том надзору може користити.

2.3. Евиденција суда о основаним притужбама, усвојеним приговорима и жалбама због повреде права на суђење у разумном року до које је дошло услед поступања судије чији се рад вреднује.

Судским пословником у члану 10а, предвиђена је обавеза вођења евиденција о притужбама на шестомесечном, годишњем и трогодишњем нивоу и ови извештаји морају бити затражени од председника суда. Требало би јасно назначити на који период се односе извештаји, као и то да се достављају само извештаји о основаним притужбама који у себи садрже

податак о основаности притужбе и основни разлог подношења притужбе (на пример дуго трајање поступка, поштовање рокова за заказивање предмета, израду судске одлуке у законом прописаном року и сл.), односно све оно што је наведено у члану 10а Судског пословника. Такође ће се затражити достављање списа предмета основане притужбе.

Од председника суда ће се такође тражити и подаци о усвојеним приговорима и жалбама због повреде права на суђење у разумном року до које је дошло услед поступања судије чији се рад вреднује. Код ових података треба обратити пажњу да се они односе искључиво на поступање судије чији се рад вреднује имајући у виду да је неретко приговор или жалба због повреде права на суђење у разумном року последица поступања суда, али не увек и самог судије, те би такве изворе требало за случај сумње проверити.

3. Подаци о стручном усавршавању који су уписани у лични лист судије - извори које доставља Високи савет судства и сертификати које достави сам судија

Податке о стручном усавршавању који су уписани у лични лист судије Комисији која спроводи вредновање би требало да достави Високи савет судства јер је надлежан за вођење личног листа судије на основу члана 74. Закона о уређењу судова.[33]

Међутим, како судија чији се рад вреднује има право приговора на изворе података, а председник суда одговара за тачност података из личног листа као и лице на које се подаци односе уколико их је оно саопштило, судија би пре достављања извора података требало да буде упознат и са овом врстом података од стране председника суда, јер је председник суда одговоран за њихову тачност.

Овде треба имати у виду и податке које судија доставља Комисији а који се односе на сертификате о обукама које нису унете у лични лист, као и друге евиденције које могу бити од значаја за вредновање. Чланом 37. став 2. Правилника предвиђено је да је судија дужан да у року од осам дана од истека рока за подношење приговора из члана 36. Правилника, односно у року од осам дана од дана достављања одлуке о приговору, да достави сертификате и друге изворе података који нису уписани у лични лист судије и у друге евиденције, а који могу бити од значаја за вредновање. Ова могућност судије се мора унети у План и то на начин и у роковима како је предвиђено чланом 37. став 2. Правилника.

33 Закон о уређењу судова (*Сл. гласник РС*, бр. 10/2023).

4. Самопроцена и разговор са судијом

Један од извора података за вредновање јесте и виђење сопственог рада судије чији се рад вреднује кроз самопроцену до које се долази или разговором или кроз писано обраћање судије Комисији, а што је регулисано чланом 39 Правилника и Упутством.

Члан 39. Правилника предвиђа да се разговор са судијом обавља у суду у коме судија врши функцију, а да у том разговору судија износи самопроцену свог рада за период за који се врши вредновање и указује на околности које сматра значајним за вредновање свог рада. О том разговору се сачињава записник, док се на захтев судије разговор може тонски снимати.

Упутство предвиђа да је Комисија дужна да обави разговор са судијом из разлога који су наведени у члану 39. Правилника, али истовремено предвиђа да Комисија може израдити образац за самопроцену и доставити га судији чији се рад вреднује. Даље је судији дата могућност да сам определи да ли ће самопроцену изнети у разговору или ће у року који одреди Комисија попунити образац и доставити га Комисији, односно да судија даје сагласност да се уместо разговора користи образац у коме даје самопроцену свог рада.

У пракси то значи да Комисија већ Планом мора да одреди могућност судије да изабере да ли ће самопроцену дати путем разговора или попуњавања обрасца за самопроцену без обављања разговора.

Како је чланом 35. став 6. Правилника предвиђено да Комисија доставља План спровођења поступка вредновања и судији, у Плану би требало навести рок у коме судија мора да обавести Комисију који начин самопроцене је изабрао, као и да укаже судији да ли жели да се разговор тонски снима уколико је одлучио да се са њим обави разговор.

На захтев Комисије, у складу са чланом 38. Правилника, председник суда је дужан да обезбеди просторију и техничку подршку за обављање разговора са судијом чији се рад вреднује, што значи да Комисија мора писаним путем благовремено обавестити о потреби да се услов обезбеди.

5. Непосредан увид у правноснажно окончане предмете у којима је судија поступао као судија појединац или судија известилац у периоду за који се врши вредновање, при чему пет предмета бира сам судија, а пет предмета бира Комисија у складу са чланом 37. Правилника

Члан 37. Правилника је одредио начин избора предмета који ће се користити у поступку вредновања.

Судија је дужан да у року од осам дана од истека рока за подношење приговора из члана 36. Правилника, односно у року од осам дан од дана

достављања одлуке о приговору, одреди пет правноснажних окончаних предмета у периоду за који се врши вредновање његовог рада. У истом овом року Комисија је дужна да одреди пет правноснажно окончаних предмета који ће се користити у поступку вредновања и о томе обавестити судију.

У погледу предмета које бира сам судија јасно је да се у Плану мора назначити обавеза судије да определи бројеве тих предмета у року предвиђеном чланом 37. Правилника и достави их председнику суда, који ће службеним путем доставити предмете Комисији.

Поред тога, да би Комисија могла да изврши увид у предмете по свом избору у складу са чланом 37. Правилника, по достављеном налогу упућеном суду, односно председнику суда, председник суда доставља предмете Комисији. Када истекне рок за подношење приговора из члана 36. Правилника у наредних осам дана од дана истека наведеног рока, односно достављања одлуке о приговору, Комисија мора определити пет предмета и доставити списак тих предмета председнику суда који је дужан да службеним путем достави предмете Комисији, заједно са предметима које је изабрао судија. Све наведене радње Комисија мора предвидети Планом, а такође се морају навести рокови за предузимање радњи. Поред тога, Комисија ће за одређене радње морати да се обраћа председнику суда или судији чији се рад вредније у писаној форми са налозима и роковима за поступање.

6. Непосредан увид и у друге предмете по потреби

Непосредан увид и у друге предмете, треба вршити искључиво ако је то неопходно да би се разјаснила спорна питања у вези са радом судије, овај извор не би требао да буде правило. У случају да Комисија нађе да је потребно да се изврши увид и у друге предмете, о томе мора обавестити судију са образложењем о основаности овакве одлуке Комисије. Свакако би се могао вршити увид само у правноснажно окончане предмете у периоду за који је одређено вредновање.

7. Правилна примена извора података и ограничења

Правилна примена извора података најпре подразумева коришћење података који су предвиђени Правилником и Упутством. Начин употребе је делимично појашњен у досадашњем излагању, а највише пажње треба обратити на право судије на приговор из члана 36. Правилника.

7.1. Приговор судије из члана 36. Правилника

Судија има право да председнику суда поднесе приговор на тачност и потпуност података на основу којих се врши вредновање, у року од осам дана од дана достављања материјала. Приговор се доставља и Комисији, а

председник суд је дужан да о приговору одлучи у року од осам дана ода дана пријема приговора.

Дакле, Правилник је предвидео могућност подношења приговора након достављања материјала Комисији.

Важност овог права судије се огледа у томе да се не може наставити рад Комисије коришћењем предмета, уколико се претходно о приговору не одлучи, односно док не истекне рок за подношење приговора.

7.2. Правилна примена статистике о раду

Важећи Правилник не предвиђа рад судије кроз постојање месечне норме, нити распон бројчаног или процентуалног броја донетих одлука, потврђених, преиначених или укинутих одлука у којим оквирима би се кретали чланови Комисије приликом одлучивања којом оценом ће вредновати рад судије, као ни других података који се могу бројчано или процентуално изразити.

Управо због претпоставке да је рад највећег броја судија успешан, статистичке податке о раду судије треба посматрати у односну на просечан рад суда и судског одељења у коме судија поступа.

Због тога ће се показатељи критеријума који се у складу са чланом 13 Правилника исказују као број (број потврђених, преиначених, укинутих или поништених одлука, у односу на укупан број решених предмета, обим рада судије, број мериторних одлука, број основаних притужби и слични подаци) углавном ценити у односу на податке из статистичких извештаја који се односе на просечно поступање судија тог суда.

У случају када чланови Комисије имају сумњу у тачност података или недоумицу око тумачења статистичких података, тада их треба разрешити уз помоћ секретара суда, управитеља писарнице суда, статистичара или председника суда.

Све наведено се односи и на евиденцију о притужбама и приговорима и жалбама на суђење у разумном року.

8. Извори података који се односе на критеријуме способности обављања задатака руководећег места и преузетог додатног посла и задужења

Комисија би у Плану требало да предвиди обавезу судије чији се рад вреднује да обавести Комисију да обавља руководеће место и има додатни посао и задужења, како би Комисија од председника суда затражила изворе података за оцену ових критеријума.

Ови извори могу бити извештаји о раду судије у погледу послова који су му поверени од стране председника суда (годишњи извештаји о раду),

регистри правних схватања. рад у комисијама унутар суда и остали извори уколико их суд поседује.

Такође, уколико се ради о изворима података које поседује искључиво судија (углавном извори који се тичу учешћа судије у менторском раду, стручном усавршавању, учествовање у радним телима, комисијама, пројектима међународне сарадње и сл.), судију треба обавезати да благовремено достави Комисији ове изворе.

Извори података такође могу бити и подаци о условима рада судије из члана 24. Правилника, те је нужно да Комисија и те податке провери уколико се они не могу проверити кроз достављени материјал и то на начин да затражи од председника суда извештај о тим условима.

ГЛАВА XIII: ЛИСТА СА ОЦЕНОМ КРИТЕРИЈУМА И ПОКАЗАТЕЉА

Суд и судија чије се вредновање врши:

_____

Извршен увид у предмете _____

Обављен разговор са судијом_____

Прочитан образац судије о самопроцени_____

Извршен увид у следеће изворе података:_____

НАПОМЕНА: Упутством о поступању Комисије приликом вредновања рада судије и председника суда које је Високи савет судства донео на седници дана 28.05.2026. године (у даљем тексту Упутство) предвиђено је да:

Комисија спроводи вредновање рада судије по одређеном критеријуму тако што утврђује испуњеност свих показатеља који су Правилником прописани за одређени критеријум, током целог периода за који се врши вредновање.

Ако Комисија утврди да судија током целог периода за који се врши вредновање испуњава све показатеље прописане за одређени критеријум, судија се по том критеријуму вреднује са „изванредно врши судијску функцију“.

Ако Комисија утврди да судија током целог периода за који се врши вредновање испуњава већину показатеља прописаних за одређени критеријум, судија се по том критеријуму вреднује са „успешно врши судијску функцију“

или „задовољавајуће врши судијску функцију“, у зависности од степена и природе недостатака у погледу испуњености појединих показатеља.

Ако Комисија утврди да судија током целог периода за који се врши вредновање не испуњава већину показатеља прописаних за одређени критеријум, судија се по том критеријуму вреднује са „незадовољавајуће врши судијску функцију“.

На основу наведеног предлажу се следеће смернице за вредновање критеријима и показатеља.

1. Критеријум стручно знање и способност његове примене

Показатељи:

1.1. Познавање и примена одговарајућег материјалног и процесног права

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	У поступку су странке упозорене на своја права и обавезе		
2.	У току поступка је утврђено шта је спорно, а шта је неспорно међу странкама		
3	Одлучено је о свим доказним предлозима странака.		
4.	Одређен је временски оквир поступања у складу са законом и хитношћу предмета		
5.	Рочиште за главну расправу је заказано са хитношћу поступка и у складу са Програмом решавања старих предмета		
6.	Суд се старао да се пруже потребна објашњења ради утврђивања чињеница од којих зависи основаност захтева		

7.	Поступање вештака и странака приликом доставе налаза је контролисано у смислу одговарања на постављени задатак и благовременог поступања вештака		
8.	Питања и садржина исказа одговара спорним чињенцама које се доказују у складу са одредбама материјалног права		
9.	Временски оквир је испоштован или благовремено оправдано продужен		
10.	Записници су јасни, тачни, без грешака и садрже потребне и битне наводе и исказе, сачињени су у складу са законом		
11.	Достављање је вршено уредно и екеономично		
12.	Заступање странака је проверавано		
13.	Одлучено је благовремено о захтевима странака и учесника у поступку		
14.	Благовремено су спречене злоупотребе права учесника у поступку		
15.	Странке су слободно могле да употребљавају свој језик и писмо у складу са законом		
16.	Правилно је одлучено о присуству јавности у току поступка		
17.	Писано израђена пресуда је сачињена технички у складу са законом		
18.	Чињенично стање је јасно изложено		
19.	Правилно је препозната норма коју треба применити		
20.	Нису учињене битне повреде поступка		

1.2. Број потврђених, преиначених, укинутих и поништених одлука у поступку по правним лековима, пред Уставним судом и Европским судом за људска права у односу на укупан број решених предмета

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

Да би се овај показатељ вредновао мора се прво утврдити просек потврђених у односу на број донетих одлука на нивоу суда и судског одељења, просек преиначених у односу на број донетих одлука на нивоу суда и судског одељења, просек укинутих у односу на број донетих одлука на нивоу суда и судског одељења, просек потврђених у односу на укупан број донетих одлука судије чији се рад вреднује, просек преиначених у односу на укупан број донетих одлука судије чији се рад вреднује и просек укинутих у односу на укупан број донетих одлука судије чији се рад вреднује.

Даље се морају добијени подаци који се односе на суд и судију чији се рад вреднује стављају у међусобни однос и на следећи начин вреднује показатељ рада судије чији се рад вреднује:

		Испуњава	Не испуњава
1	Број потврђених	У просеку или изнад просека	Знатно испод просека
2	Број укинутих	У просеку или испод просека	Знатно изнад просека
3	Број преиначених	У просеку или изнад просека, ако је просечан и број потврђених и укинутих	Знатно испод просека, ако је велики број укинуих и мали број потврђених

1.3. Непоступање по налогу суда који одлучује о правном леку

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

НЕ ИСПУЊАВА уколико није поступљено ни по једном налогу или већини налога.

ИСПУЊАВА уколико је поступљено по већини или свим налозима.

1.4. Број расправа и претреса отворених у поступку пред другостепеним судом у односу на укупан број предмета против којих је изјављен редован правни лек

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА или НЕ ИСПУЊАВА

НЕ ИСПУЊАВА уколико није отворен претрес и одржана расправа у свим предметима где је то било нужно или у већини предмета.

ИСПУЊАВА уколико је то учињено у већем броју предмета или у свим

предметима у којима је постојала потреба за тим радњама.

КОНАЧНО ВРЕДНОВАЊЕ КРИТЕРИЈУМА:

Критеријум: стручно знање и способност његове примене
Показатељи:

		Испуњава	Не испуњава
1	Познавање и примена одговарајућег материјалног и процесног права		
2	Број потврђених, преиначених, укинутих и поништених одлука у поступку по правним лековима, пред Уставним судом и Европским судом за људска права у односу на укупан број решених предмета		
3	Непоступање по налогу суда који одлучује о правном леку		
4	Број расправа и претреса отворених у поступку пред другостепеним судом у односу на укупан број предмета против којих је изјављен редован правни лек		

У складу са Упутством критеријум стручно знање и способност његове примене се **вреднује са „_____ врши судијску функцију“** јер судија током целог периода за који се врши вредновање испуњава _____.

2. Критеријум аналитичког мишљења и решавања правног питања

Показатељи:

2.1. Препознавање чињеница и доказа који су од значаја за одлучивање у конкретној правној ствари

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Правилно су идентификоване одлучне чињенице које произлазе из материјалноправне норме		
2.	У току поступка су изведени докази који су могли утицати на утврђивање спорних и правно релевантних чињеница		
3	Небитне чињенице и докази су неоправдано оптеретили поступак		
4.	Из образложења произилази зашто су поједине чињенице сматране одлучним, а друге небитне		

2.2. Јасно и сажето приказивање чињеничних и правних питања

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Из одлуке је јасно шта је било спорно међу стрнакама		
2.	Чињенична и правна питања су изложена логичким редоследом		
3	Непотребне чињенице и правна разматрања која нису од значаја за одлучивање су изостављене		
4	Образложење омогућава странкама и вишем суду да без тешкоћа разумеју разлоге донете одлуке.		

2.3. Заузимање јасних ставова у односу на питања која су од значаја за предмет поступка

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Дат је јасан одговор на свако спорно чињенично питање		
2.	Заузет је недвосмислен став о примени материјалног права		
3	Да ли су разлози који подржавају став суда довољни, логични и међусобно повезани		

КОНАЧНО ВРЕДНОВАЊЕ КРИТЕРИЈУМА:

Критеријум способност **аналитичког мишљења и решавања правног питања**

Показатељи:

		Испуњава	Не испуњава
1	препознавање чињеница и доказа који су од значаја за одлучивање у конкретној правној ствари		
2	јасно и сажето приказивање чињеничних и правних питања		
3	заузимање јасних ставова у односу на питања која су од значаја за предмет поступка		

У складу са Упутством критеријум способност аналитичког мишљења и решавања правног питања се **вреднује са „_____"** јер судија током целог периода за који се врши вредновање _____ _____.

3. Критеријум способност за доношење одлуке у примереном року

НАПОМЕНА: за све показатеље се узима у обзир прилив предмета, просечан број решених предмета у одељењу суда у коме ради судија, сложеност предмета, поступање судије у више материја, извештај о раду по старим предметима, услови рада и друге околности од значаја за доношење одлуке у примереном року.

Показатељи:

3.1. Решавање предмета по редоследу пријема и степену хитности у складу са законом и Судским пословником

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Предмети се решавају према редоследу пријема и условима рада		
2.	Предмети се решавају по степену хитности у складу са законом и условима рада		
3	Предмети се решавају по степену хитности у складу са Судским пословником и условима рада		

3.2. Решавање старих предмета

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Стари предмети се решавају у складу са мерама из Програма решавања страих предмета		
2.	Стари предмети се решавају по степену хитности у складу са Судским пословником		
3	Стари предмети се решавају у складу са условима рада		

3.3. Ажурност у поступању

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Радње у поступку се предузимају ажурно		
2.	У поступцима се радње предузимају у складу са условима рада		
3	При предузимању радњи се води рачуна о хитности поступка		

3.4. Степен савладавање прилива

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Степен савладавања прилива у односу на просек суда	У просеку суда или изнад просека	Знатно испод просека
2.	Степен савладавања прилива у односу на услове рада		
3	Број решених предмета у односу на број примљених предмета		

3.5. Дужина трајања поступка

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Дужина трајања у односу на услове рада		
2.	Дужина трајања у односу на сложеност предмета		

3.6. Број основаних притужби на дужину трајања поступка

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Број основаних притужби у односу на просек суда и услове рада	У просеку суда или испод просека	Знатно изнад просека

3.7. Број усвојених приговора и жалби због повреде права на суђење у разумном року до које је дошло услед поступања судије чији се рад вреднује:

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Број усвојених приговора у односу на просек суда и услове рада	У просеку суда или испод просека	Знатно изнад просека
2.	Број усвојених приговора у односу на услове рада и услове рада		

3.8. Израда одлуке у прописаним роковима, а најдуже до 60 радних дана

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Израђене одлуке	Уколико су израђене у свим или већини предмета у наведеном року	Уколико су израђене у већини дуже од наведеног рока, без оправданих разлога

3.9. Постигнути обим рада судије

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Обим рада (донетих одлука) у односу на просек суда, односно судског одељења	У просеку суда или изнад просека	Знатно испод просека
2.	Обим рада у односу на услове рада		

КОНАЧНО ВРЕДНОВАЊЕ КРИТЕРИЈУМА:

Критеријум **способност за доношење одлуке у примереном року**
Показатељи:

		Испуњава	Не испуњава
1	**Решавање предмета по редоследу пријема и степену хитности у складу са законом и Судским пословником:**		
2	**Решавање старих предмета**		
3	**Ажурност у поступању**		
4	**Степен савладавања прилива**		
5	**Дужина трајања поступка**		
6	**Број основаних притужби на дужину трајања поступка**		
7	**Број усвојених приговора и жалби због повреде права на суђење у разумном року до које је дошло услед поступања судије чији се рад вреднује**		
8	**Израда одлуке у прописаним роковима, а најдуже до 60 радних дана**		
9	**Постигнути обим рада судије**		

У складу са Упутством критеријум способност за доношење одлуке у примереном року се **вреднује са „_____“** јер судија током целог периода за који се врши вредновање _____.

4. Критеријум вештина вођења расправе и саслушања

Показатељи:

4.1 Благовремено заказивање рочишта и поступања у предмету

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Суд је благовремено предузео прву процесну радњу у односу на време пријема предмета у рад		
2.	Рочишта се заказују благовремено у односу на број предмета у раду и услове рада		
3.	Процесне радње се предузимају благовремено у односу на број предмета у раду и услове рада		
4.	Након рочишта прва процесна радња је предузета благовремено		
5.	Не постоје дужи временски периоди непоступања без оправданог разлога		

4.2. Предузимање других радњи у циљу испуњавања процесних услова за одржавање рочишта

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Благовремена припрема судије за одржавање рочишта		
2.	Здружени списи предмета који су неопходни за проверу услова за одржавање рочишта		
3	Доношење одлуке о захтевима странака која је неопходна ради одржавања рочишта		

4.3. Усмеравање тока поступка на решавање спорних чињеничних и правних питања

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Благовремено утврђивање спорних и неспорних чињеница		
2.	Извођење доказа који су неопходни за решавање спорних чињеничних питања		
3	Одбијање извођења непотребних доказа		

4.4. Поштовање процесних права странака и учесника у поступку

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Странке су упозорена на процесна права на рочишту		
2.	Обезбеђена је равноправност странака		
3	Станкама и учесницима у поступку је омогућено коришћење процесних права у току поступка		

4.5. Старање о поштовању процесне дисциплине и спречавање злоупотребе процесних овлашћења

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	На рочишту се примењују одредбе о одржавању реда		
2.	Суд се стара о спречавању увреде суда и учесника у поступку		
3	Користе се законска овлашћења за спречавање злоупотребе процесних овлашћења (неоправдано одлагање рочишта, злоупотреба захтева за изузеће..)		

4.6. Број основаних притужби на поступање судије

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Основаност притужбе не указује на образац понашања судије у свим предметима		
2.	Број основаних притужби у односу на услове рада		
3.	Основане протужбе су учестале		

КОНАЧНО ВРЕДНОВАЊЕ КРИТЕРИЈУМА:

Критеријум **вештина вођења расправе и саслушавања**
Показатељи:

		Испуњава	Не испуњава
1	**Благовремено заказивање рочишта и поступања у предмету**		
2	**Предузимање других радњи у циљу испуњавања процесних услова за одржавање рочишта**		
3	**Усмеравање тока поступака на решавање спроних чињеничних и правних питања**		
4	**Поштовање процесних права странака и учесника у поступку**		
5	**Старање и поштовању процесне дисциплине и спречавање злоупотребе процесних овлашћења**		
6	**Број основаних протужби на поступање судија**		

У складу са Упутством критеријум вештина вођења расправе у саслушавања се **вреднује са „_____“** јер судија током целог периода за који се врши вредновање _____.

5. Критеријум усменог и писменог изражавања и аргументовања

Показатељи:

5.1. Коришћење јасног и разумљивог језика у усменом и писаном изражавању

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Рочишта се воде на јасан начин, постављањем недвосмислених питања и јасним извођењем доказа		
2.	Правна терминологија се правилно употребљава		
3.	Образложење није противречно, језички и граматички је исправно		

5.2. Сажето изражавање без непотребног понављања

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	У одлуци се наводе само правно релеванте чињенице из исказа и поднесака учесника у поступку		
2.	У записницима и одлуци се не понављају исти наводи више пута		
3.	Одлука није оптерећена цитирањем законске одредбе већ само упућивањем на исту.		

5.3. Писање судске одлуке језиком који је разумљив за странке у поступку

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Одлука садржи једноставне правне конструкције		
2.	Одлука је је написана правно прецизним језиком који је уједно разумљив просечном грађанину		
3.	Сложени правни институти су образложени на разумљив начин		

КОНАЧНО ВРЕДНОВАЊЕ КРИТЕРИЈУМА:

Критеријум **способност усменог и писменог изражавања и аргументовања**

Показатељи:

		Испуњава	Не испуњава
1	**Коришћење јасног и разумљивог језика у усменом и писаном изражавању**		
2	**Сажето изражавање без непотребног понављања**		
3	**Писање судске одлуке језиком који је разумљив за странке у поступку**		

У складу са Упутством критеријум **способност усменог и писменог изражавања и аргументовања** се **вреднује са „_____“** јер судија током целог периода за који се врши вредновање _____.

6. Критеријум способности организовања судијског посла

Показатељи:

6.1. Ефикасно планирање и коришћење радног времена

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	У току радне недеље је заказан довољан број рочишта		
2.	Евиденција и предевиденција се одређују у складу са Судским пословником		
3.	Одлуке се израђују у току сваког месеца		

6.2. Ефикасно планирање и коришћење људских ресурса, уз поштовање интегритета других судија, помоћника, приправника и других запослених у суду које се претпоставља осим уколико постоје докази о супротном

ИСПУЊАВА (нема доказа за супротно) / НЕ ИСПУЊАВА (има поузданих доказа да је тако)

6.3. Одређивање приоритета и одржавање квалитета рада под већим оптерећењем посла

Уколико Комисија утврди да је дошло до већег оптерећења предметима у одређеном периоду, анализираће рад судије у том периду и утврдити да ли је квалитет судије на истом нивоу као и до тада, као и да ли постоје објективне околности поред оптерећења послом (на пример недостатак судског особља и слично) које онемогућавају одржавању квалитета.

ИСПУЊАВА (квалитет је одржан или је у мањем обиму опао)/ НЕ ИСПУЊАВА (квалитет је опао у већој мери из разлога који се не могу приписати објективним околностима)

6.4. Благовремено поступање по предлозима странака, учесника и другим примљеним поднесцима

Процена се врши увидом у прегледане предмете, разматрањем правне природе предлога странака, евентуалне потребе хитног поступања, условљеног даљег рада суда претходним поступањем другог органа или учесника у поступку.

ИСПУЊАВА (поступање је благовремено у датим околностима)/ НЕ ИСПУЊАВА (поступање није благовремено у датим околностима)

6.5. Број мериторних одлука

Процена се врши увидом у статистичке податке, просечним решавањем на нивоу суда и судског одељења, имајући у виду сложеност предмета, материју у којој се поступа и квалитет рада судије.

ИСПУЊАВА (број мериторних одлука је у складу са околностима које су цењене)/ НЕ ИСПУЊАВА (број мериторних одлука је знатно мањи у односу на околности које су цењене)

6.6. Број других одлука донетих у предмету (враћање иницијалног акта на исправку, решење о ненадлежности, решење о преиначењу тужбе, решење о учешћу умешача, решење о привременој мери, решење о предлогу за враћање у пређашње стање, решење о прекиду и наставку поступка, решење о трошковима поступка, решење о ослобађању од судске таксе, о принудној наплати судске таксе

Комисија треба да процени да ли су одлуке донете благовремено, да ли су биле процесно неопходне и правно утемељене, као и да ли су допринеле ефикасном вођењу поступка и спречавању његовог непотребног одуговлачења.

ИСПУЊАВА (број процесних одлука је у складу са околностима које су цењене)/ НЕ ИСПУЊАВА (број процесних одлука је знатно мањи у односу на околности које су цењене)

6.7. Стручно усавршавање у функцији квалитетног обављања судијске функције

Увидом у лични лист судије и списак похађаних обука које достави судија Комисији утврђује се да судија учествује у едукацијама које се тичу материје у којој поступа, а које такође обрађују актуелна спорна питања. У прегледаним предметима се уочава да квалитетно обављање судијске функције може бити последица и стручног усавршавања.

ИСПУЊАВА (судија се усавршава у раду)/ НЕ ИСПУЊАВА (судија се не усавршава у раду)

КОНАЧНО ВРЕДНОВАЊЕ КРИТЕРИЈУМА:

Критеријум **способност организовања судијског посла**
Показатељи:

		Испуњава	Не испуњава
1	**Ефикасно планирање и коришћење радног времена**		
2	**Ефикасно планирање и коришћење људских ресурса, уз поштовање интегритета других судија, помоћника, приправника и других запослених у суду које се претпоставља осим уколико постоје докази о супротном**		
3	**Одређивање приоритета и одржавање квалитета рада под већим оптерећењем посла**		
4	**Благовремено поступање по предлозима странака, учесника и другим примљеним поднесцима**		
5	**Број мериторних одлука**		
6	**Број других одлука донетих у предмету (враћање иницијалног акта на исправку, решење о ненадлежности, решење о преиначењу тужбе, решење о учешћу умешача, решење о привременој мери, решење о предлогу за враћање у пређашње стање, решење о прекиду и наставку поступка, решење о трошковима поступка, решење о ослобађању од судске таксе, о принудној наплати судске таксе**		
7	**Стручно усавршавање у функцији квалитетног обављања судијске функције**		

У складу са Упутством критеријум **способност организовања судијског посла** се **вреднује са „_____“** јер судија током целог периода за који се врши вредновање испуњава већину показатеља.

7. Способност обављања задатака руководећег места

Показатељи способности обављања задатака руководећег места заменика председника суда су:

- тачно, правилно и уредно обављање послова судије управе који су судији поверени у складу са Судским пословником

ИСПУЊАВА (рад на повереним пословима је благовремен, законит и ефикасан)/ НЕ ИСПУЊАВА (рад на повереним пословима није у функцији законитости и ефикасности)

Показатељи способности обављања задатака руководећег места председника одељења и заменика председника одељења су:

- годишњи резултати рада одељења
- тачан, правилан и благовремен рад одељења

ИСПУЊАВА (годишњи резултати рада одељења указују да је руковођење одељењем ефикасно)/ НЕ ИСПУЊАВА (годишњи резултати рада одељења указују да руковођење одељењем није у функцији ефикасности)

Показатељи способности обављања задатака руководећег места руководиоца судске праксе су:

- уредно вођење регистра правних схватања
- уредно и шравилно вођење евиденција и статистика
- тачан, правилан и благовремен рад одељења судске праксе

ИСПУЊАВА (извори података указују да је руковођење одељењем ефикасно)/ НЕ ИСПУЊАВА (извори података указују да руковођење одељењем није у функцији ефикасности)

Коначно вредновање критеријума способност обављања задатака руководећег места се врши према резултатима оцене показатеља за свако руководеће место понаособ.

8. Преузимање додатног посла и задужења

8.1 Менторство

Показатељ је испуњен уколико је судија био ментор приправнику, волонтеру, полазнику Правосудне академије.

Уколико није било услова у суду, у погледу броја судског особља, да судија има додатно задужење кроз менторство, овај показатељ се не може

ценити позитивно (+), нити негативно (-), већ треба пректижити рубрику због објективне немогућности вредновања по овом показатељу (/).

8.2. Учешће у стручном усавршавању судија и запослених у суду у својству предавача

Показатељ је испуњен уколико је судија учествовао у стручном усавршавању судија и запослених у суду као предавач.

Уколико није било услова да судија оствари овакву врсту додатног рада, овај показатељ се не може ценити негативно.

8.3 Учешће у радним телима за израду нацрта докумената јавних политика, закона и других прописа

Показатељ је испуњен уколико је судија учествовао у наведеним радним телима.

Уколико није било услова да судија оствари овакву врсту додатног рада, овај показатељ се не може ценити позитивно (+), нити негативно (-), већ треба пректижити рубрику због објективне немогућности вредновања по овом показатељу (/).

8.4. Учешће у комисијама и другим радним телима унутар суда

Показатељ је испуњен уколико је судија учествовао у наведеним радним телима.

Уколико није било услова да судија оствари овакву врсту додатног рада, овај показатељ се не може ценити позитивно (+), нити негативно (-), већ треба пректижити рубрику због објективне немогућности вредновања по овом показатељу (/).

8.5 Учешће у јавним расправама о прописима који су од значаја за независност, непристрасност и функционисање судске власти

Показатељ је испуњен уколико је судија учествовао у наведеним јавним расправама.

Уколико није било услова да судија оствари овакву врсту додатног рада, овај показатељ се не може ценити позитивно (+), нити негативно (-), већ треба пректижити рубрику због објективне немогућности вредновања по овом показатељу (/).

8.6 Учешће у пројектима међународне сарадње

Показатељ је испуњен уколико је судија учествовао у пројектима међународне сарадње.

Уколико није било услова да судија оствари овакву врсту додатног рада, овај показатељ се не може ценити позитивно (+), нити негативно (-), већ треба пректижити рубрику због објективне немогућности вредновања по овом показатељу (/).

8.7 Обављање других послова и задужења од значаја за рад суда

Показатељ је испуњен уколико је судија **остварио било коју активност усмерену ка бољем квалитету рада суда, попут учествовања на саветовањима, едукацијама, конференцијама и другим догађајима од значаја за усавршавање и стицање нових знања и искустава судије, израда сентенци, подношење захтева за решавање спорног правног питања, писање реферата, изражавање ставова који доприносе уједначавању судске праске и сл.** Овде могу спадати, на пример, и учешће у дигитализацији суда, израда интерних процедура, координација организационих активности, рад на унапређењу информационих система, припрема приручника, смерница и других докумената који унапређују рад суда.

Уколико није било услова да судија оствари овакву врсту додатног рада, овај показатељ се не може ценити позитивно (+), нити негативно (-), већ треба пректижити рубрику због објективне немогућности вредновања по овом показатељу (/).

Вредновање свих примењених критеријума (члан 41 Правилнака)

	Критеријум	Изванредно врши судијску функцију	Успешно врши судијску функцију	Задовољавајуће врши судијску функцију	Незадовољавајуће врши судијску функцију
1.	Стручно знање и способност његове примене				
2.	Способност аналитичког мишљења и решавања правног питања				
3.	Способност за доношење одлуке у применреном року				
4.	Вештина вођења расправе и саслушања				
5.	Способност усменог и писменог изражавања и аргументовања				
6.	Способност организовања судијског посла				
7.	Способност обављања задатка руководећег места				
8.	Преузимање додатног посла и задужења				

КОНАЧНА ОЦЕНА:_____

ДЕО ТРЕЋИ: ПРИМЕНА ПРАВИЛНИКА О ВРЕДНОВАЊУ РАДА ПРЕДСЕДНИКА СУДА

ГЛАВА I: О ВРЕДНОВАЊУ ПРЕДСЕДНИКА СУДА УОПШТЕ

1. Сврха вредновања рада председника суда

Вредновање рада председника суда представља један од најзначајнијих механизама обезбеђивања квалитета рада судске управе, унапређења организације суда и јачања поверења јавности у судску власт. Иако се председник суда, као судија, вреднује и према критеријумима који се односе на вршење судијске функције, његова улога председника суда подразумева и обављање сложених послова судске управе, због чега је неопходно постојање посебног система вредновања који ће обухватити управо те специфичне надлежности.

Основна сврха вредновања није санкционисање председника суда нити тражење пропуста у његовом раду, већ објективно утврђивање у којој мери је председник суда успешно организовао рад суда, обезбедио услове за ефикасно функционисање судске управе, очувао независност судија и допринео остваривању уставне функције суда. Вредновање, стога, има пре свега развојни, превентивни и корективни карактер.

Полазиште за вредновање представља чињеница да председник суда није руководилац који управља радом судија у погледу одлучивања у конкретним предметима, већ носилац послова судске управе чија је законска обавеза да обезбеди услове у којима ће сваки судија независно, непристрасно и благовремено вршити судијску функцију. Управо зато се приликом вредновања не оцењује исправност судијских одлука које су донеле судије тог суда, већ способност председника да организује рад суда тако да обезбеди законито, правилно, благовремено и ефикасно поступање у свим судским материјама.

Посебан значај вредновања огледа се у јачању институционалне одговорности председника суда. Одговорност председника суда не сме се поистоветити са одговорношћу за исход појединачних судских поступака, већ се односи на квалитет организације рада суда, правилно функционисање судске управе, рационално управљање кадровским, материјалним и финансијским ресурсима, као и обезбеђивање једнаких услова за рад свих судија и запослених. Вредновањем се, стога, утврђује у којој мери је председник суда успешно испунио наведене обавезе руковођења судом.

Један од најважнијих циљева вредновања јесте обезбеђивање ефикасног функционисања суда. Добра организација рада суда непосредно утиче

на благовремено решавање предмета, равномерну расподелу послова, рационално коришћење расположивих кадровских капацитета, ефикасно решавање старих предмета и оптимално коришћење финансијских средстава. Стога се кроз поступак вредновања испитује да ли је председник суда предузео све мере које су биле у његовој надлежности ради постизања наведених циљева.

Истовремено, вредновање има значајну превентивну функцију. Сама чињеница да се рад председника суда периодично и по унапред прописаним критеријумима оцењује подстиче доследну примену закона, Судског пословника и других прописа који уређују рад судске управе. На тај начин вредновање доприноси успостављању јединствених стандарда поступања председника судова и спречавању неправилности у организацији рада суда.

Вредновање има и изражену развојну функцију. Анализа резултата вредновања омогућава председнику суда да препозна области у којима постоји потреба за унапређењем организације рада, ефикаснијим коришћењем ресурса, бољом комуникацијом са судијама и запосленима, као и интензивнијим стручним усавршавањем. На тај начин вредновање не представља само инструмент контроле већ и средство за континуирано унапређење квалитета управљања судом.

Посебан аспект сврхе вредновања односи се на очување независности судија. Председник суда има законску обавезу да својим поступањем не угрожава независност судија, али и да их штити од сваког недозвољеног утицаја који би могао угрозити њихову самосталност у одлучивању. Због тога се један од основних критеријума вредновања односи управо на старање о одржавању независности судија и угледу суда, што показује да је независност судске власти једна од темељних вредности које се штите поступком вредновања.

Вредновање такође има значајну улогу у јачању поверења јавности у рад судова. Суд који је добро организован, који поступа ажурно, транспарентно и у складу са законом, доприноси стварању уверења грађана да судска власт функционише професионално и одговорно. Председник суда, као носилац судске управе и представник суда у односима са другим државним органима, медијима и јавношћу, има значајан утицај на изградњу угледа суда, па се и ова област посебно вреднује.

Поред наведеног, вредновање обезбеђује уједначеност поступања свих комисија које спроводе поступак вредновања. Унапред прописани критеријуми, показатељи и извори података ограничавају могућност произвољног оцењивања и обезбеђују да се рад свих председника судова вреднује према истим стандардима. На тај начин се остварују начела правне сигурности, једнакости и објективности поступка вредновања.

Важно је нагласити да статистички показатељи сами по себи не представљају довољан основ за оцену рада председника суда. Број решених предмета, прилив предмета, број старих предмета или други статистички подаци морају се посматрати у светлу конкретних услова рада суда, расположивих кадровских и материјалних капацитета, организације судске управе и других околности које могу утицати на резултате рада. Управо због тога Правилник прописује да се приликом вредновања узимају у обзир и услови рада председника суда, чиме се обезбеђује да коначна оцена буде заснована на свеобухватној и објективној анализи, а не искључиво на формалним статистичким показатељима.

Имајући у виду све наведено, може се закључити да је сврха вредновања рада председника суда вишеструка. Оно служи као инструмент обезбеђивања законитог, правилног и ефикасног рада судске управе, средство за јачање независности судске власти и поверења јавности у судове, механизам унапређења организације рада суда и професионалног развоја председника суда, али и гаранција да ће се рад председника суда ценити на основу јасних, унапред прописаних, објективних и проверљивих критеријума, уз уважавање конкретних услова у којима суд обавља своју уставну и законску функцију.

2. Врсте вредновања рада председника суда

Правилник о вредновању рада судије и председника суда предвиђа два облика вредновања рада председника суда – **редовно** и **ванредно вредновање**. Иако оба поступка имају исту основну сврху, односно објективну оцену испуњености прописаних критеријума, они се разликују према времену спровођења, разлозима за покретање поступка и њиховој функцији у систему вредновања.

Увођењем редовног и ванредног вредновања законодавац је настојао да обезбеди континуирану контролу квалитета вршења функције председника суда, али и могућност да се његов рад оцени и пре истека редовног периода онда када то захтевају потребе функционисања судског система или одлучивања Високог савета судства. На тај начин успостављен је систем који истовремено обезбеђује правну сигурност председника суда, али и довољну флексибилност да се вредновање спроведе онда када за то постоји оправдан разлог.

Редовно и ванредно вредновање не представљају два различита система оцењивања, већ два процесна механизма за примену истих материјалноправних критеријума. Без обзира на разлог покретања поступка, Комисија је дужна да примени исте критеријуме, исте показатеље, исте изворе података и исту методологију вредновања.

Разлика између ова два облика вредновања, дакле, не постоји у садр-

жини критеријума који се примењују, већ искључиво у времену и разлозима покретања поступка. Редовно вредновање представља правило и спроводи се периодично ради континуираног праћења рада председника суда, док ванредно вредновање представља изузетан механизам који омогућава да се рад председника суда оцени и пре наступања редовног рока када за то постоји законом прописан и оправдан разлог.

2.1. Редовно вредновање рада председника суда

Редовно вредновање представља основни и законом предвиђени облик вредновања рада председника суда. Према члану 8. Правилника, рад председника суда редовно се вреднује **једном у пет година**, а **најкасније две године пре истека мандата**.

Из наведеног произлази да Правилник одређује два временска оквира. Први представља опште правило да се рад председника суда вреднује у петогодишњим интервалима, док други обезбеђује да се поступак вредновања оконча довољно пре истека мандата председника суда. Овакво решење има практичан значај јер омогућава да резултати вредновања буду расположиви приликом одлучивања о питањима која су у надлежности Високог савета судства, укључујући и евентуално поновно конкурисање за функцију председника суда или избор на другу председничку функцију.

Редовно вредновање има пре свега **континуирани и развојни карактер**. Његова сврха није да представља реакцију на одређени проблем у раду председника суда, већ да се у правилним временским интервалима свеобухватно испита како је председник суда обављао послове судске управе током дужег временског периода.

То значи да се приликом редовног вредновања не анализирају појединачне одлуке или изоловани догађаји, већ целокупан начин вршења функције председника суда. Комисија при томе анализира све законом прописане критеријуме, показатеље и изворе података, као и услове рада у којима је председник суда обављао своју функцију. Управо због тога редовно вредновање представља најпотпунији и најобухватнији облик оцене рада председника суда.

Редовним вредновањем се истовремено обезбеђује и једнак третман свих председника судова. Како се поступак спроводи по истим правилима, у истим временским интервалима и на основу унапред прописаних критеријума, обезбеђују се правна сигурност, предвидивост и једнакост у поступку вредновања.

2.2. Ванредно вредновање рада председника суда

За разлику од редовног вредновања, које се спроводи периодично, ванредно вредновање представља изузетак и примењује се само у законом про-

писаним ситуацијама.

Чланом 9. Правилника предвиђено је да се рад председника суда може ванредно вредновати на основу одлуке Високог савета судства у четири случаја:

- због избора на функцију председника другог суда, ако председник суда није редовно вреднован;
- на образложени предлог председника непосредно вишег суда;
- на образложени лични захтев председника суда;
- по службеној дужности, када је то потребно ради обављања послова из надлежности Високог савета судства.

Из наведене одредбе произлази да ванредно вредновање није аутоматско, већ је увек условљено доношењем посебне одлуке Високог савета судства. Савет у сваком конкретном случају процењује да ли постоје законом прописани разлози за покретање поступка.

2.2.1. Ванредно вредновање ради избора за председника другог суда

Први случај ванредног вредновања односи се на ситуацију када председник суда конкурише за функцију председника другог суда, а није претходно редовно вреднован.

Сврха овог облика вредновања јесте да Високи савет судства располаже ажурном и објективном оценом рада кандидата пре доношења одлуке о избору. Без таквог вредновања Савет не би располагао потпуним подацима о начину на који је кандидат обављао функцију председника суда, што би могло утицати на квалитет поступка избора. Овај основ за ванредно вредновање представља логичну последицу чињенице да се председници судова не бирају искључиво на основу испуњености формалних услова, већ је неопходно проценити и резултате њиховог досадашњег рада у судској управи.

2.2.2. Ванредно вредновање на образложени предлог председника непосредно вишег суда

Други основ за покретање поступка јесте образложени предлог председника непосредно вишег суда.

Овде је важно нагласити да Правилник изричито захтева да предлог буде **образложен**. То значи да није довољно само предложити спровођење ванредног вредновања, већ је неопходно конкретно указати на чињенице и околности које оправдавају такву иницијативу.

Разлози могу бити различити, као што су потреба да се оцени рад председника суда услед значајних организационих промена, уочени проблеми у функционисању суда или друге околности које захтевају свеобухватну процену рада председника суда. Међутим, сам предлог не доводи аутоматски до спровођења вредновања, већ Високи савет судства самостално одлучује

да ли су испуњени услови за покретање поступка.

2.2.3. Ванредно вредновање на лични захтев председника суда

Правилник предвиђа и могућност да сам председник суда иницира спровођење ванредног вредновања.

И у овом случају лични захтев мора бити **образложен**, што значи да председник суда треба да наведе разлоге због којих сматра да је потребно да се његов рад вреднује пре наступања редовног рока.

Ова могућност представља значајну процесну гаранцију за председника суда. У пракси може постојати више оправданих разлога за подношење оваквог захтева, као што су намера кандидовања за другу председничку функцију, потреба да се утврде резултати рада након спроведених организационих реформи или други професионални разлози. Ипак, као и код свих других основа за ванредно вредновање, коначну одлуку о покретању поступка доноси Високи савет судства.

2.2.4. Ванредно вредновање по службеној дужности

Најшире постављен основ за покретање ванредног вредновања јесте могућност да Високи савет судства по службеној дужности донесе одлуку о вредновању када је то потребно ради обављања послова из своје надлежности.

Овакво законско решење омогућава Савету да, независно од иницијативе других лица, прибави објективну оцену рада председника суда када је она неопходна за доношење одлука из његове уставне и законске надлежности.

Међутим, ова одредба не сме се тумачити као овлашћење за произвољно покретање поступка. Напротив, и у овом случају мора постојати конкретна потреба која произлази из надлежности Високог савета судства, а сама одлука мора бити заснована на разлозима који оправдавају спровођење ванредног вредновања.

3. Посебност ванредног вредновања председника суда који истовремено обавља судијску функцију

Правилник посебно прописује да се рад судије који истовремено обавља функцију председника суда **ванредно вреднује по одредбама Правилника којима је уређено ванредно вредновање рада судија**.

Ова одредба представља последицу двојне природе функције председника суда. Председник суда је, пре свега, судија који наставља да врши судијску функцију, док истовремено обавља и послове судске управе. Због тога је било неопходно јасно разграничити правила која се односе на ванредно вредновање његовог судијског рада од правила која се односе на вредновање вршења председничке функције.

На овај начин обезбеђује се да се, када је предмет вредновања вршење судијске функције, примењују правила која важе за све судије, док се питања која се односе на обављање послова председника суда вреднују према посебним критеријумима прописаним за председнике судова.

4. О критеријумима за вредновање рада председника суда

Правилник о вредновању рада судије и председника суда полази од тога да се рад председника суда не може ценити на основу једног показатеља или појединачног сегмента његовог рада, већ се вредновање заснива на више међусобно повезаних критеријума који обухватају све најважније аспекте вршења послова судске управе. Наведени критеријуми омогућавају да се на свеобухватан начин оцени како председник суда организује рад суда, руководи судском управом, обезбеђује услове за законит и благовремен рад суда, стара се о примени Судског пословника, сарађује са другим органима и остварује комуникацију са јавношћу.

Према члану 16. Правилника, рад председника суда вреднује се на основу следећих критеријума:

- **старање о одржавању независности судија и угледу суда;**
- **способност организовања рада суда;**
- **способност руковођења судском управом;**
- **способност за обезбеђивање правилног и благовременог рада суда;**
- **старање о примени Судског пословника;**
- **представљање суда у односу са другим државним органима, организацијама, имаоцима јавних овлашћења, странкама и учесницима у поступку;**
- **однос са јавношћу.**

Услови рада, прописани су, такође, као „коректив" који се односе на вредновање председника суда и примењују се приликом вредновања сваког критеријума понаособ.[34]

Сваки од наведених критеријума разрађен је у Правилнику кроз одговарајуће показатеље који представљају конкретне и проверљиве елементе на основу којих Комисија утврђује у којој мери председник суда испуњава прописане стандарде. Због различите природе сваког критеријума, Правилник за сваки од њих прописује посебне показатеље који омогућавају објективно и свеобухватно вредновање рада председника суда. У наставку рада сваки од наведених критеријума биће анализиран посебно, уз детаљно разматрање свих прописаних показатеља, извора података и начина њихове примене у поступку вредновања.

34 Правилник, члан 24. став 2.

ГЛАВА II: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - СТАРАЊЕ О ОДРЖАВАЊУ НЕЗАВИСНОСТИ СУДИЈА И УГЛЕДУ СУДА

1. О критеријуму

Критеријум **старање о одржавању независности судија и угледу суда** представља **квалитативни критеријум** вредновања рада председника суда. За разлику од критеријума који мере организационе способности председника суда (ажурност суда, кадровска организација, управљање предметима и сл.), овај критеријум оцењује да ли је председник суда током периода вредновања обезбедио институционалне услове за независан рад судија, уздржао се од сваког утицаја на одлучивање судија, реаговао када је независност судија била угрожена, својим понашањем допринео очувању угледа суда и сл.

Његова суштина није у томе да председник суда „ствара" независност судија, јер је она гарантована Уставом, већ да својим радом ту независност **штити, чува и не угрожава**.

У Правилнику се полази од претпоставке да се **сматра да је председник суда испунио овај критеријум, осим ако се утврди супротно.** Другим речима, не доказује се да је председник суда активно штитио независност сваког дана, већ се полази од претпоставке да је ту обавезу извршавао.

Критеријум ће бити доведен у питање само ако постоје конкретне чињенице које показују супротно, попут, да је председник суда нарушио независност судија, да је својим понашањем нарушио углед суда или да је пропустио да реагује када је био дужан.

Управо због наведене претпоставке, **терет доказивања није на председнику суда.** Комисија не може закључити да критеријум није испуњен само на основу утиска. Потребно је да постоје објективни докази, конкретне чињенице, проверљиви подаци, извештаји, записници, дисциплинске одлуке и други релевантни докази. У недостатку таквих доказа, Комисија мора сматрати да је критеријум испуњен.

2. Практични примери повреде независности судија од стране председника суда

Независност судије подразумева да судија одлучује искључиво на основу Устава, закона, потврђених међународних уговора и, свакако, слободног судијског уверења.

Председник суда нема овлашћење да утиче на исход појединачног предмета. Отуда, повреду независности може представљати нарочито непосредан притисак на судију. На пример, председник захтева да судија донесе одређе-

ну одлуку, сугерише му исход поступка, указује на значај одређене одлуке, указује да може бити распоређен у друго одељење или да ради другу материју уколико неадекватно не одлучи, ствара атмосферу страха и сл.

Такође, председник може вршити недозвољени утицај и кроз мешање у расподелу предмета, тако што одузме предмет поступајућем судији без законског основа, додели предмет одређеном судији супротно прописаним правилима, манипулише актуматском расподелом предмета и сл.

У пракси се најчешће постављају следећа питања:

Да ли је свака притужба судије доказ повреде независности?

Не. Притужба представља повод за проверу, али не и доказ сама по себи.

Да ли председник суда сме да разговара са судијом о предмету?

Може разговарати о организационим питањима (нпр. рокови, заказивање, процесна дисциплина), али не сме утицати на садржину судске одлуке или правно схватање које ће судија заузети.

Примери нарушавања угледа суда

Углед суда представља поверење јавности у независност, непристрасност и професионалност судске власти.

Нарушавање угледа не мора бити повезано са конкретним предметом. Примери могу бити: непримерено јавно понашање председника суда, недолично опхођење према странкама, недолично опхођење према запосленима; непоштовање етичких стандарда, јавно политичко ангажовање супротно принципу независности, толерисање незаконитости у раду суда и др.

При том, није свако медијско извештавање о суду истовремено и нарушавање његовог угледа. Одлучујуће је да ли је председник суда својим понашањем допринео нарушавању поверења јавности.

ГЛАВА III: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - СПОСОБНОСТ ОРГАНИЗОВАЊА РАДА СУДА

1. Појам и сврха критеријума

Способност организовања рада суда представља један од најзначајнијих критеријума за вредновање рада председника суда, јер непосредно одражава његову организациону и руководећу улогу. За разлику од критеријума који се односе на стручност, ефикасност или углед председника суда, овај критеријум је усмерен на начин на који председник организује функционисање суда као институције.

Полазиште овог критеријума налази се у чињеници да председник суда није само судија који обавља судијску функцију, већ и руководилац судске управе. Његова обавеза није да лично обезбеди добре резултате рада сваког судије, већ да створи организационе услове у којима ће суд функционисати ефикасно, равномерно и у складу са законом.

Сврха овог критеријума је да се утврди да ли председник суда рационално организује кадровске и материјалне ресурсе, обезбеђује правилну организацију рада и ефикасности његовог рада, благовремено предлаже мере ради отклањања проблема прати реализацију донетих мера, обезбеђује услове за ефикасан рад свих организационих јединица суда и сл.

Другим речима, предмет вредновања није сам резултат рада суда као институције, већ квалитет управљања судом од стране председника суда.

У пракси вредновања овај критеријум може изазвати више дилема. Прва дилема која се у пракси може јавити јесте да ли председник одговара за све организационе недостаске суда. Одговор је свакако негативан. Он може одговарати само за недостатке који су у оквирима његове надлежности. Председник не може бити негативно вреднован због околности које не зависе од његове надлежности, као што су: недостатак судија, недовољан број запослених, неодобрен буџет, неодговарајући просторни услови, неизвршавање обавеза других државних органа и др.

Комисија мора разликовати организационе пропусте председника суда од системских проблема које председник није могао отклонити.

С друге стране, није довољно ни само формално испуњење обавеза председика суда, попут доношења правилника, планова, распореда и сл. Комисија треба да утврди да ли се ти акти заиста примењују.

Такође, питање које се може поставити је и да ли се председник вреднује према резултатима или према остваренима активносима. Према Правилнику се председник вреднује пре свега према активностима које је предузимао у оквиру својих овлашћења. Неповољни резултати рада суда сами по себи не значе да председник није добро организовао рад.

Према члану 18. Правилника, показатељи способности организовања рада суда су:

- усвојен Правилник о систематизацији радних места који је усклађен са кадровским и финансијским планом;
- систематизација радних места је у складу са кадровским планом и потребама суда;
- годишњи распоред послова је у функцији ефикасног рада суда;
- равномерно распоређивање волонтера, приправника, судијских помоћника и корисника почетне обуке Правосудне академије;
- успостављање и одржавање добрих међуљудских односа у суду;
- избор руководилаца у суду;
- обезбеђивање једнаких услова за стручно усавршавање и напредовање;
- доношење и праћење спровођења програма решавања старих предмета;
- реализација мера из програма за решавање старих предмета;
- планирање и предлагање буџета за бољи и ефикаснији рад суда;
- предлагање предузимања мера надлежним органима ради побољшања рада суда.

О сваком од побројаних показатеља биће укратко говора у наредним редовима.

2. Усвојен Правилник о систематизацији радних места који је усклађен са кадровским и финансијским планом

Овим показатељем вреднује се да ли је председник суда настојао да обезбеди постојање важећег Правилника о систематизацији који одговара стварним кадровским могућностима и одобреним финансијским средствима.

Није довољно да правилник формално постоји, већ да је председник у границама своје надлежности предузео све, да правилник буде реално применљив. Оно што је свакако важно је и да Правилник има позитивно мишљење Високог савета судства и сагласност Министарства правде.

Извори података за овај показатељ су: Увид у правилник о систематизацији радних места, потитивно мишљење Високог савета судства, сагласност Министарства правде, кадровски план, финансијски план и сл.

Практичан пример:

Комисија утврђује да је председник суда благовремено ускладио систематизацију након измене кадровског плана и обезбедио да сва предвиђена радна места буду у складу са расположивим средствима. Ово је пример

добре праксе.

У другој ситуацији, Комисија би погрешно поступила ако би негативно оценила председника само зато што није попуњен број радних места предвиђен систематизацијом, иако, примера ради, нема одобрења надлежног органа за расписивање конкурса у складу са правилима поступања приликом важења забране запошљавања.

3. Систематизација радних места је у складу са кадровским планом и потребама суда

Овде се процењује да ли структура радних места одговара стварном приливу предмета и организационим потребама суда. С тим у вези, цени се да је председник суда предузео све у оквиру своје надлежности да усклади систематизацију радних места са кадровским планом и потребама суда.

Извори података за овај показатељ су: Увид у правилник о систематизацији радних места, потитивно мишљење Високог савета судства, сагласност Министарства правде, кадровски план, финансијски план и сл.

Практичан пример:

Комисија утврђује да је председник иницирао измену систематизације након повећања броја предмета у појединим одељењима.

У другој ситуацији уследила би био пример лоше праксе Комисије уколико је негативно ценила овај показатељ само зато што суд има мањак запослених, без анализе да ли је председник предлагао измене систематизације.

4. Годишњи распоред послова је у функцији ефикасног рада суда

За овај показатељ се може рећи да је испуњен уколико није било усвојених приговора на исти. Међутим, чак и када су приговори на распоред послова изостали уколико би резултати рада суда указивали на лош рад суда, требало би преиспитати да ли је лоша организација судијског посла која дефинисана Годишњи распоредом послова допринела томе.

Такође је потребно објективно проценити да ли је овај показатељ испуњен у ситуацији када је било приговора на годишњи распоред послова, који је усвојен од стране Високог савета судства. У ситуацији када је председник суда поступио по примедбама Високог савета судства и отклонио неправилност мишљења сам да би овај показатељ требало позитивно оценити.

Извор података: приговори, одлука ВСС, извештај о раду суда

Практичан пример:

Комисија анализира начин расподеле предмета, замене одсутних судија и организацију одељења. Ово је позитиван пример судске праксе.

Негативан пример поступања Комисије био би у случају да је оцена заснована само на постојању годишњег распореда без анализе његове функционалности.

5. Равномерно распоређивање волонтера, приправника, судијских помоћника и корисника почетне обуке Правосудне академије

Председника суда доноси распоред рада судијских помоћника и приправника те се кроз распоред може видети да ли је распоређивање било равномерно.

Извор података: Годишњи распоред послова, Одлука ВСС по приговору

Практичан пример:

Позитиван пример праксе поступања комисије био би када Комисија утврђује да су помоћници распоређивани према обиму посла и сложености предмета.

Негативан пример праксе поступања Комисије био би у случају када Комисија занемарује чињеницу да је неравномерна расподела била последица специфичности појединих судских одељења.

6. Успостављање и одржавање добрих међуљудских односа у суду

Наведени показатељ не подразумева процену личне популарности председника, већ његову способност да обезбеди професионалну сарадњу и радну атмосферу.

Овај показатељ би се могао проверавати кроз писана указивања судија и запослених у суду на лоше међуљудске односе, а свакако путем разговора са председником суда у ком случају га треба питати да се изјасни о међуљудским односима и да ли је има захтеве за решавање евентуалних конфликата међу колегама. У одсуству супротних доказа треба сматрати да је овај показатељ испуњен.

Практичан пример:

Позитиван пример праксе поступања Комисије био би случај где Комисија анализира извештај о предузетим мерама које је председник предузимао ради решавања конфликата и унапређења комуникације.

Негативна пракса Комисије била би у случају где Комисија оцену ис-

кључиво на основу појединачних незадовољстава без утврђивања њихове основаности.

7. Избор руководилаца у суду

Процењује се да ли су руководиоци организационих јединица бирани на основу стручности, искуства и потреба суда.

Уколико су позитивни извештаји о раду одељења руководилаца или уколико руководиоци испуњавају прописане обавезе, показатељ је испуњен.

Извор података: извештаји о раду, евиденције о раду одељења.

8. Обезбеђивање једнаких услова за стручно усавршавање и напредовање

Овде се процењује да ли су свим судијама и запосленима омогућене једнаке могућности за стручно усавршавање. Комисија треба да утврди да ли се свим судијама, без разлике, упућују позиви за стручна усавршавања.

Извор података: евиденција председника суда о томе како распоређује судије за саветовања са доказима о својим тврдњама.

Практичан пример:

Комисија утврђује да су позиви за обуке били доступни свим заинтересованима и да су критеријуми избора били транспарентни. Ово је позитиван пример поступања Комисије.

У другој ситуацији оцена Комисије је заснована на чињеници да нису сви били упућени на све обуке, без анализе реалних могућности и потреба суда.

9. Доношење и праћење спровођења програма решавања старих предмета

Председник суда треба не само да донесе програм већ и да прати његову примену. Комисија треба да Уизврши увид у Програм решавања старих предмета и у доказе о реализацији истог. То су уједно и извори.

Практичан пример:

Позитиван пример праксе је где Комисија анализира извештаје, периодичне контроле и корективне мере, а наравно у складуса Програмом за решавање старих предмета у који је претходно извршила увид.

Негативна пракса поступања Комисија била би у случају где је вредновање извршено искључиво на основу чињенице да је програм донет.

10. Реализација мера из програма за решавање старих предмета

Овде је тежиште на стварној примени планираних мера. У суштини, овај показатељ је повезан са показатељем доношења и праћења спровођења програма решавања старих предмета, па је ова два показатеља потребно јединствено посматрати.

Извори података би били истоветни за оба поменута показатеља.

11. Планирање и предлагање буџета за бољи и ефикаснији рад суда

Овде се оцењује активност председника у планирању финансијских потреба суда. Увид у финансијски план и извршење истог, то су уједно и извори.

12. Предлагање предузимања мера надлежним органима ради побољшања рада суда.

Овај показатељ вреднује иницијативност председника суда према органима који су надлежни за обезбеђивање услова за рад суда. То могу бити разна обраћања и указивања председника суда на проблеме у раду, на пример Високом савету судства или Министарству правде, које би требало да буду благовремена и утемељена.

Извор података: обраћања

Практичан пример:

Позитиван пример поступања Комисије био би где она утврђује да је председник редовно указивао на недостатке у кадровима, простору, опреми и финансирању и предлагао конкретне мере за њихово отклањање.

Негативан пример Комисије био би где Комисија негативно вреднује председника зато што надлежни органи нису прихватили његове иницијативе, иако је председник благовремено и аргументовано предузео све мере из своје надлежности.

ГЛАВА IV: ПРАКТИЧАН ПРИМЕР КРИТЕРИЈУМА - СПОСОБНОСТ РУКОВОЂЕЊА СУДСКОМ УПРАВОМ

1. Појам и сврха критеријума

Способност руковођења судском управом представља критеријум којим се процењује колико је председник способан да обезбеди ефикасно, законито и економично функционисање суда као организације. За разлику од критеријума који су усмерени на организацију суђења, овај критеријум се односи на административно, финансијско и материјално управљање судом.

Судска управа подразумева читав низ послова који омогућавају несметан рад суда: управљање људским, материјалним и финансијским ресурсима, старање о законитом трошењу буџетских средстава, обезбеђивање услова за рад судија и судског особља, као и контролу појединих прихода суда, пре свега судских такси.

Председник суда није само носилац судске власти, већ и руководилац државног органа. Управо зато овај критеријум вреднује његову управљачку способност, одговорност и домаћински однос према јавним средствима.

Основна сврха овог критеријума јесте да се утврди да ли председник суда обезбеђује рационално, законито и транспарентно функционисање судске управе.

Свакако, није циљ вредновања по овом критеријуму да се председник сматра лично одговорним за сваки административни пропуст, већ да се процени да ли је успоставио систем који такве пропусте своди на минимум.

У пракси се често могу јавити дилеме и да ли председник суда непосредно одговара и за непосредне пропусте у раду служби суда. Примера ради, финансијске и административне послове непосредно обављају рачуноводство, секретар суда и друге стручне службе. Због тога је препорука Комисији да направи разлику између пропуста председника у организовању рада, од појединачне грешке службеника. Председник не може бити негативно вреднован због сваке административне грешке ако је успоставио адекватан систем контроле и предузео све активности да се овакве грешке сведу на минимум.

Такође, уколико су одређени недостаци условљени недовољним средствима за рад суда а председник је предузео све радње у циљу обезбеђивања буџета, недовољан буџет не мора бити последица лошег руковођења. Комисија зато не треба да цени количину расположивих средстава, већ начин њиховог коришћења.

Отуда, приликом примене овог критеријума Комисија треба да процењује систем управљања, а не појединачне пропусте одређених службеника који су се десили у оквирима њихове радне обавезе, потом, треба да цени активности председника након уочених неправилности, да

узме у обзир величину суда, број предмета и расположиве ресурсе, као и да посебну пажњу посвети постојању превентивних механизама контроле које је председник установио.

Показатељи овог критеријума су:

- савесно и одговорно коришћење расположивих ресурса
- законито и правилно финансијско пословање суда
- контрола наплате судске таксе.

Сваки показатељ ће бити детаљно појашњен.

2. Савесно и одговорно коришћење расположивих ресурса

Предметни показатељ процењује способност председника суда да рационално користи све ресурсе којима суд располаже.

Под ресурсима се не подразумевају само финансијска средства, већ и, примера ради, судско особље, просторије суда, суднице, информатичка опрема, службена возила буџет и сл.

Савесно коришћење ресурса подразумева да председник планира, распоређује и користи расположива средства тако да се обезбеди максимална ефикасност рада суда без непотребних трошкова.

Комисија не треба да цени да ли суд има довољно ресурса, већ да ли су постојећи ресурси рационално искоришћени.

Практичан пример:

Позитивна пракса би била када Комисија утврђује да је председник суда прерасподелио запослене у најоптерећенија одељења, омогућио оптимално коришћење судница, рационализовао трошкове, обезбедио да ниједан ресурс не стоји неискоришћен. Иако суд располаже ограниченим средствима, утврђује се да су сва средства коришћена домаћински. Комисија овај показатељ вреднује највишом оценом.

Пример негативне праксе поступања Комисије била би где она закључује да председник није успешно руководио судом само зато што је суд имао недостатак службеника или недовољан буџет. При томе уопште не анализира како су постојећи ресурси били распоређени, да ли су постојале објективне препреке за добру организацију суда, попут недовољног буџета и сл. Овакво вредновање није правилно јер се председнику приписују околности које нису под његовом контролом.

3. Законито и правилно финансијско пословање суда

Овим показатељем процењује се да ли председник суда обезбеђује да се финансијско пословање суда одвија у складу са законом и правилима буџетског пословања.

Извор података: вршити увид у извештаје ревизије (ДРИ или интерне ревизије), податке о планирању и реализацији буџета, финансијске извештаје и сл.

Практичан пример:

Позитиван пример би био када Комисија утврђује да ревизија није констатовала значајне неправилности, председник је благовремено отклањао уочене недостатке, све препоруке контролних органа су спроведене финансијско пословање је транспарентно. На основу укупне слике рада Комисија позитивно вреднује овај показатељ.

Пример негативне праксе Комисије био би када Комисија негативно вреднује председника јер је ревизија констатовала један формални административни пропуст. При томе не утврђује да ли је председник био одговоран, да ли је пропуст одмах отклоњен, као и да ли је пропуст имао било какав финансијски значај. Оваква оцена није у складу са сврхом вредновања јер једнократна формална грешка не мора указивати на неспособност руковођења судском управом.

4. Контрола наплате судске таксе

Овај показатељ се односи на способност председника суда да обезбеди ефикасан систем контроле наплате судских такси.

Сврха није да председник лично прати сваки предмет, већ да успостави организацију рада која обезбеђује благовремено утврђивање таксене обавезе, потом, редовну наплату судских такси, контролу застарелости потраживања по основу судских такси, праћење извршења решења о судским таксама, као и благовремено предузимање мера принудне наплате када су испуњени законски услови.

Судске таксе представљају јавни приход, па је њихова наплата важан сегмент одговорног управљања судом.

Комисија треба да вреднује организацију система наплате, а не појединачне случајеве ненаплаћене таксе.

Она врши увид у све извештаје који се тичу контроле наплате судске таксе и предузетих мера председника ради остварења овог циља, па би то били и извори података.

Практичан пример:

Позитиван пример поступања био би када Комисија утврђује да је председник успоставио евиденцију ненаплаћених такси, спровео периодичне контроле, пратио реализацију мера наплате и сл. Комисија овде закључује да је систем контроле функционалан и овај показатељ високо вреднује.

Негативан пример поступања Комисије био би када Комисија негативно вреднује председника само зато што је у једном предмету дошло до пропуштања наплате судске таксе. При томе не испитује да ли је реч о изолованом случају и да ли је на другој страни постојао функционалан систем контроле, као и да ли је председник након сазнања предузео мере за отклањање пропуста. Овакво поступање није правилно, јер предмет вредновања није појединачна грешка, већ способност председника да организује и контролише систем наплате судских такси.

ГЛАВА V: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - СПОСОБНОСТ ЗА ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ ПРАВИЛНОГ И БЛАГОВРЕМЕНОГ РАДА СУДА

1. Појам и сврха критеријума

Способност за обезбеђивање правилног и благовременог рада суда представља критеријум којим се процењује способност председника да организује, прати и контролише укупно функционисање суда као институције. За разлику од критеријума који се односе на управљање материјалним и финансијским ресурсима, овај критеријум је усмерен на обезбеђивање законитог, уредног, ефикасног и благовременог рада свих организационих јединица суда.

Председник суда је, у складу са законом и Судским пословником, одговоран за рад судске управе и има обавезу да обезбеди услове за правилно функционисање суда, надзире примену Судског пословника, прати рад организационих јединица, стара се о благовременом извршењу законом прописаних послова и предузима мере када уочи неправилности.

Овај критеријум не вреднује непосредан рад судија у вршењу судијске функције, већ способност председника суда да успостави организациони систем који омогућава да суд у целини ради законито, уредно и ефикасно.

Основна сврха овог критеријума јесте утврђивање да ли председник суда успешно обезбеђује функционисање суда као јединственог организационог система.

Коначан циљ јесте да се оцени способност председника суда да својим управљачким активностима обезбеди несметано функционисање суда и допринесе остваривању права грађана на суђење у разумном року.

Дилеме које се могу јавити у пракси често се могу јавити по питању граница овлашћења председника суда. Председник суда има овлашћења у области судске управе, али нема право да утиче на одлучивање судија у појединачним предметима. Због тога Комисија мора јасно разликовати организацију рада суда од вршења судијске функције. Неправилност у појединачном предмету не значи аутоматски да председник није обезбедио правилан рад суда.

Такође, дилема се може јавити у погледу препознавања ситуације када је у питању појединачни пропуст или системски недостатак. У сваком суду могу настати појединачни организациони пропусти. Комисија зато треба да утврђује да ли постоји системски проблем на који председник благовремено реагује и предузима адекватне мере, или је у питању само изоловани случај који сам по себи не указује на лоше руковођење.

С тим у вези, препорука је да Комисија, приликом вредновања овог критеријума треба да вреднује систем организације рада, а не појединачне случајеве, као и да анализира да ли председник реагује благовремено и ефикасно.

Показатељи у оквиру овог критеријума су:

- тачна, правилна и уредна примена Судског пословника;
- законит, правилан и благовремен рад свих судских одељења;
- редовна и правилна израда и анализа извештаја о раду;
- праћење рада судских тумача, судских вештака и судија поротника, као и предузимање одговарајућих мера;
- старање о благовременом извршењу кривичних и прекршајних санкција;
- благовремено решавање поднетих притужби.[35]

О овим показатељима ће бити речи детаљније у наредним редовима.

2. Тачна, правилна и уредна примена Судског пословника

Наведеним показатељем процењује се да ли председник суда обезбеђује доследну примену Судског пословника у свим областима судске управе.

То обухвата најчешће правилно формирање предмета, распоред послова, вођење уписника, рад писарнице, достављање аката, архивирање, поступање у складу са прописаним роковима као и примену свих других организационих правила прописаних Судским пословником.

Комисија не треба да цени појединачну административну грешку, већ да ли председник обезбеђује системску и доследну примену Судског пословника.

Практични пример:

Пример добре праксе био би када Комисија утврђује да су интерним контролама редовно отклањане неправилности, да су организационе процедуре усклађене са Судским пословником и да председник благовремено реагује када се уоче одступања. На основу укупног функционисања система овај показатељ се високо вреднује.

У другој ситуацији, негативни пример био би да Комисија негативно вреднује председника суда због једне административне грешке у вођењу уписника, без утврђивања да ли је реч о системском проблему и да ли је председник предузео мере за отклањање пропуста. Такво вредновање није у складу са сврхом критеријума, па би ово био негативан пример судске праксе.

35 Правилник, члан 20.

3. Законит, правилан и благовремен рад свих судских одељења

Председник суда је дужан да прати функционисање свих судских одељења и обезбеди њихов законит и благовремен рад. Не оцењује се квалитет појединачних судских одлука, већ организација рада судских одељења, равномерност оптерећења координација рада одељења, а свакако и отклањање уочених организационих проблема.

4. Редовна и правилна израда и анализа извештаја о раду

Извештаји о раду представљају основно средство за праћење функционисања суда. Овде се оцењује се да ли председник обезбеђује благовремену израду извештаја, анализира добијене податке, користи резултате анализа приликом доношења управљачких одлука, предузима мере на основу уочених проблема.

Није довољно да извештаји формално постоје. Они морају бити средство управљања радом суда.

5. Праћење рада судских тумача, судских вештака и судија поротника, као и предузимање одговарајућих мера

Обавеза је председника суда да прати рад лица која учествују у функционисању суда, али нису судије. Конретизација ове обавезе своди се на праћење рада тумача, судских вештака, судијских поротника и то превасходно у погледу правилности њиховог именовања, а затим и у правилној примени процедуралних прописа приликом њиховог рада (уредност налаза и мишљења, поштовање рокова и сл.)

Не вреднује се квалитет сваког појединачног налаза вештака или рада тумача, већ постојање система надзора.

6. Старање о благовременом извршењу кривичних и прекршајних санкција

Овим показатељем процењује се да ли председник обезбеђује да суд благовремено предузима радње које претходе извршењу правноснажно изречених кривичних и прекршајних санкција.

Оцењује се:

- организација поступка извршења;
- праћење рокова;
- благовремено достављање одлука;
- контрола административних поступака који претходе извршењу

санкција.

Комисија не треба да председника сматра одговорним за рад органа који непосредно спроводе извршење санкција, већ да цени да ли је овај поступак правилно организован, да ли председник прати рокове извршења, да ли се одлуке о извршењу уредно и благовремено достављају и сл.

7. Благовремено решавање поднетих притужби

Предметни показатељ се односи на поступање председника суда по притужбама странака и других лица које се односе на рад суда, у складу са законом и Судским пословником.

Овде Комисија треба да оцени благовременост поступања, потпуност разматрања навода, предузимање мера када су притужбе основане, вођење евиденције, праћење ситуација које се понављају и сл.

Није довољно само формално одговорити на притужбу. Потребно је да председник, када утврди пропусте, предузме мере ради њиховог отклањања и спречавања њиховог понављања.

Практични пример:

Пример позитивне праксе поступања Комисије био би када утврђује да председник редовно и у законским роковима одлучује о притужбама, да анализира њихове узроке и, када су основане, предузима организационе мере ради отклањања уочених недостатака. Овакав приступ указује на активан и одговоран однос према судској управи и представља пример добре праксе.

Пример негативне праксе Комисије био би када Комисија негативно вреднује председника искључиво на основу већег броја поднетих притужби, не испитујући њихову основаност, благовременост поступања по њима и мере које је председник предузео након њиховог разматрања. Такав приступ није правилан, јер број притужби сам по себи није поуздан показатељ квалитета рада председника суда. Предмет вредновања треба да буде начин поступања по притужбама и ефикасност мера које председник предузима ради отклањања утврђених неправилности.

ГЛАВА VI: ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - СТАРАЊЕ О СПРОВОЂЕЊУ СУДСКОГ ПОСЛОВНИКА

1. Појам и сврха критеријума

Критеријум **старање о спровођењу Судског пословника** се односи на способност председника суда да обезбеди доследну и правилну примену правила којима је уређена унутрашња организација, пословање и администрација суда. Док се критеријум способности за обезбеђивање правилног и благовременог рада суда односи на целокупно функционисање суда као организационог система, овај критеријум је уже усмерен на спровођење конкретних правила и процедура прописаних Судским пословником.

Председник суда је, као руководилац судске управе, дужан да обезбеди да се све евиденције, регистри, статистике, уписници и сл. воде у складу са прописима, да се рад суда прати кроз поуздане податке и да организација рада буде усклађена са правилима Судског пословника. Правилна примена ових правила представља предуслов за законитост, транспарентност и ефикасност рада суда.

Овај критеријум стога вреднује не само формално поштовање Судског пословника, већ и способност председника да успостави систем у коме се његове одредбе доследно примењују у свакодневном раду суда.

У пракси се може десити да су све евиденције формално уредне, али да се не ажурирају редовно или да не одражавају стварно стање.

Комисија зато не треба да се задржи искључиво на формалној исправности документације, већ треба да процени да ли се евиденције воде благовремено, тачно и да ли се користе као средство управљања радом суда.

Оно што је, такође, важно препознати приликом вредновања јесте да непосредно непосредно вођење евиденција, регистра и статистика најчешће обављају запослени у судској управи. Отуда Комисија мора направити разлику између појединачне грешке службеника од пропуста председника да организује и контролише рад служби. Председник не треба да буде негативно вреднован због изолованог административног пропуста ако је успоставио адекватан систем контроле.

Приликом примене овог критеријума Комисија треба да анализира тачност и поузданост службених евиденција, да утврди да ли председник редовно прати и контролише примену Судског пословника, а да истовремено узме у обзир специфичности надлежности суда и организације судске управе.

Иначе, Правилником прописани показатељи критеријума старања о спровођењу Судског пословника су:

- уредно и правилно вођење евиденција и статистика;
- правовремено увођење нових подуписника ради равномернијег

оптерећења судија;
- уредно вођење регистра правних схватања;
- уредно вођење јавних књига у складу са посебним законима.[36]

О сваком показатељу појединачно биће посвећено неколико речи.

2. Уредно и правилно вођење евиденција и статистика

Поменутим показатељем процењује се да ли председник суда обезбеђује да се све службене евиденције и статистички подаци воде уредно, тачно и ажурно.

Комисија не треба да вреднује само формално постојање евиденција, већ и њихову поузданост, ажурност и употребљивост.

Практичан пример:

Позитивни пример праксе је када Комисија утврђује да се све службене евиденције ажурирају редовно, да статистички подаци одговарају стварном стању и да председник користи те податке приликом организације рада суда. Показатељ се високо вреднује.

У другом примеру, Комисија негативно вреднује председника само зато што је у једном извештају уочена техничка грешка у статистици, без утврђивања да ли је реч о изолованом случају и да ли је председник обезбедио систем контроле тачности података. Такав приступ није у складу са сврхом вредновања и у питању је негативни пример праксе.

3. Правовремено увођење нових подуписника ради равномернијег оптерећења судија

Подуписници представљају организациони механизам који омогућава равномернију расподелу предмета и ефикасније управљање приливом.

Овим показатељем процењује се да ли председник суда благовремено препознаје потребу за увођењем нових подуписника и предузима одговарајуће мере ради равномернијег оптерећења судија.

Најчешће је вођење уписника и подуписника данас аутоматизовано (примера ради кроз програм Мега либра и сл.), али свакако одговорност за контролу и правилно функционисање подуписника сноси председник суда.

36 Правилник, члан 21.

4. Уредно вођење регистра правних схватања

Регистар правних схватања представља значајан инструмент уједначавања судске праксе и обезбеђивања правне сигурности.

Председник није одговоран за садржину самих правних схватања, већ за организацију и уредност вођења регистра.

5. Уредно вођење јавних књига у складу са посебним законима

Овај показатељ односи се на судове који, у складу са посебним законима, воде јавне књиге (нпр. регистар привредних субјеката који води привредни суд, а који мора бити у складу са Законом о привредним друштвима и Законом о јавним установама).

Комисија треба да води рачуна да овај показатељ није подједнако применљив на све судове, већ само на оне који имају надлежност за вођење одговарајућих јавних књига.

ГЛАВА VII: ПРАКТИЧАН ПРИМЕР КРИТЕРИЈУМА - ПРЕДСТАВЉАЊЕ СУДА У ОДНОСУ СА ДРУГИМ ДРЖАВНИМ ОРГАНИМА, ОРГАНИЗАЦИЈАМА, ИМАОЦИМА ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА, СТРАНКАМА И УЧЕСНИЦИМА У ПОСТУПКУ

1. Појам и сврха критеријума

Критеријум представљање суда у односу са другим државним органима, организацијама, имаоцима јавних овлашћења, странкама и учесницима у поступку односи се на способност председника суда да, у оквиру својих законом прописаних овлашћења, представља суд као институцију, обезбеђује успешну институционалну сарадњу и омогућава ефикасну комуникацију са свим субјектима који остварују контакт са судом.

Председник суда, као представник суда, има обавезу да обезбеди добру сарадњу са другим државним органима и институцијама, али истовремено и да омогући да суд буде приступачан грађанима, странкама и другим учесницима у поступку, без нарушавања независности судске власти и самосталности судија у одлучивању.

За разлику од критеријума који се односе на унутрашњу организацију рада суда, овај критеријум је усмерен на спољашњу функцију председника суда, односно на начин на који суд комуницира са другим институцијама и јавношћу.

Основна сврха овог критеријума јесте утврђивање да ли председник суда успешно представља суд као независну, професионалну и доступну институцију.

Коначан циљ овог критеријума није оцена личних комуникационих способности председника суда, већ процена његове способности да изгради институционалне односе који доприносе законитом, ефикасном и транспарентном раду суда.

Важно је поменути да, приликом вредновања овог критеријума, треба имати у виду да је председник суда дужанда сарађује са другим државним органима, али та сарадња никада не сме довести до утицаја других органа на судску власт. Зато Комисија треба да вреднује институционалну сарадњу, а не степен блискости са другим органима. Исто тако, важна је делотворност те сарадње, а не само оцена квантитета (кроз анализу броја примљених странака или обављених састанака и сл.)

Када је у питању овај критеријум, њега одликују следећи показатељи:

- делотворна сарадња суда са другим државним органима, организацијама и имаоцима јавних овлашћења;
- доступност председника суда и судске управе за странке и друге учеснике у поступку.[37]

2. Делотворна сарадња суда са другим државним органима, организацијама и имаоцима јавних овлашћења

Наведеним показатељем процењује се способност председника суда да обезбеди ефикасну, закониту и континуирану сарадњу суда са другим државним органима, организацијама и имаоцима јавних овлашћења.

Таква сарадња нарочито обухвата сарадњу са другим судовима, јавним тужилаштвима, органима унутрашњих послова, јавним правобранилаштвима, јавним бележницима, јавним извршитељима, катастром непокретности и другим органима када је то неопходно за функционисање суда.

Комисија не треба да цени интензитет сарадње сам по себи, већ њену делотворност, законитост и допринос ефикасном раду суда.

3. Доступност председника суда и судске управе за странке и друге учеснике у поступку

Овај показатељ се односи на способност председника суда да обезбеди приступачност судске управе странкама, њиховим пуномоћницима, другим учесницима у поступку и грађанима, у питањима која спадају у делокруг судске управе.

То подразумева организовање пријема странака, благовремено поступање по њиховим захтевима који се односе на судску управу, омогућавање добијања информација у складу са законом, ефикасно поступање по представкама и захтевима и сл.

Истовремено, председник суда мора водити рачуна да се кроз ову комуникацију не наруши независност судија нити да се разговара о меритуму конкретних предмета.

Комисија треба да процени да ли је председник успоставио систем који омогућава приступ судској управи, а не да ли је лично разговарао са сваким подносиоцем захтева.

37 Правилник, члан 22.

ГЛАВА VIII: ПРАКРИЧНА ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА - ОДНОС СА ЈАВНОШЋУ

1. Појам и сврха критеријума

Критеријум **однос са јавношћу** односи се на способност председника суда да обезбеди транспарентност рада суда и благовремено, тачно и потпуно информисање јавности о питањима од значаја за рад суда. Наравно, све то се мора чинити у складу са законом и уз пуно поштовање независности судске власти, права на правично суђење и заштите поверљивих података.

Председник суда, као представник суда и руководилац судске управе, има значајну улогу у изградњи поверења јавности у правосуђе. Савремени стандарди судске управе полазе од начела да судови не смеју бити затворене институције, већ органи који, у границама законом дозвољеног, обезбеђују јавности благовремен приступ информацијама о свом раду.

Овај критеријум не вреднује медијску експонираност председника суда, већ његову способност да успостави систем јавног информисања који је законит, благовремен, објективан и доступан свим заинтересованим лицима.

Његова основна сврха јесте да се утврди да ли председник суда обезбеђује транспарентност рада суда и остварује јавност рада судске власти у мери која је прописана законом. Отуда, правилном применом овог критеријума Комисија процењује да ли председник обезбеђује редовно информисање јавности о питањима значајним за јавност, омогућава благовремен приступ информацијама од јавног значаја, обезбеђује професионалну сарадњу са медијима и сл. Све то доприноси јачању поверења јавности у судство.

Оно што је важно указати јесте да велики број саопштења и наступа не значи сам по себи да суд има добар однос са јавношћу. Важно је да у односу са јавношћу буду благовремено пружене потпуне и тачне информације, које су од интереса за јавност и медије. Исто је потребно указати да се не треба вредновати јавно иступање непосредно самог председника суда. Односи са јавношћу се у многим судовима остварују преко портпарола, службе за информисање или овлашћених лица. Комисија зато треба да вреднује способност председника да организује такав систем, а не искључиво његово лично појављивање у јавности. Притом, сам број саопштења није од утицаја. Може се десити ситуација да није било јавних обавештења, јер није постојала потреба за таквим наступањем.

Показатељи испуњености критеријума односа са јавношћу су:

- редовно и благовремено обавештавање јавности о раду суда;
- редовно и ажурно обавештавање медија о раду суда и појединим предметима;
- ажурна израда и објављивање информатора о раду суда;

- ажурна интернет страница суда.[38]

Сваки показатељ ће појединачно бити обрађен.

2. Редовно и благовремено обавештавање јавности о раду суда

Редовним и благовременим обавештењем јавности о раду суда процењује се да ли председник суда обезбеђује редовно информисање јавности о активностима суда, организацији рада, статистичким показатељима, значајним догађајима и другим информацијама чије је објављивање у складу са законом.

Јавност рада представља значајан механизам изградње поверења грађана у правосуђе. Зато, Комисија треба да процени континуитет, благовременост и квалитет информисања, а не број објављених саопштења.

Практичан пример:

У једном примеру Комисија утврђује да суд редовно објављује информације о свом раду, благовремено информише јавност о организационим променама и важним активностима суда и да су информације лако доступне свим заинтересованим лицима. Показатељ се позитивно вреднује и овде се ради о позитивном примеру судске праксе.

У другом примеру, Комисија негативно вреднује председника суда само зато што током одређеног периода није било већег броја саопштења за јавност, без анализе да ли су постојали догађаји који су захтевали јавно информисање. Такав приступ Комисије није правилан, јер број саопштења није самосталан показатељ квалитета односа са јавношћу.

3. Редовно и ажурно обавештавање медија о раду суда и појединим предметима

Наведени показатељ односи се на организовано и благовремено информисање медија о раду суда и, када је то законом дозвољено, о појединим предметима од значаја за јавност.

Председник суда треба да обезбеди једнак приступ информацијама, благовремено достављање саопштења, при чему је од изузетног значаја тачност и потпуност информација, уз истовремено поштовање заштите података о личности.

Комисија не треба да вреднује медијску популарност суда, већ законитост и професионалност комуникације са медијима.

38 Правилник, члан 23.

Практичан пример:

Позитиван пример праксе био би када Комисија утврди да суд редовно доставља медијима тачне информације, организује конференције за медије када је то потребно и обезбеђује једнак третман свих медијских кућа. Показатељ се позитивно вреднује.

Негативан пример праксе је када Комисија негативно вреднује председника суда зато што није организовао конференцију за медије поводом појединачног предмета, не анализирајући да ли су информације већ благовремено достављене путем саопштења и да ли је постојала законска могућност за додатно информисање.

4. Ажурна израда и објављивање информатора о раду суда

Информатор о раду представља један од основних инструмената транспарентности суда.

Овим показатељем процењује се да ли председник суда обезбеђује благовремену израду информатора, његово редовно ажурирање, тачност и потпуност података који су објављени и сл.

Комисија треба да анализира да ли информатор верно одражава стварно стање и да ли садржи све законом прописане податке.

Практичан пример:

У првом примеру Комисија утврђује да се информатор редовно ажурира, да су сви релевантни подаци доступни јавности и да се измене објављују без непотребног одлагања. Показатељ се високо вреднује и ради се о позитивном примеру праксе поступања Комисије.

Негативан пример праксе био би када Комисија негативно вреднује председника суда због мањег формалног недостатка у информатору, не анализирајући да ли је информатор у целини био ажуран, доступан и суштински потпун.

5. Ажурна интернет страница суда

Интернет страница суда представља основни канал комуникације са јавношћу.

Комисија не треба да вреднује технички изглед интернет странице, већ њену информативну вредност, ажурност и употребљивост.

ГЛАВА IX: УСЛОВИ РАДА КАО ПОСЕБАН ЕЛЕМЕНТ ВРЕДНОВАЊА РАДА ПРЕДСЕДНИКА СУДА

1. О условима рада битним за вредновање председника суда

За разлику од вредновања рада судија, где су услови рада посматрани као један од коректива вредновања судија, код председника суда доносилац Правилника је овом питању приступио на другачији начин. Услови рада и овде нису прописани као посебан критеријум нити као показатељ неког критеријума, већ као **посебна околност коју је Комисија дужна да узме у обзир приликом укупног вредновања рада председника суда**. Међутим, доносилац Правилника је сматрао да услове рада треба засебно ценити у случају када председник суда обавља само ту функцију.

Овакво решење има своје оправдање у самој природи функције председника суда. Док се рад судије пре свега вреднује кроз резултате његовог непосредног поступања у предметима, председник суда, поред судијске функције, обавља и сложене послове судске управе. На квалитет његовог рада у значајној мери утичу организациони, кадровски, технички и финансијски услови у којима суд функционише, односно околности које председник суда често не може самостално да промени.

Из тог разлога предвиђено је да се приликом вредновања рада председника суда обавезно сагледају и објективни услови у којима је обављао своју функцију, како би коначна оцена представљала реалан и правичан одраз његовог рада.

Сврха овог решења јесте да се обезбеди **објективност и правичност поступка вредновања.** Председници различитих судова руководе судовима који се међусобно значајно разликују величини, броју судија, броју административних радника, приливу предмета, техничкој опремљености, финансијским средствима и сл. Без узимања у обзир ових околности, председници судова не би могли бити правично вредновани, јер се резултати рада суда не могу посматрати изоловано од услова у којима су остварени.

Управо зато услови рада представљају корективни фактор који Комисији омогућава да правилно процени да ли су постигнути резултати последица квалитета руковођења или су били значајно условљени околностима које председник суда није могао да отклони.

Важна разлика коју Комисија мора направити у погледу услова рада који се односе на вредновање рада судије у односу на вредновање председника суда манифестује се нарочито у томе да се код судија услови рада превасходно односе на околности које могу непосредно утицати на њихов индивидуални учинак, као што су број предмета, сложеност материје, број судијских помоћника или доступност судница. Код председника суда предмет оцене

није само његов лични рад као судије, већ пре свега **успешност руковођења целом институцијом.** Због тога су услови рада постављени много шире и обухватају факторе који одређују функционисање читавог суда.

Отуда, приликом примене ове посебне норме Комисија нарочито треба да услове рада анализира у сваком појединачном поступку вредновања. Притом, треба да разликује објективне околности од пропуста председника суда, као и да не приписује председнику последице недостатка кадрова или финансијских средстава које није могао да отклони. Такође, Комисија треба да утврди да ли је председник расположивим ресурсима управљао рационално и ефикасно и да у образложењу оцене јасно наведе на који су начин услови рада утицали на оцену испуњености појединих критеријума.

Иначе, Правилником су побројани појединачни елементи који нарочито идентификују појединачне услове рада председника суда. У питању су:

- број судија;
- број судијских помоћника и другог судског особља у суду у односу на број судија;
- број и структура запослених у судској управи;
- оптерећеност суда бројем предмета и бројем старих предмета, по судији и у одговарајућој материји;
- опремљеност суда;
- обим доступних финансијских средстава.

2. Појединачни елементи који одликују услове рада

2.1. Број судија

Број судија непосредно утиче на могућност председника суда да организује рад суда, расподели предмете и обезбеди благовремено поступање. Недовољан број судија може представљати значајно ограничење за постизање високих резултата, нарочито у судовима са великим приливом предмета.

2.2. Број судијских помоћника и другог судског особља у односу на број судија

Квалитетан рад суда у великој мери зависи од кадровске подршке судијама. Недостатак судијских помоћника, записничара или другог особља може значајно утицати на ефикасност рада суда.

2.3. Број и структура запослених у судској управи

Ефикасност судске управе зависи не само од броја, већ и од структуре административног особља.

Комисија овде треба да процени да ли председник располаже довољним бројем квалификованих службеника за обављање послова судске управе.

2.4. Оптерећеност суда бројем предмета и бројем старих предмета, по судији и у одговарајућој материји

Ово је један од најзначајнијих објективних фактора. Комисија нарочито треба да анализира укупан прилив предмета, број старих предмета, структуру предмета, оптерећење по појединим материјама, оптерећење по судији.

Није оправдано једнако вредновати председнике судова који раде у потпуно различитим условима оптерећености.

2.5. Опремљеност суда

Материјално-техничка опремљеност непосредно утиче на организацију рада суда.

Комисија треба да узме у обзир расположивост судница, информатичку опремљеност, услове за рад странака и запослених и сл.

2.6. Обим доступних финансијских средстава

Финансијска средства одређују могућности суда да обезбеди кадрове, опрему, одржавање простора и друге услове неопходне за рад.

Комисија треба да разликује висину расположивих средстава од начина на који је председник тим средствима управљао.

Недовољан буџет не може сам по себи бити разлог за негативно вредновање председника суда.

ГЛАВА X: УМАЊЕЊЕ ПРИЛИВА ПРЕДМЕТА

1. Сврха умањења

Одредбом члана 25. Правилника регулисано је умањење прилива предмета председнику суда, заменику председника суда, председнику судског одељења, председнику већа у другостепеном поступку, као члановима Комисије и заменицима чланова Комисије у поступку вредновања. Ова норма не представља правило о вредновању рада у ужем смислу, већ норму која обезбеђује правичност и објективност поступка вредновања. Њен циљ није да одређеним судијама или председницима судова обезбеди повлашћени положај, већ да успостави реалан однос између обима судијских обавеза и додатних послова које поједини носиоци правосудних функција обављају у интересу суда и правосудног система.

Полазна претпоставка ове норме јесте да судија који, поред суђења, обавља и значајне послове судске управе, организације рада суда, руководи судским одељењем, судском праксом или учествује у поступку вредновања рада судија, објективно не располаже истим временским и организационим капацитетима као судија који је искључиво посвећен судијској функцији. Због тога је неопходно да се број предмета који му се додељују усклади са обимом његових осталих законом и подзаконским актима прописаних обавеза.

На овај начин обезбеђују се два једнако важна циља. Први је несметано функционисање судске управе и других послова од значаја за рад суда, а други очување квалитета суђења, јер би прекомерно оптерећење истовременим обављањем судијских и руководећих послова неизбежно довело до пада ефикасности и квалитета рада.

Истовремено, ова одредба има непосредан значај и за поступак вредновања. Приликом оцене резултата рада судије или председника суда, Комисија мора имати у виду да је лице законито обављало и друге послове због којих му је прилив предмета био умањен. Управо зато се учинак таквог судије не може механички поредити са учинком судије који није имао додатне организационе или управљачке обавезе.

2. Разлози за различит степен умањења прилива

Правилник прави разлику између више категорија носилаца правосудних функција, при чему се степен умањења прилива заснива на стварном обиму послова које поједина функција подразумева.

Председник суда у суду у коме је систематизовано више од 40 судија има право да буде у потпуности ослобођен прилива нових предмета, осим у

законом прописаним ситуацијама и када то захтевају потребе суда.39 Ово решење се заснива на чињеници да руковођење великим судом представља посао који је практично сталног карактера. Председник таквог суда свакодневно обавља бројне послове судске управе, организује рад великог броја судија и запослених, прати ажурност рада, одлучује о организационим питањима. Истовремено обављање и редовне судијске функције у пуном обиму било би тешко остваривo у овој ситуацији, без угрожавања једне од тих функција.

Међутим, ни у овом случају председник суда није у потпуности ослобођен поступања у свим предметима. Правилник изричито прописује да ће поступати у предметима у којима је то законом обавезан, као и онда када потребе суда то захтевају. На тај начин обезбеђује се неопходна организациона флексибилност и омогућава председнику суда да, када је то неопходно, непосредно учествује у суђењу.

За председнике судова у којима судијску функцију врши до 40 судија прописано је умањење прилива од 50%.[40] Ово решење полази од претпоставке да су организациони послови у мањим судовима мање обимни него у великим судовима, али су и даље довољно захтевни да оправдају значајно смањење судијског оптерећења.

За заменика председника суда, председника судског одељења, руководиоца судске праксе и председника већа у другостепеном поступку прописано је умањење прилива од 20%.[41] Заједничка карактеристика ових функција јесте да подразумевају сталне додатне организационе, координационе или стручне послове, али не у мери која би оправдавала веће умањење прилива.

3. Посебан положај чланова Комисије за вредновање рада

Правилник предвиђа посебно решење за председника и члана Комисије за вредновање рада судија и председника судова, као и њихове заменике. За време трајања обуке и спровођења поступка вредновања њима се обуставља прилив предмета.

Овакво решење има практично и системско оправдање. Поступак вредновања подразумева анализу великог броја предмета, документације, статистичких извештаја и других података, као и одржавање седница Комисије и израду образложених одлука. Да би овај поступак био спроведен квалитетно, непристрасно и у законом прописаним роковима, неопходно је да чланови Комисије буду привремено растерећени од пријема нових предмета.

Важно је уочити да се овде не ради о трајном, већ о временски огра-

39 Правилник, члан 25. став 1.

40 Правилник, члан 25. став 2.

41 Правилник, члан 25. став 3.

ниченом праву, које траје само за време обуке и непосредног спровођења поступка вредновања.

4. Умањење прилива по другим основима

Поред случајева изричито наведених у Правилнику, прописана је могућност да се судији или председнику суда прилив предмета умањи и по другом основу, у складу са законом, на основу образложене одлуке Савета.

Ова одредба представља такозвану „отворену норму“, којом се омогућава да се у пракси уваже и друге законом предвиђене околности које оправдавају смањење судијског оптерећења. Истовремено, Правилник поставља важну гаранцију против произвољности, јер је за такво умањење неопходна образложена одлука Високог савета судства. На тај начин обезбеђује се транспарентност и могућност контроле разлога због којих је одређено лице стекло право на умањење прилива.

5. Забрана кумулирања више основа за умањење

Последњи став члана 25. Правилника прописује да судија или председник суда који испуњава услове за умањење прилива по више различитих основа не може користити сва та права истовремено, већ само онај основ који је за њега најповољнији.

Сврха овог правила јесте спречавање прекомерног смањења судијског оптерећења. Без оваквог ограничења било би могуће да једно лице, истовремено обављајући више функција, практично буде у потпуности ослобођено судијског рада и онда када за то не постоји стварна потреба. Такво решење било би супротно начелу равномерне оптерећености судија и могло би негативно утицати на ефикасност рада суда.

ГЛАВА XI: ЛИСТА СА ОЦЕНОМ КРИТЕРИЈУМА И ПОКАЗАТЕЉА ЗА ПРЕДСЕДНИКА СУДА

Председник суда чије се вредновање врши:

_____

Обављен разговор са председником суда_____

Извршен увид у следеће изворе података:_____

1. Критеријум старање о одржавању независности судија и угледу суда

Члан 17. Правилника о вредновању рада судије и председника суда предвиђа да председник суда испуњава наведени критеријум, у одсуству доказа о супротном.

У складу са наведеним критеријум старање о одржавању независности судија и угледу суда се **вреднује са „_____ врши функцију председника суда“** јер председник током целог периода за који се врши вредновање испуњава _____.

2. Критеријум способност организовања рада суда

Показатељи:

2.1 усвојен Правилник о систематизацији радних места који је усклађен са кадровским и финансијским планом:

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Правилник је усклађен са кадровским планом		
2.	Правилник је усклађен са финансијским планом		

2.2 Систематизација радних места је у складу са кадровским планом и потребама суда:

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Систематизација је у складу са кадровским планом		
2.	Систематизација је у складу са потребама суда		

2.3 Годишњи распоред послова је у функцији ефикасног рада суда

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Годишњим распоредом послова се уређује рад суда на начин предвиђен законом и Судским пословником		
2.	Приговори судија на ГРП су одбијени		
3	Председник суда је поступио по примедбама Високог савета судства за случај усвајања приговора судија на ГРП		
4	Резултати рада суда указују да је ГРП у функцији рада суда		

2.4 Равномерно распоређивање волонтера, приправника, судијских помоћника и корисника почетне обуке Правосудне академије

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Распоређивање је равномерно		

2.5 Успостављање и одржавање добрих међуљудских односа

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Председник указује на испуњеност овог показатеља		
2.	Нема доказа о основаним обраћањима судија и запослених о лошим међуљудским односима који се могу приписати у кривицу председника суда		

2.6 Избор руководилаца у суду

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Извештаји о раду одељења којим руководе постављени руководиоци су позитивни		
2.	Из извештаја о раду суда произилази да се руководиоци стручни и посвећени		

2.7 Обезбеђивање једнаких услова за стручно усавршавање и напредовање

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Председник без разлике омогућава свим судијама могућност стручног усавршавања и напредовања		
2.	Председник без разлике омогућава судском особљу могућност стручног усавршавања и напредовања		

2.8 Доношење и праћење спровођења Програма решавања старих предмета

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Програм решавања старих предмета се доноси у складу са Судским пословником		
2.	Програм се спроводи у складу са предвиђеном динамиком		

2.9 Реализација мера из програма за решавање старих предмета

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Предвиђене мере се успешно реализују		
2.	Извештај о старим предметима указују да је спровођење Програма ефикасно		

2.10 Планирање и предлагање буџета за бољи и ефикаснији рад суда

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Предлог Финансијског плана одговара потребама суда		
2.	План јавних набавки је у складу са Финансијским планом		

2.11 Предлагање предузимања мера надлежним органима ради побољшања рада суда.

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Председник благовремено указује надлежним органима за обезбеђивање услова за рад суда на проблеме у раду суда. (ВСС, Министарство правде)		

КОНАЧНО ВРЕДНОВАЊЕ КРИТЕРИЈУМА:

Критеријум способност организовања рада суда

Показатељи:

		Испуњава	Не испуњава
1	Усвојен Правилник о систематизацији радних места који је усклађен са кадровским и финансијским планом		
2	Систематизација радних места је у складу са кадровским планом и потребама суда		
3	Годишњи распоред послова је у функцији ефикасног рада суда		
4	Равномерно распоређивање волонтера, приправника, судијских помоћника и корисника почетне обуке Правосудне академије		
5	Успостављање и одржавање добрих међуљудских односа		
6	Избор руководилаца у суду		
7	Обезбеђивање једнаких услова за стручно усавршавање и напредовање		
8	Доношење и праћење спровођења Програма решавања старих предмета		

9	Реализација мера из Програма решавања старих предмета		
10	Планирање и предлагање буџета за бољи и ефикаснији рад суда		
11	Предлагање предузимања мера надлежним органима ради побољшања рада суда		

У складу са Упутством критеријум способност организовања рада суда се **вреднује са „_____“** јер председник суда током целог периода за који се врши вредновање _____.

3. Критеријум руковођења судском управом

Показатељи:

3.1. Савесно и одговорно коришћење расположивих ресурса:

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Коришћење кадровских ресурса је савесно и одговорно		
2.	Коришћење финансијских ресурса је савесно и одговорно		
3	Коришћење смештајних капацитета је савесно и одговорно		
4	Коришћење опреме суда је савесно и одговорно		

3.2. Законито и правилно финансијско пословање суда:

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Извештаји о раду суда у области финансијског пословања указују да се пословање законито и правилно		

3.3. Контрола наплате судске таксе:

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Рад суда је организован у сврху ефикасне наплате судских такси		

КОНАЧНО ВРЕДНОВАЊЕ КРИТЕРИЈУМА:
Критеријум способност руковођења судском управом

Показатељи:

		Испуњава	Не испуњава
1	Савесно и одговорно коришћење расположивих ресурса		
2	Законито и правилно финансијско пословање суда		
3	Контрола наплате судске таксе		

У складу са Упутством критеријум способност руковођења судском управом се **вреднује са „_____“** јер председник суда током целог периода за који се врши вредновање _____.

4. Критеријум способност за обезбеђивања правилног и благовремног рада суда

Показатељи:

4.1 Тачна, правилна и уредна примена Судског пословника:

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Рад писарнице је организован у складу са Суским пословником		
2.	Рад судских одељења је организован са Судским пословником		
3.	Рад судске управе је организован са Судским псолвником		
4.	Рад осталих организационих једница суда је организован у складу са Судским пословником		

4.2. Законит, правилан и благовремен рад свих судских одељења:

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Рад судских одељења је законит, правилан и благовремен		
2.	Рад одељења судске праксе је законит, правилан и благовремен		

4.3. Редовна и правилна израда и анализа извештаја о раду

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Статистички извештаји о раду се израђују у складу са Судским пословником		
2.	На седници свих судија се врши анализа извештаја о раду суда и судија		

4.4. Праћење рада судских тумача, судских вештака и судија поротника, као и предузимање одговарајућих мера:

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Судски тумачи, судски вештаци и судије поротници се постављају правилно		
2.	Рад судских тумача, судских вештака и судија поротника се прати редовно и отклањају се уочене неправилности у њиховом раду		

4.5. Старање о благовременом извршењу кривичних и прекршајних санкција:

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Рад суда је организован у складу са законима и Судским пословником у погледу извршења кривичних и прекршајних санкција		
2.	Други надлежни органи за извршење се благовремно обавештавају о обавези извршења		
3	Извршење се редовно контролише увидом у уписнике, евиденције		
4	Редовно се израђују и анализирају статистички извештаји о извршењу		
5	Предузимају се одговорајуће мере за унапређење извршења		

4.6. Благовремено решавање поднетих притужби:

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Притужбе се решавају у складу са роковима предвиђеним законом и Судским пословником		

КОНАЧНО ВРЕДНОВАЊЕ КРИТЕРИЈУМА:

Критеријум способност за обезбеђивање правилног и благовременог рада суда

Показатељи:

		Испуњава	Не испуњава
1	Тачна, правилна и уредна примена Судског пословника		
2	Законит, правилан и благовремен рад свих судских одељења		
3	Редовна и правилна израда и анализа извештаја о раду		
4	Праћење рада судских тумача, судских вештака и судија поротника, као и предузимање одговарајућих мера		
5	Старање о благовременом извршењу кривичних и прекршајних санкција		
6	Благовремено решавање поднетих притужби		

У складу са Упутством критеријум **способност за обезбеђивање правилног и благовременог рада суда** се **вреднује са „_____“** јер председник суда током целог периода за који се врши вредновање _____.

5. Критеријум старање о спровођењу Судског пословника

Показатељи:

5.1. Уредно и правилно вођење евиденција и статистике:

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Предвиђене евиденције и статистике се воде уредно и у предвиђеним роковима		
2.	Статистички евиденције поседују потврду непосредно вишег суда да су потпуни и тачни		

5.2. Правовремено увођење нових подуписника ради равномернијег оптерећења судија:

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Подуписници се правовремено уводе		

5.3. Уредно вођење регистра правних схватања:

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Регистри правних схватања се воде уредно и у континуитету		
2.	Регистри правних схватања су на адекватан начин доступни судијама и судијским помоћницима и приправницима		

5.4. Уредно вођење јавних књига у складу са посебним законима

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Јавне књиге се воде уредно у складу са посебним законима (само уколико постоји таква обавеза суда)		

КОНАЧНО ВРЕДНОВАЊЕ КРИТЕРИЈУМА:

Критеријум старање о спровођењу Судског пословника

Показатељи:

		Испуњава	Не испуњава
1	Уредно и правилно вођење евиденција и статистике		
2	Правовремено увођење нових подуписника ради равномернијег оптерећења судија		
3	Уредно вођење регистра правних схватања		
4	Уредно вођење јавних књига у складу са посебним законима		

У складу са Упутством критеријум **старање о спровођењу Судског пословника** се **вреднује са „_____“** јер председник суда током целог периода за који се врши вредновање _____.

6. Критеријум представљање суда у односу са другим државним органима, организацијама, имаоцима јавних овлашћења, странкама и учесницима у поступку

Показатељи:

6.1. Делотворна сарадња суда са другим државним органима, организацијама и имаоцима јавних овлашћења:

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Сарадња са другим судовима, јавним тужилаштвима, органима унутрашњих послова, јавним правобранилаштвима, јавним бележницима, јавним извршитељима, катастром непокретности и другим органима када је то неопходно за функционисање суда је делотворна		

6.2. Доступност председника суда и судске управе за странке и друге учеснике у поступку:

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Странке и учесници у поступку имају могућност пријема од стране председника суда или судске управе		
2	Странкама и учесницима у поступку се благовремено одговара на њихове захтеве за информацијама поднете у складу са законима и Судским пословником		

КОНАЧНО ВРЕДНОВАЊЕ КРИТЕРИЈУМА:

Критеријум представљање суда у односу са другим државним органима, организацијама, имаоцима јавних овлашћења, странкама и учесницима у поступку

Показатељи:

		Испуњава	Не испуњава
1	Делотворна сарадња суда са другим државним органима, организацијама и имаоцима јавних овлашћења		
2	Доступност председника суда и судске управе за странке и друге учеснике у поступку		

У складу са Упутством критеријум представљање суда у односу са другим државним органима, организацијама, имаоцима јавних овлашћења, странкама и учесницима у поступку се **вреднује са „_____“** јер председник суда током целог периода за који се врши вредновање испуњава већину показатеља.

7. Однос са јавношћу

Показатељи су:

7.1. Редовно и благовремено обавештавање јавности о раду суда:

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Јавност се редовно обавештава о активностима суда, организацији рада, статистичким показатељима, значајним догађајима и другим информацијама чије је објављивање у складу са законом		

7.2. Редовно и ажурно обавештавање медија о раду суда и појединим предметима:

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Суд се оглашава саопштењима о раду која суд од значаја за поступање медија		
2	Суд поступа благовремено по захтевима медија за достављање информација о раду суда, без прављења разлика у односу на поједине медије		

7.3. Ажурна израда и објављивање информатора о раду:

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Информатор о раду суда се редовно ажурира и објављује у складу са законом		

7.4. Ажурна интернет страница суда:

У зависности од резултата оцене извора података коначно вредновање показатеља се врши са: ИСПУЊАВА / НЕ ИСПУЊАВА

		Испуњава	Не испуњава
1.	Интернет страница суда се редовно ажурира подацима о раду суда који су од значаја за тачно и потпуно информисање јавности		

КОНАЧНО ВРЕДНОВАЊЕ КРИТЕРИЈУМА:

Критеријум односа са јавношћу

Показатељи:

		Испуњава	Не испуњава
1	Редовно и благовремено обавештавање јавности о раду суда		
2	Редовно и ажурно обавештавање медија о раду суда и појединим предметима		
3	Ажурна израда и објављивање информатора о раду		
4	Ажурна интернет страница суда		

У складу са Упутством критеријум однос са јавношћу се **вреднује са „_____“** јер председник суда током целог периода за који се врши вредновање испуњава већину показатеља.

Вредновање свих примењених критеријума (члан 42 Правилнака)

	Критеријум	Изванредно врши функцију председника суда	Успешно врши функцију председника суда	Задовољавајуће врши функцију председника суда	Незадовољавајуће врши функцију председника суда
1.	Старање о одржавању независности судија и угледу суда				
2.	Способност организовања рада суда				
3.	Способност руковођења судском управом				
4.	Способност за обезбеђивање правилног и благовременог рада суда				
5.	Старање о спровођењу Судског пословника				
6.	Представљање суда у односу са другим државним органима, организацијама, имаоцима јавних овлашћења, странкама и учесницима у поступку				
7.	Однос са јавношћу				

КОНАЧНА ОЦЕНА:_____

ДЕО ЧЕТВРТИ: ПОСТУПАК ВРЕДНОВАЊА

ГЛАВА I: ОРГАНИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПОСТУПКА ВРЕДНОВАЊА

1. Уопштено о органима за вредновање

Одредбама чланова 27–34 Правилника уређује се институционални оквир поступка вредновања рада судија и председника судова. За разлику од претходних делова Правилника, који прописују критеријуме, показатеље и начин вредновања, овде је тежиште стављено на орган који поступак спроводи, његов састав, услове за именовање, трајање мандата, стручну оспособљеност, као и гаранције независности и непристрасности у раду.

Ове одредбе имају посебан значај, јер је квалитет поступка вредновања у великој мери условљен квалитетом органа који га спроводи. Управо зато је Правилник успоставио Комисију као посебан орган састављен искључиво од судија, чиме је обезбеђено да вредновање остане у оквирима судске власти и да буде засновано на професионалним, а не административним или другим критеријумима.

Комисија за вредновање рада судије и председника суда представља стручно, колегијално и независно тело које спроводи поступак вредновања у име Високог савета судства. Она нема карактер дисциплинског органа, нити представља орган судске управе. Њен задатак није да преиспитује правилност појединачних судских одлука или да одлучује о дисциплинској одговорности судије, већ искључиво да, применом Правилника и Упутства за његову примену, утврди да ли су испуњени прописани критеријуми за оцену рада.

Посебно је значајно што је Правилник прихватио модел колегијалног одлучивања. Комисију чине три члана, чиме се смањује могућност субјективног приступа и обезбеђује да оцена рада буде резултат заједничког стручног разматрања свих релевантних околности. Колегијално одлучивање представља једну од најважнијих гаранција објективности поступка, јер се одлуке не заснивају на ставу једног лица, већ на усаглашеном мишљењу више искусних судија.

2. Начело вредновања од стране непосредно вишег суда

Једно од основних начела на којима почива систем вредновања јесте правило да рад судије и председника суда вреднују судије непосредно вишег суда.

Ово решење представља компромис између два подједнако важна захтева. Са једне стране, неопходно је да лице које врши вредновање добро

познаје природу судијског посла, процесна правила и специфичности материје у којој судија поступа. Са друге стране, потребно је обезбедити довољну професионалну дистанцу како би поступак био непристрасан.

Да вредновање врше судије истог суда, постојала би опасност да блиски професионални односи утичу на објективност поступка. Насупрот томе, када вредновање врши непосредно виши суд, обезбеђује се и стручност и неопходна независност у односу на судију чији се рад вреднује.

Овај принцип примењен је доследно на све врсте судова. Тако рад судија апелационих судова, Управног суда, Привредног апелационог суда и Прекршајног апелационог суда вреднују судије Врховног суда, рад судија привредних судова вреднује Привредни апелациони суд, рад судија прекршајних судова вреднује Прекршајни апелациони суд, рад судија виших судова вреднују судије апелационих судова, док рад судија основних судова вреднују судије виших судова.

Посебно треба указати да је изменама Правилника из 2026. године[42] дошло до значајне промене у погледу састава комисија које вреднују рад судија и председника основних судова. Према ранијем решењу, овај посао обављале су комисије састављене од судија апелационих судова. Новим решењем вредновање је поверено судијама виших судова.

Разлог за ову измену није био промена концепције вредновања, већ пре свега потреба за већом ефикасношћу поступка. Наиме, основни судови су најбројнији у Републици Србији, па је самим тим и број судија и председника основних судова који подлежу вредновању далеко већи него код осталих врста судова. Раније решење, по коме су вредновање спроводиле судије апелационих судова, у пракси је представљало значајно организационо оптерећење и успоравало спровођење поступка.

Осим повећања ефикасности, ово решење доприноси и већој практичној оправданости поступка, будући да судије виших судова у свом свакодневном раду непосредно одлучују по правним лековима против одлука основних судова и добро познају специфичности њиховог поступања.

3. Стручност као услов за чланство у Комисији

Правилник поставља високе професионалне стандарде за избор чланова Комисије. За члана Комисије може бити именован само судија који најмање дванаест година обавља судијску функцију, чији је рад на сваком вредновању оцењен највишом оценом и против кога није поднет предлог за покретање дисциплинског поступка.[43]

42 Правилник о изменама и допунама Правилника о вредновању рада судије и председника суда (*Сл. гласник РС*, бр. 40/2026).

43 Правилник, члан 29.

Ови услови нису формалне природе. Они представљају гаранцију да ће поступак вредновања спроводити судије које поседују велико професионално искуство, доказан квалитет рада и лични интегритет. Судија који оцењује рад других мора својим професионалним резултатима представљати пример добре судијске праксе.

Истовремено, Правилник прописује да се чланови Комисије именују на основу јавног позива који расписује Високи савет судства. На овај начин обезбеђује се транспарентност поступка и једнака могућност свим судијама које испуњавају прописане услове да буду именоване.

Уколико се јавним позивом не обезбеди довољан број кандидата, Правилник предвиђа резервни механизам, па преостале чланове предлаже председник одговарајућег суда, а именује их Високи савет судства. На тај начин спречава се могућност да поступак вредновања буде онемогућен због недостатка кандидата.

4. Састав Комисије према материји

Једно од практично веома значајних решења садржано је у обавези Високог савета судства да приликом именовања чланова Комисије води рачуна да у њен састав уђу судије које поступају у истој или сродној правној материји у којој поступа судија чији се рад вреднује.[44]

Ово правило има велики значај за квалитет поступка вредновања. Наиме, критеријуми за оцену рада јесу јединствени, али њихова примена често зависи од специфичности појединих правних области. Оптерећеност, сложеност предмета, начин вођења поступка и природа процесних радњи могу бити битно различити у кривичној, парничној, привредној, управној или прекршајној материји. Због тога је важно да рад судије оцењују лица која познају специфичности области у којој он поступа.

5. Заменици, мандат и обука

Сваки председник и члан Комисије има свог заменика, који преузима његова овлашћења у случају спречености. На овај начин обезбеђује се континуитет рада Комисије и избегавају непотребна одлагања поступка вредновања.

Мандат чланова Комисије траје пет година, уз могућност поновног именовања. Овакво решење обезбеђује стабилност рада Комисија, омогућава стицање искуства и постепено уједначавање праксе вредновања.[45]

---

44 Правилник, члан 27. став 5.

45 Правилник, члан 30.

Посебан значај има обавезна обука коју организује Правосудна академија према програму који доноси Високи савет судства.[46] Сврха ове обуке није само упознавање са текстом Правилника, већ пре свега формирање јединствених стандарда за његову примену. У поступку вредновања није довољно познавати пропис, већ је неопходно да све Комисије критеријуме тумаче и примењују на исти начин. Управо том циљу служи обавезна обука, чије се успешно завршетак уписује у лични лист судије.

6. Независност и непристрасност Комисије

Правилник изричито прописује да је Комисија независна и непристрасна у свом раду.[47] Ова одредба представља једно од темељних начела читавог поступка вредновања.

Независност подразумева да чланови Комисије приликом доношења одлуке поступају искључиво на основу закона, Правилника, Упутства и утврђених чињеница, без било каквог спољног утицаја.

Непристрасност је обезбеђена и институтом изузећа. Захтев за изузеће може поднети сам члан Комисије, али и судија или председник суда чији се рад вреднује, ако постоје околности које могу изазвати сумњу у непристрасност. Разлози за изузеће везани су за правила која важе за изузеће чланова Високог савета судства, чиме се обезбеђује јединствен стандард објективности у раду.

7. Административна подршка и Упутство

Иако Комисија самостално одлучује, њен рад не би био могућ без одговарајуће административне и техничке подршке. Због тога Правилник прописује да суд у чијем се седишту спроводи вредновање обезбеђује неопходне услове за рад Комисије, док трошкове путовања и боравка њених чланова сноси Високи савет судства преко своје Административне канцеларије.[48]

Најзад, Правилник предвиђа да Високи савет судства доноси посебно Упутство за примену Правилника.[49] Овај акт има изузетан практични значај, јер разрађује примену Правилника, уједначава рад свих Комисија и отклања бројне практичне дилеме које се могу појавити током поступка вредновања.

Високи савет судства донео је важеће Упуство на седници од 28. маја 2026. године.

---

46 Правилник, члан 31.

47 Правилник, члан 32.

48 Правилник, члан 33.

49 Правилник, члан 34.

ГЛАВА II: ТОК ПОСТУПКА ВРЕДНОВАЊА

1. Опште напомене

Одредбама чланова 35–39 Правилника уређен је ток поступка вредновања рада судије и председника суда. Може се рећи да је овим одредбама установљена процедура вредновања.

Цео поступак може се поделити у неколико логички повезаних фаза: доношење плана спровођења постуипка вредновања, прикупљање података и право судије на приговор на тачност и потпуност података, избор предмета који ће бити анализирани и непосредно вредновање рада, разговор са судијом, односно председником суда, доношење одлуке.

2. План спровођења поступка вредовања

Поступак редовног вредновања започиње одлуком Високог савета судства, који је дужан да најкасније до 31. јануара текуће године одреди судије и председнике судова чији ће рад бити редовно вредновани у наредних годину дана.[50]

Ова одредба има више важних функција. Пре свега, она обезбеђује предвидивост поступка. Судије унапред знају да ће у одређеном периоду бити вреднован њихов рад, чиме се отклања могућност произвољног или селективног покретања поступка.

Након доношења одлуке Савета, Комисија је дужна да у року од две недеље донесе план спровођења поступка вредновања.[51] План није пука организациона одлука, већ представља документ којим се утврђује динамика читавог поступка.

Правилник прецизно прописује шта план мора да садржи: податке о судији или председнику суда чији се рад вреднује, суд у коме врши функцију, датум почетка поступка, период у коме ће вредновање бити окончано и рокове за предузимање свих процесних радњи.

Посебан значај има чињеница да се план доставља Високом савету судства и објављује на његовој интернет страници. На овај начин обезбеђује се транспарентност поступка и једнак третман свих судија. Истовремено, Комисија је дужна да непосредно обавести председника суда и судију чији се рад вреднује, чиме поступак формално почиње.

50 Правилник, члан 35. став 1.

51 Правилник, члан 35. став 2.

Практичан пример плана спровођења поступка вредновања:

Република Србија
Високи савет судства
Комисија за вредновање рада судије и председника суда
Број:
Дана:

Комисија за вредновање рада судије и председника (назив суда у коме поступа судија чији се рад вреднује) у саставу _____, председник Комисије и _____, као чланови Комисије, на основу члана 34 и члана 38 Закона о судијама („Сл. гласник РС“ број 10/23 и 9/26), члана 27 став 1 и члана 35 Правилника о вредновању рада судије и председника суда („Сл. гласник РС“ број 34/24 и 40/26), дана _____ доноси:

ПЛАН СПРОВОЂЕЊА ПОСТУПКА ВРЕДНОВАЊА

1. Одлуком Високог савета судства број ____ од _____ године, одређено је редовно (или ванредно) вредновање судија _____ (име и презиме судија) _____ (назив суда), за период од _____ до _____ године, као и председника_____ (назив суда), _____ (име и презиме председника суда), за период од _____ до _____ године.

2. Чланом 35 став 2 Правилника о вредновању судије и председника суда предвиђено је Комисија за вредновање рада судије и председника (у даљем тексту Комисија) **у року од две недеље од доношења одлуке Високог савета судства о вредновању, доноси план спровођења поступка вредновања.**

3. Комисија за вредновање судије _____ (тачан назив Комисије) у складу са наведеном обавезом и донетом одлуком Високог савета судства, благовремено доноси План спровођења поступка вредновања (у даљем тексту План) и утврђује обавезу предузимања следећих радњи са роковима поступања:

3.1. Комисија доставља План председнику суда и судијама _____ чији се рад вреднује, председнику суда у коме се обавља вредновање судија и Високом савету судства.
Рок: одмах након доношења Плана

3.2. Председник суда у коме се обавља вредновање доставља Комисији и судији чији се рад вреднује изворе података на основу којих се врши вредновање, за целокупан период вредновања од _____. до _____. Извори података за вредновање рада судија које дос-

тавља председник суда су следећи:

- статистички извештај о раду судије (навести тачне називе извештаја за сваки суд су другачији називи – извештаји о квалитету рада, квантитету рада, старим предметима.....),
- статистички извештај о раду суда,
- статистички извештај о раду одељења у ком судија поступа
- извештај о раду суда (извештаји из надзора непосредно вишег суда)
- евиденције суда о основаним притужбама, усвојеним приговорима и жалбама због повреде права на суђење у разумном року до које је дошло услед поступања судије чији се рад вреднује, као и списе наведених предмета.
- уколико се вреднује судија који је на руководећем месту достављају се и извештаји о раду одељења којим руководи, као и остали извори података о раду тог одељења.

Рок: до _____ године (навести реалан рок у односу на то колико је судија чији се рад вреднује).

3.3. Председник суда омогућава судији чији се рад вреднује да се упозна са подацима о стручном усавршавању који су унети у лични лист судије како би се могло реализовати право судије на тачност и потпуност података за вредновање.

Рок: до достављања извора података.

3.4. Председник суд чији се рад вреднује доставља Комисији материјал на основу којег се врши вредновање рада председника суда, за период вредновања од ступања на функцију председника суда до _____.године. Извори података за вредновање рада председника суда који се достављају су:

- годишњи извештај о раду суда,
- извештај о раду судске управе,
- годишњи распоред послова у суду и основани приговори на годишњи распоред послова у суду,
- извештаји из евиденције,
- извештај ревизора,
- извештај контрола и надзора,
- информатор о раду суда,
- адресу интернет странице суда

Рок: до _____ године

3.5. Судија чији се рад вреднује има право да председнику суда поднесе приговор на тачност и потпуност података на основу којих се врши вредновање.

Рок: осам дана од дана достављања материјала.

3.6. Уколико је изјављен приговор судије чији се рад вреднује, председник суда доставља Комисији приговор, доноси одлуку о приговору судије, а уколико приговор није изјављен о томе обавештава Комисију.

Рок: осам дана од дана од дана пријема приговора

3.7. Судија одређује пет правноснажно окончаних предмета који ће се користити у поступку вредновања и о бројевима предмета писаним путем обавештава председника суда у коме обавља судијску функцију.

Рок: осам дана од истека рока за подношење приговора, односно осам дана од дана достављања одлуке о приговору.

3.8. Судија доставља Комисији сертификате и друге изворе података који нису уписани у лични лист судије и у друге евиденције, а који могу бити од значаја за вредновање.

Рок: осам дана од истека рока за подношење приговора, односно осам дана од дана достављања одлуке о приговору.

3.9. Комисија одређује пет правноснажно окончаних предмета који ће се користити у поступку вредновања и о томе посебним дописом обавештава судију чији се рад вреднује, а уједно председнику суда у коме судија чији се рад вреднује посебним дописом налаже достављање Комисији тих предмета и предмета које је одредио судија.

Рок: осам дана од истека рока за подношење приговора, односно осам дана од дана достављања одлуке о приговору.

3.10. Председник суда доставља Комисији предмете који су одређени од стране Комисије и судије чији се рад вреднује.

Рок: наведен у допису Комисије.

3.11. Високи савет судства доставља Комисији податке о стручном усавршавању који су уписани у лични лист, на писани захтев Комисије.

Рок: наведен у допису Комисије

3.12. Комисија посебним дописом обавештава судију и председника суда чији се рад вреднује о датуму обављања разговора са Комисијом како би им се омогућило изношење самопроцене рад за период за који се врши вредновање и изношење околности које сматрају значајним за вредновање. Комисија оставља могућност да се судија чији се рад вреднује определи да изнесе самопроцену свог рада на обрасцу који му се доставља.

Рок: датум за који је заказан разговор са судијом или рок за достављање

обрасца о самопроцени који је наведен у допису Комисије.

3.13. Комисија доставља судији и председнику суда чији се рад вреднује образложени предлог одлуке на изјашњење, са материјалима који су коришћени у поступку вредновања.

Рок: одмах након израде образложеног предлога одлуке о вредновању рада

3.14. Судија и председник чији се рад вреднује, имају право да се изјасне у писаном облику о предлогу одлуке о вредновању, како би пружили додатна објашњењау вези са околностима на основу којих је вршено вредновање.

Рок: 15 дана од достављања предлога одлуке

3.15. Комисија израђује писани отправак одлуке о вредновању и доставља га Високом савету судства и судији, односно председнику суда чији се рад вреднује.

Рок: 15 дана од пријема изјашњења судије на предлог одлуке

3.16. Судија, односно председник чији се рад вреднује има право да изјави жалбу против одлуке о вредновању рада Високом савету судства.

Рок: 15 дана од дана достављања одлуке

3.17. Високи савет судства одлучује о поднетој жалби.

Рок: 60 дана од дана пријема жалбе

3.18. Комисија је дужна до приликом вредновања узима у обзир услове рада судије на које указује судија.

Председник суда у коме судија чији се рад вреднује обавља судисјку функцију, је дужан да поступи у складу за захтевом Комисије за достављање званичних података о условима рада, уколико Комисија процени да је то потребно.

Председник Комисије

Судија

---

3. Прикупљање података и право судије на приговор

Иако председник суда није члан Комисије, Правилник му поверава значајне организационе обавезе.

Његова улога није да утиче на исход поступка, већ да обезбеди услове за његово несметано спровођење.

Председник суда је дужан да Комисији достави извештаје и документацију на основу које се врши вредновање, да обезбеди одговарајући простор за разговор са судијом и да омогући непосредан увид у судске предмете.

Ове обавезе имају искључиво технички и организациони карактер. Председник суда не учествује у доношењу оцене, нити има овлашћење да утиче на рад Комисије.

Једна од најзначајнијих процесних гаранција прописана је чланом 36. Правилника. Наиме, пре него што Комисија приступи оцени рада, судија има право да изјави приговор на тачност и потпуност података који ће бити основ за вредновање.[52]

Ово право има изузетан практични значај. Статистички извештаји, лични лист судије, евиденције суда или други извори података могу садржати техничке грешке, непотпуне информације или податке који не одражавају стварно стање. Због тога је Правилником омогућено судији да, пре него што започне суштинско вредновање, укаже на евентуалне недостатке.

Приговор се подноси председнику суда, али се истовремено доставља и Комисији. Председник суда је дужан да о њему одлучи у року од осам дана.

Уколико приговор није поднет, председник суда о томе обавештава Комисију, након чега поступак прелази у наредну фазу.

4. Избор предмета који ће бити предмет анализе и ток вредновања

Једна од најзначајнијих новина Правилника јесте начин избора предмета који ће бити анализирани у поступку вредновања.

Правилник полази од начела да избор предмета не може зависити искључиво од Комисије, али ни искључиво од судије. Због тога је успостављен комбинован модел.

Судија је дужан да сам одабере пет правноснажно окончаних предмета које сматра репрезентативним за свој рад. Истовремено, Комисија независно одређује још пет правноснажно окончаних предмета. На овај начин обезбеђује се равнотежа интереса.

Судији се омогућава да укаже на предмете који, по његовом мишљењу, најбоље одражавају квалитет његовог рада, док Комисија задржава могућност

52 Правилник, члан 36.

да самостално изабере предмете како би спречила могућност селективног представљања искључиво најуспешнијих одлука.

У истом року судија може доставити и сертификате, потврде о стручном усавршавању, публикације и друге доказе који нису евидентирани у личном листу, а који могу бити од значаја за вредновање.

Овакво решење потврђује да се вредновање не заснива искључиво на статистици, већ на свеобухватном сагледавању рада судије.

Међутим, Правилником нису довољно прецизно установљени критеријуми за избор предмета од стране чланова Комисије, који би гарантовао њихову потпуну објективност с једне стране, а истовремено задовољио обавезу избора репрезентативних предмета из којих би се целовито утврдити квалитет рада судије.

У том смислу, препорука је аутора да је користи комбиновани модел за избор предмета које бира Комисија. То значи да Комисија најпре треба да формира групе предмета из различитих области, различитог степена сложености и различитог процедуралног тога. Након тога треба да изврши случајни одабир унутар сваке групе.

Свакако важна фаза поступка вредновања је и анализа критеријума и показатеља од стране чланова Комисије, која представља суштину самог вредновања. У овом поступку је Комисија дужна да примени сва правила о вредновању критеријума и показатеља, прописаних Правилником и Упутством.

5. Разговор са судијом и тонско снимање

Посебно место у поступку вредновања заузима разговор Комисије са судијом, односно председником суда.

Овај разговор представља једну од најважнијих процесних гаранција, јер омогућава непосредну комуникацију између Комисије и лица чији се рад вреднује.

Комисија је дужна да обави разговор са судијом како би му се омогућило да изнесе самопроцену свог рада за период за који се врши вреднован новање и да изнесе околности које сматра значајним за вредновање. Комисија може израдити образац за самопроцену и доставити га судији чији се рад вреднује. Судија се може определити да изнесе самопроцену свог рада у разговору са Комисије или да у року који одреди Комисија попуни образац о самопроцени свог рада и доостави Комисији. Уз сагласност судије чији се рад вреднује, Комисија ће уместо разговора са судијом користити образац у којем је судија извршио самопророцену свог рада. Након што је омогућила судији да изнесе самопроцену свог рада, Комисија спроводи редовно вредновање по свим критеријумима, примењујући показатеље за поједине

критеријуме и користећи предвиђене изворе података, за цео период за који се врши вредновање, све у складу са одредбама Закона о судијама и одредбама Правилника.

Другим речима, разговор омогућава да Комисија сагледа целокупан контекст у коме су остварени резултати рада.

Управо зато разговор не треба посматрати као формалност, већ као суштински део поступка вредновања, јер самопроцена рада представља извор података предвиђен Правилником.

О разговору се сачињава записник, чиме се обезбеђује процесна сигурност и могућност касније контроле поступка.

Још једна важна процесна гаранција јесте право судије да захтева тонско снимање разговора.

Ово право припада искључиво судији или председнику суда чији се рад вреднује и представља додатну гаранцију транспарентности поступка.

Постојање аудио-записа има више функција. Пре свега, он омогућава да се у евентуалном жалбеном поступку несумњиво утврди шта је током разговора изјављено. Истовремено, снимање подстиче све учеснике поступка да разговор воде професионално, објективно и у складу са Правилником.

Правилник прецизно одређује круг лица која могу преслушавати снимак, чиме се истовремено штити поверљивост поступка. Снимак могу користити искључиво чланови Комисије, судија чији се рад вреднује и чланови Високог савета судства у поступку одлучивања по жалби.

Истовремено је прописан и рок чувања снимка - до наредног вредновања, а најдуже пет година, у складу са прописима о архивској грађи.[53]

6. Доношење одлуке о вредновању

Одредбама чл. 41–43 Правилника уређена је завршна фаза поступка вредновања, која представља круну читавог поступка. Након што су прикупљени сви релевантни подаци, анализирани предмети, обављен разговор са судијом, односно председником суда, и размотрене све чињенице од значаја за вредновање, Комисија приступа формирању своје оцене и изради образложеног предлога одлуке.

Ова фаза има посебан значај јер се управо у њој претходно прикупљени подаци претварају у правно релевантну оцену рада. Пре него што приступи доношењу оцене, Комисија је дужна да анализира све податке који су од значаја за вредновање. Тек након такве свеобухватне анализе Комисија може приступити формирању оцене рада.

Посебно је значајно што Правилник не предвиђа израду само предлога

53 Правилник, члан 39. став 6.

одлуке, већ **образложеног** предлога одлуке.[54]

Образложење представља једну од најважнијих гаранција законитости поступка вредновања. Оно омогућава да судија разуме због чега је добио одређену оцену, које је чињенице Комисија сматрала одлучујућим, на који начин је применила поједине критеријуме и како је дошла до коначног закључка.

Истовремено, образложење представља и предуслов за контролу правилности рада Комисије у евентуалном жалбеном поступку пред Високим саветом судства. Одлука која није довољно образложена не омогућава проверу правилности закључивања и није у складу са основним начелима доброг управљања и правне сигурности.

Из тог разлога Комисија не сме да се задовољи констатацијом да је одређени критеријум испуњен или није испуњен, већ мора јасно образложити на основу којих показатеља и доказа је дошла до таквог закључка.

Једно од основних начела система вредновања јесте да се оцена најпре утврђује за сваки критеријум појединачно, а тек након тога формира коначна оцена. Овакав приступ има велики практични значај, јер омогућава да се рад судије сагледа са више различитих аспеката. Судија може показивати изузетне резултате у погледу стручног знања, али истовремено имати одређене недостатке у организацији рада, или обрнуто. Због тога се сваки критеријум анализира самостално, а тек након тога примењују правила за формирање јединствене оцене.

Правилник је успоставио јасан систем формирања коначне оцене рада судије.

Највиша оцена – **„изванредно врши судијску функцију“** – може бити додељена само онда када је судија по сваком примењеном критеријуму оцењен највишом оценом. На тај начин се наглашава да се изузетност не може заснивати на појединим сегментима рада, већ захтева висок ниво квалитета у свим областима судијске функције.

Посебан значај Правилник даје критеријумима **стручног знања и способности његове примене** и **вештини вођења расправе и саслушавања**. Уколико је судија по било ком од ова два критеријума оцењен оценом „задовољавајуће врши судијску функцију“, његова коначна оцена не може бити виша од „задовољавајуће врши судијску функцију“. Још строже правило важи у случају оцене „незадовољавајуће врши судијску функцију“, јер таква оцена по било ком од ова два критеријума аутоматски повлачи и коначну оцену „незадовољавајуће врши судијску функцију“.

Овакво решење није случајно. Његовим установљењем је устројено да управо ова два критеријума представљају суштину судијске функције. Не-

54 Правилник, члан 41. и члан 42.

достаци у стручном знању или у самом начину вођења поступка не могу бити надокнађени добрим резултатима у другим областима рада.

Поред тога, Правилник прописује да ће коначна оцена бити „задовољавајуће врши судијску функцију“ ако је судија тако оцењен по три или више критеријума, односно „незадовољавајуће врши судијску функију“ ако је по три или више критеријума добио најнижу оцену.

У свим осталим случајевима коначна оцена гласи **„успешно врши судијску функцију“**, што представља опште правило система вредновања.

Сличан модел примењује се и приликом вредновања председника суда, али са одређеним разликама које произлазе из природе функције председника суда.

Као и код судија, Комисија најпре оцењује сваки критеријум појединачно, а затим формира јединствену оцену. Највиша оцена може бити додељена само ако је председник суда по свим критеријумима оцењен као „изванредно врши функцију председника суда“.

Међутим, за разлику од судија, код председника суда не постоје критеријуми који имају посебну, одлучујућу тежину. Разлог лежи у чињеници да су сви критеријуми који се односе на вршење функције председника суда међусобно повезани и подједнако важни за успешно руковођење судом.

Правилник зато прописује да ће председник суда бити оцењен оценом „задовољавајуће врши функцију председника суда“ ако је по било која два критеријума добио ту оцену, док је довољно да само по једном критеријуму буде оцењен као „незадовољавајуће врши функцију председника суда“ да би и коначна оцена била „незадовољавајуће“.

Овакво решење указује да се од председника суда очекује уједначен квалитет рада у свим областима судске управе, организације рада и представљања суда.

Након што изради образложени предлог одлуке, Комисија је дужна да га достави судији, односно председнику суда, заједно са материјалом који је коришћен током вредновања.[55]

Ово представља једну од најзначајнијих процесних гаранција прописаних Правилником.

Наиме, коначна одлука не може бити донета пре него што лице чији се рад вреднује добије прилику да се упозна са разлозима предложене оцене и да се о њима изјасни.

Право на изјашњење представља израз општег начела саслушања странке, које је прихваћено у домаћем управном праву и представља један од стандарда правичног поступка.

У року од петнаест дана судија или председник суда може доставити

55 Правилник, члан 43.

писано изјашњење, указати на евентуалне пропусте у образложењу, понудити додатна објашњења или указати на околности које Комисија није довољно ценила.

Важно је нагласити да ово право није пука формалност. Комисија је дужна да размотри све наводе из изјашњења пре него што приступи изради коначне одлуке.

После разматрања изјашњења, Комисија израђује писани отправак одлуке о вредновању и доставља га Високом савету судства и лицу чији је рад вреднован.

Посебно је значајно што Правилник прописује да се писани отправак израђује у складу са правилима Закона о општем управном поступку која се односе на садржину писаног решења.[56]

Ово решење има велики практични значај. Оно значи да одлука о вредновању мора бити јасна, потпуна и образложена, са навођењем чињеница, доказа, разлога за оцену и поуке о правном средству. На тај начин обезбеђује се висок степен правне сигурности и омогућава делотворна контрола законитости одлуке у поступку по жалби.

7. Право на жалбу и управни спор

Без могућности преиспитивања донете одлуке, вредновање би представљало једнострани акт стручног тела, без довољних гаранција заштите права лица чији се рад оцењује. Управо зато савремени системи вредновања судија не заснивају се само на прецизно утврђеним критеријумима и поступку њихове примене, већ и на постојању ефикасног механизма контроле донете оцене.

Право на правни лек представља један од основних елемената правичног поступка. Оно обезбеђује да свака одлука која може утицати на професионални положај судије буде подложна преиспитивању од стране вишег органа. Истовремено, постојање жалбеног поступка има и значајну превентивну функцију, јер подстиче Комисију да поступак спроведе пажљиво, да правилно утврди чињенично стање и да своје закључке потпуно и убедљиво образложи.

Контрола одлуке о вредновању није усмерена само на коначну оцену, већ обухвата целокупан поступак који је претходио њеном доношењу. У жалбеном поступку могу бити преиспитивани правилност примене критеријума, потпуност утврђеног чињеничног стања, оцена доказа, садржина образложења, као и поштовање свих процесних гаранција које су обезбеђене лицу чији се рад вреднује. На тај начин обезбеђује се да коначна оцена не буде резултат произвољне процене, већ законито спроведеног поступка и правилне

56 Правилник, члан 43. став 5.

примене прописаних мерила.[57]

Посебан значај има чињеница да о жалби одлучује Високи савет судства, као уставни орган који је надлежан за обезбеђивање и гарантовање независности судства и судија. Одлучивање у оквиру овог органа обезбеђује додатни степен стручне контроле, јер се преиспитује не само формална законитост одлуке, већ и правилност примене критеријума вредновања. Истовремено, одређивање известиоца који, по правилу, поступа у истој или сродној правној материји као судија чији се рад вреднује, доприноси квалитетнијем сагледавању специфичности судијског рада и уједначенијој примени мерила вредновања.

Против коначне одлуке обезбеђена је и судска контрола у управном спору. На тај начин поступак вредновања подлеже и спољашњој контроли законитости, што представља једну од најважнијих гаранција владавине права. Судска контрола не подразумева да суд поново вреднује стручни рад судије или замењује стручну процену надлежног органа сопственом оценом, већ да испитује да ли је поступак спроведен у складу са законом, да ли су правилно примењена процесна правила, да ли је чињенично стање довољно утврђено и да ли је одлука заснована на јасним, логичним и проверљивим разлозима.

Правноснажност одлуке о вредновању има посебан значај, јер тек правноснажна оцена постаје део професионалне евиденције судије. То је логична последица начела правне сигурности, будући да се у службеним евиденцијама могу налазити само оне оцене које су постале коначне након што су исцрпљена или протекла сва законом предвиђена средства правне заштите. На тај начин обезбеђује се да подаци који се користе приликом одлучивања о напредовању, избору или другим питањима из судијске каријере буду засновани искључиво на правноснажно утврђеним чињеницама.

8. Правила поступка ванредног вредновања

Поред редовног вредновања, систем предвиђа и могућност ванредног вредновања рада судије.[58] Иако је реч о посебној врсти поступка, његова суштина остаје иста. Основна процесна правила, гаранције права судије, начин прикупљања и оцене доказа, право на изјашњење, право на жалбу и судску заштиту примењују се и у овом поступку. Овакво решење доприноси правној сигурности и обезбеђује да различите врсте вредновања буду засноване на јединственим процесним стандардима.

Исто важи и за поступак вредновања рада председника суда.[59] Иако се предмет вредновања разликује, јер се оцењује вршење руководеће функ-

57 Правилник, члан 44.

58 Правилник, члан 45.

59 Правилник, члан 46.

ције, процесна правила остају у суштини иста. На тај начин обезбеђује се јединство поступка вредновања, једнак степен процесне заштите свих носилаца правосудних функција и уједначена примена начела законитости, непристрасности и права на делотворно правно средство.

Посматрано као целина, систем правне заштите у поступку вредновања представља један од најважнијих механизама очувања независности судијске функције. Њиме се успоставља равнотежа између овлашћења органа који спроводе вредновање и права судије да захтева преиспитивање донете оцене. Управо захваљујући постојању двостепеног одлучивања и судске контроле законитости, поступак вредновања добија сва обележја правично уређеног поступка у коме су истовремено заштићени интереси правосуђа, јавни интерес за квалитетно вршење судијске функције и професионална права судија и председника судова.

9. Последице вредновања – обавезна обука судије и разрешење председника суда

Систем вредновања нема искључиво контролну функцију, већ је пре свега усмерен на унапређење квалитета вршења судијске функције и јачање ефикасности судске управе. Због тога резултати вредновања не представљају само оцену досадашњег рада, већ могу производити и одређене правне последице које су прилагођене природи утврђених недостатака.

Када се у поступку вредновања утврди да судија испољава недостатке у појединим сегментима свог рада, као једна од мера предвиђено је упућивање на обавезну обуку. Сврха ове мере није санкционисање судије, већ отклањање уочених слабости кроз додатно стручно усавршавање и унапређење професионалних компетенција. Управо зато обавезну обуку треба посматрати као корективну и развојну меру, која је у функцији очувања квалитета правосуђа, а не као облик дисциплинске одговорности. Истовремено, могућност да се судија, у оправданим случајевима, упути на обавезну обуку и када није добио најнижу оцену, указује на превентивни карактер ове мере и настојање да се евентуални недостаци отклоне пре него што утичу на укупан квалитет вршења судијске функције.[60]

С друге стране, када је реч о председнику суда, негативан резултат вредновања има знатно озбиљније последице. Полазећи од значаја руководеће функције и одговорности председника за организацију рада суда, прописано је да да незадовољавајућа оцена представља основ за покретање поступка за разрешење, у складу са законом.[61] Треба, међутим, нагласити да сама оцена

60 Правилник, члан 47. став 1. и 2.

61 Правилник, члан 47. став 3.

не доводи непосредно до престанка функције председника суда, већ представља правни основ за покретање законом уређеног поступка, у коме се одлучује уз поштовање свих процесних гаранција и права лица на које се поступак односи.

Практични пример образложене одлуке о вредновању судије

На основу члана 34. Закона о судијама и Правилника о вредновању рада судије и председника суд („Службени гласник РС“, бр. 34/2024), Комисија за вредновање рада судије и председника суда дана ---------- донела је

Одлуку

Рад -------- ----------, судије ---------- суда у ----------, вреднује се са ---------- врши судијску функцију.

Образложење

На основу члана 35. став 1. Правилника о вредновању рада судије и председника суда (у даљем тексту: Правилник), Високи савет судства је на седници одржаној _____ усвојио одлуку којом су одређене судије чији рад ће бити редовно вредновани у 2025. години, а Комисија за вредновање рада судије и председника суда (у даљем тексту: Комисија) је дана ---------- усвојила План спровођења поступка вредновања.

У складу са Одлуком и Планом, одређено је да ће се рад ------- ----------, судије --------- суда у ---------- вредновати за период од -------до -------.

На основу Одлуке и Плана, судија -------- -------- и председник -------- суда обавештени су о почетку поступка вредновања и достављен им је план спровођења поступка вредновања.

Дана ---------- Комисија је, у складу са одредбама члана 26. Правилника, од председника суда затражила следеће изворе података:

- Статистику о раду судије за године -----,-----,-----,-----,-----;
- Статистику о раду суда за године -----,-----,-----,-----,-----;
- Извештаје о раду суда за године -----,-----,-----,-----,-----;
- Изводе из евиденције суда о основаним притужбама, усвојеним приговорима и жалбама због повреде права на суђење у разумном року у односу на судију ------ ----------;

Судија -------- --------- није поднео/није поднела приговор на тачност и потпуност података на основу којих се врши вредновање.

Судија је одредио/одредила пет правноснажно окончаних предмета који ће се користити у поступку вредновања и то: ----------

Комисија је одредила пет правноснажно окончаних предмета који ће се користити у поступку вредновања и то:----------

У току поступка вредновања, Комисија је извршила увид и у следеће правноснажно окончане предмете: ----------

Разговор са судијом обављен је ----------. О разговору је сачињен записник/ тонски запис. Судија је доставио/доставила сертификате о стручном усавршавању који нису уписани у лични лист.

Комисија је извршила увид у лични лист судије у вези са стручним усавршавањем које је уписано у лични лист судије.

На основу годишњих извештаја о раду суда и статистичких података о раду судије за године -----, -----, -----, -----, ----- утврђено је следеће:

Судија -------- ---------- обавља функцију судије ------- суда од ----- године. Његов/Њен рад последњи пут је вредновaн ----- године.

У наведеном периоду, судија ------ -------- поступао је/поступала је у следећим материјама:

Судија -------- --------- је у наведеном периоду такође вршио/вршила функцију ЗАМЕНИКА ПРЕДСЕДНИКА СУДА, ПРЕДСЕДНИКА ОДЕЉЕЊА, ЗАМЕНИКА ПРЕДСЕДНИКА ОДЕЉЕЊА, РУКОВОДИОЦА СУДСКЕ ПРАКСЕ. *(наведено се наводи уколико је судија обављао те послове)*

Судија ------- --------- је у периоду од ----до----- био/била МЕНТОР, УЧЕСТВОВАО У СТРУЧНОМ УСАВРШАВАЊУ СУДИЈА И ЗАПОСЛЕНИХ У СВОЈСТВУ ПРЕДАВАЧА- НАВЕСТИ ТЕМУ, УЧЕСТВОВАО У РАДНИМ ТЕЛИМА ЗА ИЗРАДУ --------, УЧЕСТВОВАО У КОМИСИЈАМА ---------, ЈАВНИМ РАСПРАВАМА О ПРОПИСИМА -------, ПРОЈЕКТИМА МЕЂУНАРОДНЕ САРАДЊЕ, ОБАВЉАО ---------- ЗАДУЖЕЊА, *(наведено се наводи уколико је судија обављао те послове).*

У погледу рада судије у посматраном периоду поднето је ------- притужби и усвојено ---- приговора у вези са повредом права на суђење у разумном року.

Услови рада које је Комисија узела у обзир у поступку вредновања су следећи:

У ------- суду поступа ---- судија, што је ---- мање него што је одређено Одлуком Високог савета судства ИЛИ У СКЛАДУ СА БРОЈЕМ МЕСТА КОЈЕ ЈЕ ЗА ТАЈ СУД ОДРЕДИО ВИСОКИ САВЕТ СУДСТВА. Укупан број судијских помоћника у суду је ----а број осталих запослених у суду је ----, односно ---- судијских помоћника и ---- запослених на једног судију. Судија ------ ------ ИМА ИЛИ РАДИ СА ---- судијских помоћника. У суду је ангажовано ---- волонтера, ---- приправника и ---- полазника Правосудне академије.

-------суд има ---- судница и кабинета, што ОМОГУЋАВА НЕСМЕТАН

РАД ИЛИ ОТЕЖАВА РАД СУДИЈЕ јер СУДИЈА МОЖЕ/НЕ МОЖЕ САМОСТАЛНО ДА КОРИСТИ КАБИНЕТ ИЛИ СУДНИЦУ.

Суд ---- је ДОБРО, АДЕКВАТНО, НЕАДЕКВАТНО ОПРЕМЉЕН. Из годишњих извештаја или разговора са судијом може се закључити да је рад судске управе ДОБАР ИЛИ ДА У РАДУ СУДСКЕ УПРАВЕ ПОСТОЈЕ ОДРЕЂЕНИ НЕДОСТАЦИ.

Суд -------- у периоду од ---- до ---- има ВИСОК или НЕПРОМЕЊЕН ИЛИ НИЗАК прилив предмета. Суд ЈЕСТЕ /НИЈЕ оптерећен и великим бројем старих предмета. Из годишњих извештаја се види да судије ------ суда САВЛАДАВАЈУ ПРИЛИВ ИЛИ НЕ САВЛАДАВАЈУ ПРИЛИВ. Број нерешених предмета у суду је ----------.

У периоду од ----- до -----, за који се вреднује рад судије, прилив који је имао судија је ---------- *(прилив може бити приказан по годинама или укупан прилив за цео период вредновања)*, а да је поступао у ----- сложених предмета.

У поступку вредновања, судија је изнео и самопроцену свог рада. Судија је истакао.....и указао на .....

Комисија је, на основу прикупљених података, рад судије вредновала по сваком критеријум у појединачно, имајући у виду за сваки критеријум показатеље прописане Правилником.

Стручно знање и способност његове примене

Судија АДЕКВАТНО, ОДЛИЧНО, ДОБРО, НЕДОВОЉНО ДОБРО ВЛАДА познаје и примењује одредбе материјалног права. У том погледу, нарочито је илустративно ----------. У погледу познавања и примене процесног права, примећује се да у раду судије ---------- .

У вези са применом правила судско организационог права нарочито је значајна чињеница да је судија------- -------- НА ПРИМЕР БИО ЧЛАН КОМИСИЈА У ОКВИРУ СУДА ИЛИ УЧЕСТВОВАО У ЈАВНОЈ РАСПРАВИ О НЕКОМ ПРАВОСУДНОМ ЗАКОНУ или слично

Судија приликом примене правне норме на конкретно чињенично стање ДОСЛЕДНО И СИСТЕМАТИЧНО ИЛИ НЕДОСЛЕДНО користи правила логичког закључивања.

Из статистичких података о раду судије ------ ------- може се видети да је у посматраном периоду у односу на одлуке судије ------- --------- :

Потврђено -----

Преиначено -----

Укинуто -----

Пред другостепеним судом је приликом поступања по правном леку поводом одлука судије ------- ---------- отворено----- претреса и јавних расправа

ИЛИ НИЈЕ ОТВОРЕНА НИЈЕДНА РАСПРАВА НИ ПРЕТРЕС.

Када се ови бројеви сагледају у односу на укупан број предмета које је судија решио, утврђује се .....ДА ЈЕ ПРОТИВ МАЛО ИЛИ МНОГО ОДЛУКА ПОДНЕТ РЕДОВАН ИЛИ ВАНРЕДНИ ПРАВНИ ЛЕК, ДА ЈЕ АПЕЛАЦИОНИ СУД ПО ПРАВИЛУ ПОТВРЂИВАО ИЛИ ЧЕСТО УКИДАО ОДЛУКЕ СУДИЈЕ....

У периоду за који се врши вредновање, судија У ---- НАВРАТА НИЈЕ ПОСТУПИО ПО НАЛОГУ СУДА КОЈИ ОДЛУЧУЈЕ ПО ПРАВНОМ ЛЕКУ, ШТО ЈЕ ПРОДУЖИЛО ВРЕМЕ ПРАВНОСНАЖНОГ ОКОНЧАЊА ПРЕДМЕТА, ИЛИ СУДИЈА ПО ПРАВИЛУ, ИЛИ СУДИЈА УВЕК ПОСТУПА ПО НАЛОГУ СУДА КОЈИ ОДЛУЧУЈЕ О ПРАВНОМ ЛЕКУ ШТО ДОПРИНОСИ БРЖЕМ РЕШАВАЊУ ПРЕДМЕТА.

Такође, ни Уставни суд ни Европски суд за људска права у посматраном периоду нису утврдили да су одлукама судије повређена људска или мањинска права ИЛИ СУПРОТНО, НАЂЕНО ДА ЈЕ ПОВРЕЂЕНО НЕКО ЉУДСКО ПРАВО

Имајући у виду све наведено, Комисија рад судије ------ ------- по овом критеријуму вреднује са ----------.

Способност аналитичког мишљења и решавања правног питања

Судија ------- -------- показао је/показала је ИЗРАЖЕНУ, АДЕКВАТНУ, ЗАДОВОЉАВАЈУЋУ, НЕЗАДОВОЉАВАЈУЋУ способност препознавања чињеница и доказа који су од значаја за одлучивање у конкретној правној ствари. У прилог томе говори и ПОСТУПАЊЕ СУДИЈЕ НА РОЧИШТУ ИЛИ ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕСУДА .....

Судија ------- -------- јасно и сажето приказује чињенична и правна питања ИЛИ судија ------- --------- у одлукама чињенично и правно стање приказује превасходно упућивањем на наводе странака .....

У образложењима одлука судија ------- --------- заузима јасне ставове о питањима од значаја за предмет поступка ИЛИ ставови које судија заузма у односу на питања која су од значаја за предмет поступка нису увек јасно формулисани ИЛИ ----------

Имајући све наведено у виду, Комисија рад судије по овом критеријуму вреднује са----------

Способност за доношење одлуке у примереном року

Судија ------- --------- по правилу предмете решава према редоследу пријема и степену њихове хитности. Изузетак у том погледу представљају

нпр. НАПОРИ СУДИЈЕ УСМЕРЕНИ НА РЕШАВАЊЕ СТАРИХ ПРЕДМЕТА ИЛИ НЕКЕ ДРУГЕ ОКОЛНОСТИ КОЈЕ НА ТО УТИЧУ ИЛИ МОГУ УТИЦАТИ.

У погледу решавања старих предмета, судија ------- --------- је у посматраном периоду решио ----- старих предмета и на тај начин у потпуности поштовао програм решавања старих предмета ИЛИ СУПРОТНО

У погледу ажурности у поступању, судија ------- --------- поступа ---------.

Судија ------- --------- је у посматраном периоду савладавао прилив и то:

----- године хх% прилива

----- године хх% прилива

----- године хх% прилива

----- године хх% прилива

----- године хх% прилива

Из података о раду суда види се да је наведени степен савладавања прилива УОБИЧАЈЕН ЗА СУД ИЛИ ВИШИ ОД ПРОСЕКА СУДА

У погледу дужине трајања поступака, у раду судије ------- --------- у посматраном периоду број предмета У КОЈИМА ЈЕ ПОСТУПАК У ПРВОМ СТЕПЕНу трајао преко две године или У КОЈИМА ЈЕ ПОСТУПАК ПО ПРАВНИМ ЛЕКОВИМА ТРАЈАО ПРЕКО ГОДИНУ ДАНА ОД датума пријема у суд је ВИСОК, ИЛИ НИЈЕ ВИСОК ИЛИ, а што се тиче предмета који трају преко три године, судија је у посматраном периоду имао ----- оваквих предмета, ----- предмета који трају преко пет година и ----- предмета који трају преко десет година. Међу овим предметима нарочито се истичу ---------- предмети (овде могу бити наведене околности којима се објашњава дужина трајања поступка у појединим предметима, уколико је то значајно).

У погледу броја основаних притужби на дужину трајања поступка у предметима у којима је судија ------- --------- поступао, њих је у посматраном периоду било ----- ИЛИ ИХ НИЈЕ БИЛО. Такође, у односу на поступање судије усвојено је ----- приговора и жалби због повреде права на суђење у разумном року ИЛИ НИЈЕ БИЛО ПРИГОВОРА

Судија ------- --------- одлуке израђује или по правилу израђује у прописаним роковима. У посматраном периоду, број одлука које су израђене у року дужем од 60 радних дана је -------, што ПРЕДСТАВЉА ИЛИ НЕ ПРЕДСТАВЉА ВИСОК БРОЈ одлука израђених у року дужем од прописаног.

Укупни обим рада судије је ЗНАЧАЈАН или ЈЕ СКЛАДУ СА ПРОСЕКОМ СУДА. Судија поступа у ----- материја, што представља додатни изазов у раду ИЛИ СУДИЈА ПОСТУПА У ОДРЕЂЕНОМ БРОЈУ ИЗУЗЕТНО СЛОЖЕНИХ ПРЕДМЕТА. Уз то, судија ------- --------- обавља и послове ----- И ЈЕ МЕНТОР ИЛИ УЧЕСТВУЈЕ У РАДУ КОМИСИЈА У

СУДУ, што додатно доприноси укупном обиму посла овог судије/ове судије.

Стога Комисија, имајући све наведено у виду, вреднује рад судије по овом критеријуму са ----------.

Вештина вођења расправе и саслушавања

Судија ------- ---------- је у посматраном период заказивао рочишта у складу са ограничењима која произлазе из чињенице да у суду постоје само ----- суднице које деле ----- судија или НЕ ЗАКАЗУЈЕ ИХ АЖУРНО. У том погледу ипак се мора указати на нпр. ВЕЛИКИ ВРЕМЕНСКИ РАЗМАК ИЗМЕЂУ ДВА РОЧИШТА у два предмета.....Судија такође по правилу ажурно поступа у предметима ИЛИ не може се рећи да судија поступа у свим предметима са истом ажурношћу или ПОСТУПАЊЕ У ПРЕДМЕТИМА ЈЕ БИЛО УСЛОВЉЕНО НЕКИМ ОБЈЕКТИВНИМ ОКОЛНОСТИМА, навести околности.

Што се тиче предузимања других радњи усмерених на испуњавање процесних услова за одржавање рочишта, судија је у периоду за који се врши вредновање ПО ПРАВИЛУ ПРЕДУЗИМАО СВЕ ПОТРЕБНЕ РАДЊЕ ИЛИ ПОКАЗУЈЕ СЕ ДА ЈЕ СУДИЈА МОГАО ДА ПРЕДУЗМЕ ЈОШ НЕКЕ РАДЊЕ КАКО БИ ОБЕЗБЕДИО ИСПУЊЕЊЕ ПРОЦЕСНИХ УСЛОВА ЗА ОДРЖАВАЊЕ РОЧИШТА. Додатно, судија је нарочито доследан у спречавању злоупотребе процесних овлашћења и обезбеђивању процесне дисциплине ИЛИ СУДИЈА НИЈЕ УВЕК ОДЛУЧНО СПРЕЧАВАО ЗЛОУПОТРЕБУ ПРОЦЕСНЕ ДИСЦИПЛИНЕ....

Истовремено, судија УСМЕРАВА ИЛИ НЕ УСМЕРАВА ток поступка на решавање спорних чињеничних и правних питања. То се нарочито може видети из ----------.

У поступању судије ------- --------- примећује се нарочито поштовање процесних права странака и учесника у поступку. Као илустративан пример у том погледу може послужити----------.

Укупан број основаних притужби на рад судије ------- --------- у периоду за који се спроводи вредновање износи -------, чиме се додатно потврђује----------

На основу сагледавања свега наведеног, Комисија рад судије по овом критеријуму вреднује са ----------.

Способност усменог и писменог изражавања и аргументовања

Судија ------- ---------се у писменом изражавању користи јасним језиком, а образложења пресуда написана су на начин који омогућава да се лако

идентификују спорна чињенична и правна питања и ставови судије у вези са њима. ИЛИ СУПРОТНО судија се у писаном изражавању користи језиком који понекад није сасвим јасан или је двосмислен... Образложења одлука нису оптерећена непотребним понављањима ИЛИ ОБРАЗЛОЖЕЊА ОДЛУКА НЕРЕТКО ОДЛИКУЈЕ ПОНАВЉАЊЕ. Судске одлуке написане су језиком који је разумљив странкама у поступку, ИЛИ СУПРОТНО СУДИЈА СЕ ИЗРАЖАВА НА НАЧИН КОЈИ НИЈЕ ЛАКО РАЗУМЉИВ СТРАНКАМА У ПОСТУПКУ.

У усменом изражавању судија једнако јасно и разумљиво износи чињенице, правну аргументацију и своје ставове ИЛИ СУПРОТНО, усмено изражавање судије се не одликује јасноћом и прецизношћу.

Комисија рад судије по овом критеријуму вреднује са ----------.

Способност организовања судијског посла

У периоду за који се вреднује, у раду судије може се уочити ефикасност у планирању и коришћењу радног времена ИЛИ МОГУ СЕ УОЧИТИ ОДРЕЂЕНИ НЕДОСТАЦИ У ПОГЛЕДУ ПЛАНИРАЊА И КОРИШЋЕЊА РАДНОГ ВРЕМЕНА.

Судија ради са ----- судијских помоћника и ----- приправника, и у коришћењу људских ресурса који су му на располагању показује АДЕКВАТНУ или ИЗРАЗИТУ ефикасност у планирању. У том погледу, нарочито је значајно ..... *(поштовање интегритета других се претпоставља, па овде треба рећи нешто само уколико постоје докази о супротном)*.

Судија ваљано одређује приоритете у свом раду или У РАДУ СУДИЈЕ СЕ ПРИМЕЋУЈУ ОДРЕЂЕНИ НЕДОСТАЦИ У ПОГЛЕДУ ОДРЕЂИВАЊА ПРИОРЕТА У РАДУ.

Судија доследно одржава квалитет свог рада и поред већег оптерећења послом, што се види из----------ИЛИ ОПТЕРЕЋЕЊЕ ПОСЛОМ УТИЦАЛО ЈЕ У ПОСМАТРАНОМ ПЕРИОДУ И НА КВАЛИТЕТ РАДА СУДИЈЕ.

Судија благовремено поступа по примљеним поднесцима и по предлозима странака и учесника у поступку ИЛИ СУПРОТНО, ПОСТОЈЕ ОДРЕЂЕНИ НЕДОСТАЦИ у погледу благовремености поступања судије у предметима. На пример----------.

Из статистике се види да је судија у посматраном периоду углавном доносио мериторне одлуке.

У периоду за који се вреднује рад судије, судија ----- се посветио стручном усавршавању које је било усмерено на квалитетније обављање судијске функције. Конкретно, судија је успешно завршио следеће обуке:

Међу наведеним обукама као нарочито значајна се истиче --------- ИЛИ нарочито је значајна обука коју је судија похађао након што је --------- године у складу са годишњим распоредом рада у суду почео да поступа у --------- материји или након што је материја изборних спорова стављена у надлежност виших судова....

На основу свега изложеног, Комисија вреднује рад судије по овом критеријуму са ----------.

Способност обављања послова руководећег места

ОПЦИЈА 1: Током посматраног периода, судија није обављао послове руководећег места, због чега у вредновању рада судије није примењен овај критеријум.

ОПЦИЈА 2а: У посматраном периоду, судија је обављао функцију заменика председника суда.

Судија ------- --------- је тачно, правилно и уредно обављао послове судске управе који су му били поверени. ИЛИ СУПРОТНО, СУДИЈА НИЈЕ УРЕДНО ОБАВЉАО ПОСЛОВЕ СУДСКЕ УПРАВЕ КОЈИ СУ МУ БИЛИ ПОВЕРЕНИ. То се нарочито види из----------.

ОПЦИЈА 2б. У посматраном периоду, судија је био председник одељења/заменик председника одељења.

Годишњи резултати рада одељења говоре о томе да је судија ------- ---------- као председник одељења/заменик председника одељења значајно допринео његовом тачном, правилном и благовременом раду или СУПРОТНО. Судија је своје задатке обављао одговорно и ефикасно ИЛИ НИЈЕ ОБАВЉАО СВОЈЕ ЗАДАТКЕ БЛАГОВРЕМЕНО И ПОСТОЈЕ ОДРЕЂЕНИ ПРОПУСТИ У ПОГЛЕДУ ТАЧНОСТИ И ПРАВИЛНОСТИ У РАДУ ОДЕЉЕЊА. У прилог томе Комисија указује на----------.

ОПЦИЈА 2в У посматраном периоду судија је био руководилац судске праксе.

О успешном обављању ових задатака сведочи и то да је током целокупног периода у коме је судија ------- --------- био руководилац судске праксе регистар правних схватања уредно вођен, а једнако уредно и правилно су вођене евиденције и статистика. У раду одељења судске праксе нарочито се

може указати на његов тачан и благовремен рад, као и на ----------ИЛИ СУПРОТНО, НИЈЕ УРЕДНО ВОЂЕН РЕГИСТАР ПРАВНИХ СХВАТАЊА, ИМА НЕДОСТАТАКА У СТАТИСТИЦИ----------.

Имајући у виду све наведено, Комисија вреднује рад судије по овом критеријуму са ----------.

Преузимање додатног посла и задужења

ОПЦИЈА1: У периоду за који се оцењује његов рад, судија хххх није преузимао додатни посао и задужења. (разлози за неиспуњење овог критеријума биће цењени зависно од објективних околности у суду и реалне могућности примене овог критеријума).

ОПЦИЈА 2: Судија -------- ---------- је у периоду од ----- до ----- био одређен за ментора----------.

У периоду за који се врши вредновање, судија ------- --------- је као предавач учествовао у одржавању следећих обука и одржао следећа предавања

Обука на тему ---------- за судије.

Обука на тему ---------- за запослене у суду.

---------- судијама.

Судија ------- --------- је у посматраном периоду био члан радног тела за израду нацрта стратегије ----------, закона ----------, правилника ----------.

Осим тога, судија је ---------- године учествовао у комисији ---------- у суду или радном телу ---------- у суду. Судија је нарочито допринео раду ове комисије кроз ----------..

Судија је у периоду за који се вреднује његов рад значајно време ИЛИ САМО ВРЕМЕ ПОСВЕТИО учешћу у јавним расправама о СЕТУ ПРАВОСУДНИХ ЗАКОНА ИЛИ ЗАКОНУ О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ПРАВУ НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ и сл.

У периоду од ----- до ----- судија је био активан и у пројектима међународне сарадње. Конкретно, судија је активно учествовао у пројекту ----------, ОПИСАТИ МОЖДА И ШТА ЈЕ РАДИО.

Уз све наведено, судија је У ---------- СУДУ БИО АНГАЖОВАН И НА---------- ИЛИ БИО ЗАДУЖЕН ЗА----------.

С обзиром на све наведено, Комисија рад судије по овом критеријуму вреднује са ----------.

На основу свега наведеног Комисија је, оценом свих критеријума појединачно и њиховим довођењем у међусобну везу, применом одредбе

члана 40. Правилника, донела одлуку као у изреци. (Могуће је да Комисија и детаљније образложи вредновање критеријума у складуса чланом 40. Правилника).

Практични пример образложене одлуке о вредновању председника суда

На основу члана 34. Закона о судијама и Правилника о вредновању рада судије и председника суд,(Службени гласник РС бр. 34/2024), Комисија за вредновање рада судије и председника суда дана ---------- донела је

Одлуку

Рад ------- ---------, председника суда суда вреднује се са ----------.

Образложење

На основу члана 35. став 1 Правилника о вредновању рада судије и председника суда (у даљем тексту: Правилник), Високи савет судства је на седници одржаној ----- донео одлуку којом су судије и/или председници судова чији рад ће бити редовно вредновани у ------- години, а Комисија за вредновање рада судије и председника суда (у даљем тексту: Комисија) је дана ----- усвојила План спровођења поступка вредновања.

У складу са Одлуком и Планом, одређено је да ће се рад ------- ---------, председника -------- суда у ----- вредновати за период од ----- до -----.

На основу Одлуке и Плана, председник суда ------- --------- обавештен је о почетку поступка вредновања и достављен му је план спровођења поступка вредновања.

Дана ------- Комисија је, у складу са одредбама члана 26. Правилника, од председника суда затражила и добила следеће изворе података:

- Годишњи извештај о раду суда за године -----,-----,-----.
- Извештај о раду судске управе за године -----,-----,-----.
- Годишњи распоред послова у суду и основане приговоре на годишњи распоред послова у суду за године -----,-----,-----.
- Извештаје из евиденција (уколико је могуће прецизирати које су евиденције у питању) за године
  -----,-----,-----.
- Извештаје ревизора који се односе на период за који се врши вредновање.
- Извештаје контрола и надзора који се односе на период за који се

врши вредновање.

Комисија је извршила увид у информатор о раду суда и интернет страницу---------- суда.

Разговор са председником суда обављен је -------. О разговору је сачињен записник/ тонски запис.

Комисија је извршила увид у лични лист судије у вези са стручним усавршавањем које је уписано у лични лист судије.

На основу годишњих извештаја о раду суда, годишњих извештаја о раду суда и статистичких података о раду судије за године -----,-----,----- утврђено је следеће:

Судија ------- --------- обавља функцију председника -------- суда у ------ -- од ----- године.

(Овде је могуће указати и на следеће: У погледу рада председника суда у посматраном периоду поднето је ------- притужби и усвојено ----- жалби на одлуке председника суда у вези са повредом права на суђење у разумном року.)

У периоду за који се врши вредновање, на годишње распореде послова у суду поднето је ------- приговора и то:

-----приговора ----- године од којих је усвојено ---

----- приговора ----- године, од којих је усвојено ---

Услови рада које је Комисија узела у обзир у поступку вредновања су следећи:

У суду ----------------- поступа ------- судија, што је ------- мање него што је одређено Одлуком Високог савета судства ИЛИ У СКЛАДУ СА БРОЈЕМ МЕСТА КОЈЕ ЈЕ ЗА ТАЈ СУД ОДРЕДИО ВИСОКИ САВЕТ СУДСТВА. Укупан број судијских помоћника у суду је------ а број осталих запослених у суду је, односно ----- судијских помоћника и ----- запослених на једног судију. У погледу структуре запослених у судској управи, у суду ради ----- запослених на пословима --------(овде би било корисно дати и неку оцену наведених услова). Осим тога, у суду је ангажовано ----- волонтера, ----- приправника и ----- полазника Правосудне академије.

У периоду за који се врши вредновање, --------- суд је био значајно оптерећен/оптерећен/није био оптерећен бројем предмета. Тачније у ----- години у ---------- материји оптерећеност у суду по судији била је ---------. Нарочито оптерећење предметима примећује се у ------- материји ИЛИ у ----- години.

У погледу броја старих предмета, суд --------- ЈЕСТЕ или НИЈЕ оптерећен великим/значајним бројем старих предмета.

Суд је опремљен -----, --------- и -----. Опрема је НОВА ИЛИ СТАРА ИЛИ НИЈЕ ДОВОЉНА ДА ПОКРИЈЕ ПОТРЕБЕ РАДА У СУДУ С ОБЗИРОМ НА ОПТЕРЕЋЕНОСТ ПРЕДМЕТИМА.

Суд ---------- има ---- судница и кабинета, што ОМОГУЋАВА НЕСМЕТАН РАД ИЛИ ОТЕЖАВА ОРГАНИЗАЦИЈУ РАДА У СУДУ. Зграда суда је недавно реновирана/дуго није реновирана и постоје проблеми/.

Суд располаже финансијским средствима која су у периоду за који се врши вредновање била УЈЕДНАЧЕНА или су се мењала...(на овом месту можда треба дати неки податак, уколико постоји, о средствима која су тражена а нису одобрена).

У поступку вредновања, председник суда је изнео самопроцену свог рада. Председник суда је је истакао.....и указао на .....

Комисија је на основу прикупљених података рад председника суда вредновала по сваком критеријуму појединачно, имајући у виду показатеље за сваки критеријум прописане Правилником.

Старање о одржавању независности судија и угледу суда

Према одредбама члана 17. Правилника, претпоставља се да председник суда испуњава критеријум старања о одржавању независности судија и угледу суда. У том погледу није било доказа о супротном.

Комисија вреднује рад председника суда по овом критеријуму са ----------.

Способност организовања рада суда

У суду је, у периоду за који се врши вредновање, усвојен Правилник ИЛИ СУ УСВОЈЕНА ДВА (нпр. уколико је мењан) о систематизацији радних места. Правилник је усклађен са кадровским и финансијским планом ИЛИ ИЗМЕЂУ ОВОГ ПРАВИЛНИКА И КАДРОВСКОГ И ФИНАНСИЈСКОГ ПЛАНА ПОСТОЈЕ ОДРЕЂЕНА ОДСТУПАЊА.

Уз то, систематизација радних места је у складу са кадровским планом и са потребама суда. У том погледу, нарочито је значајно указати на чињеницу да ----------.

У периоду за који се вреднује рад председника суда, годишњи распореди послова за године ------,-----,----- у потпуности су биле /нису биле у потпуности у функцији ефикасног рада суда. Ово је нарочито видљиво из чињенице да ----------.

Избор руководилаца у суду ---------- је извршен на начин који

доприноси ефикасном и правилном раду судских одељења и судске управе. ИЛИ СУПРОТНО---------- Судијски помоћници СУ/НИСУ равномерно распоређени. Разлог за овакву неравномерност најпре се може наћи на пр. у њиховом броју у односу на број судија, као и у чињеници да ---------- одељење има значајно већи прилив предмета и сл. У ---------- суду тренутно има ----- приправника, који су распоређени у ----------. Корисници почетне обуке Правосудне академије у суду ---------- распоређени су у ----------, што је у функцији ИЛИ ШТО НИЈЕ У ФУНКЦИЈИ ефикасног рада суда. У суду --------- у периоду за који се врши вредновање је било ----- волонтера, који су били распоређени у----------. Овакво распоређивање волонтера нарочито је оправдано с обзиром на то да----------.

У посматраном периоду, у суду --------- је донет програм решавања старих предметак, чије спровођење се редовно и доследно прати ИЛИ СУПРОТНО, али његово спровођење се не прати.....У погледу реализације мера из програма за решавање старих предмета, оне се РЕАЛИЗУЈУ ИЛИ ПО ПРАВИЛУ РЕАЛИЗУЈУ ИЛИ РЕТКО РЕАЛИЗУЈУ.

У суду ---------- судијама и запосленима су обезбеђени ИЛИ НИСУ ОБЕЗБЕЂЕНИ једнаки услови за стручно усавршавање и напредовање. У прилог томе говори и чињеница да је чак ------- судија успешно похађало обуке ИЛИ ДА ЈЕ САМО ----- СУДИЈА ПОХАЂАЛО ОБУКЕ И ДА СЕ УГЛАВНОМ РАДИ О ИСТИМ СУДИЈАМА.

У суду су успостављени добри међуљудски односи међу запосленима, и председник суда улаже напоре у њихово одржавање ИЛИ СУПРОТНО, међуљудски односи у суду су нарушени, што се може видети из ----------.

Преседник суда ---------- буџет овог суда планира и предлаже узимајући у обзир потребе судија и запослених у суду, и то тако да буџет буде у функцији ефикаснијег и бољег рада суда ИЛИ СУПРОТНО ПРЕДСЕДНИК СУДА ПО ПРАВИЛУ ПРЕДЛАЖЕ БУЏЕТСУДА КОЈИ ЈЕ ИДЕНТИЧАН ОНОМЕ ПРЕДЛОЖЕНОМ ЗА ПРЕТХОДНУ ГОДИНУ.

Коначно, председник суда активно и доследно предлаже надлежним органима предузимање мера усмерених на побољшање рада суда. Тако је, на пример, председник суда ----------.

Имајући у виду све наведено, Комисија вреднује рад председника суда по овом критеријуму са ----------.

Способност руковођења судском управом

Ресурси у суду ---------- користе се савесно и одговорно. У прилог томе говоре ----------.

Финансијско пословање суда је законито и правилно ИЛИ у финансијском пословању суда ---------- уочавају се одређени недостаци----------.

Контрола наплате судске таксе у суду ---------- је на високом нивоу/је приметна/није у фокусу.

Сагледавајући све наведено, Комисија рад председника суда по овом критеријуму вреднује са ----------.

Способност за обезбеђивање правилног и благовременог рада суда

У суду ---------- Судски пословник се примењује правилно и уредно ИЛИ СУПРОТНО, ПОСТОЈЕ ОДРЕЂЕНИ ПРОПУСТИ У ПРИМЕНИ СУДСКОГ ПОСЛОВНИКА. Ово је нарочито видљиво на примеру ----------.

Судска одељења у суду ---------- раде законито, правилно и благовремено. Томе доприносе како председници одељења, тако и председник суда кроз ----------.

Извештаји о раду суда ---------- су периоду за који се врши вредновање израђивани редовно и у складу са Упутством за састављање извештаја о раду, чему доприноси организација рада усмерена на то да се упис и обрада података из предмета у редовним и повременим извештајима о раду суда и судија врши тачно и благовремено. ИЛИ СУПРОТНО----------.

Извештаји о раду се редовно анализирају----------.

Председник суда ---------- редовно прати рад судских тумача, судских вештака и судија поротника. У периоду за који се врши вредновање, председник суда је наложио предузимање мера ----------.

Председник суда се стара ИЛИ СЕ НЕ СТАРА О благовременом извршењу кривичних и прекршајних санкција. Томе у прилог говори и ----------.

Притужбе које су поднете председнику суда у периоду за који се његов рад вреднује решене су БЛАГОВРЕМЕНО ИЛИ ПО ПРАВИЛУ СЕ РЕШАВАЈУ БЛАГОВРЕМЕНО, А ИЗУЗЕЦИ ПОСТОЈЕ КАДА ИЛИ НЕ РЕШАВАЈУ СЕ УВЕК БЛАГОВРЕМЕНО----------.

Имајући у виду све наведено, Комисија рад преседника суда по овом критеријуму вреднује са ----------.

Старање о спровођењу Судског пословника

У суду ---------- евиденције и статистике, у периоду за који се вреднује рад председника суда, су се водиле и воде уредно и правилно ИЛИ ИМА НЕДОСТАТАКА ИЛИ ПРОПУСТА У ВОЂЕЊУ ЕВИДЕНЦИЈА И

СТАТИСТИКА. У том погледу видљиво је да----------.

Нови подуписници се уводе правовремено, што доприноси равномернијем оптерећењу судија ИЛИ СУПРОТНО, нови подуписници се не уводе правовремено----------.

У суду ---------- се у посматраним годинама регистар правних схватања водио уредно, чему је председник суда допринео кроз----------.Јавне књиге које се воде у суду у складу са посебним законима МОГУ СЕ ПОЈЕДИНАЧНО НАВОДИТИ – А НАОЧИТО АКО НЕКА ОД ЊИХ ПРЕДСТАВЉА ОДСТУПАЊЕ У ПОГЛЕДУ УРЕДНОСТИ ИЛИ НЕУРЕДНОСТИ.

Имајући све наведено у виду, Комисија вреднује рад председника суда по овом критеријуму са ----------.

Представљање суда у односу са другим државним органима, организацијама, имаоцима јавних овлашћења, странкама и учесницима у поступку

Током периода за који се врши вредновање рада председника суда, суд ЈЕ ОСТВАРИВАО ИЛИ НИЈЕ ОСТВАРИВАО ИЛИ НИЈЕ УВЕК ОСТВАРИВАО делотворну сарадњу са другим државним органима, организацијама и имаоцима јавног овлашћења. У том погледу нарочито се истиче ---------- или томе је нарочито допринело ----------.

Како председник суда, тако и судска управа, доступни су ИЛИ НИСУ УВЕК ЛАКО ДОСТУПНИ за странке и друге учеснике у поступку. У прилог томе ----------.

Стога, Комисија рад председника суда по овом критеријуму вреднује са ----------.

Однос са јавношћу

У периоду за који се врши вредновање, јавност је редовно и благовремено обавештавана о раду суда. Осим што је суд редовно и ажурно објављивао информатор о свом раду, на интернет сајту суда редовно се постављају информације о ---------- ИЛИ СУПРОТНО.

У суду---------- је изграђен добар однос са медијима, који се редовно и ажурно обавештавају о раду суда и појединим предметима путем ---------- НАВЕСТИ И ДА ЛИ СУД ИМА ПОРТПАРОЛА. НПР. САОПШТЕЊА ИЛИ ВЕСТИ НА САЈТУ ИЛИ КОНФЕРЕНЦИЈА. ИЛИ СУПРОТНО, УОЧЕНЕ СУ СИТУАЦИЈЕ У КОЈИМА СУД НИЈЕ БЛАГОВРЕМЕНО ОБАВЕСТИО ЈАВНОСТ И МЕДИЈЕ О НЕКОМ ПРЕДМЕТУ ШТО ЈЕ ЗА ПОСЛЕДИЦУ ИМАЛО ----------.

Интернет страница суда ЈЕ АЖУРНА ИЛИ НИЈЕ У ПОТПУНОСТИ АЖУРНА ИЛИ ЈЕ НЕАЖУРНА.....Нарочито је значајно што су на интернет страници суда објављени НПР. ГОДИШЊИ РАСПОРЕД РАДА У СУДУ ИЛИ ОДЛУКЕ У ОДАБРАНИМ ПРЕДМЕТИМА ИЛИ СЛИЧНО...

Имајући све наведено у виду, Комисија рад председника суда по овом критеријуму вреднује са ----------.

На основу свега наведеног Комисија је, оценом свих критеријума појединачно и њиховим довођењем у међусобну везу, применом одредбе члана 41. Правилника, донела одлуку као у изреци. (Могуће је да Комисија и детаљније образложи вредновање критеријума у складуса чланом 40. Правилника).

Припремљено у сарадњи са Високим саветом судства

Република Србија
Високи савет судства

Ова публикација је припремљена уз финансијску подршку Европске уније и Савета Европе у оквиру програма Horizontal Facility за Западни Балкан и Турску. Садржај је искључива одговорност аутора/ауторке и не представља нужно званичне ставове Европске уније, ни Савета Европе.

СРП

Земље чланице Европске уније су одлучиле да удруже своја знања, ресурсе и судбине. Заједно су изградиле стабилно окружење, демократију и оџиви развој задржавајући културну разноликост, толеранцију и индивидуалне слободе. Европска унија је посвећена дељењу својих достигнућа и вредности са земљама и народима ван својих граница.

www.europa.eu

Савет Европе је водећа организација за људска права на континенту. Обухвата 46 држава, укључујући све чланице Европске уније. Све државе чланице Савета Европе потписале су Европску конвенцију о људским правима, споразум чији је циљ заштита људских права, демократије и владавине права. Европски суд за људска права надгледа примену Конвенције у државама чланицама.

www.coe.int

Суфинансира Европска унија

ЕВРОПСКА УНИЈА

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Суфинансира и спроводи Савет Европе